

Tuuli Määttänen

Alueellinen ympäristökeskus yhteistyökumppanina

Sidosryhmien kokemuksia alueidenkäytön
ja rakentamisen ohjauksesta

Tutkimuksen vastuullinen johtaja Anna-Liisa Kiiskinen

HELSINKI 2005

• • • • •
Y M P Ä R I S T Ö M I N I S T E R I Ö

*Julkaisu on saatavana myös Internetistä:
<http://www.ymparisto.fi/julkaisut>*

*Suomen ympäristö 784
Ympäristöministeriö
Alueidenkäytön osasto*

Taitto: Ainoliisa Miettinen

*ISSN 1238-7312
ISBN 951-731-330-6 (nid.)
ISBN 951-731-331-4 (PDF)*

Edita Prima Oy

Helsinki 2005

Esipuhe

Maankäyttö- ja rakennuslaki muutti alueellisten ympäristökeskusten tehtäviä. Kuntien kaavoituksen ja rakentamisen ohjaus painottuu nyt aikaisempaa enemmän neuvotteluyhteistyöhön, neuvontaan ja asiantuntija-avun antamiseen. Toimivilla yhteistyö- ja asiakassuhteilla on siten aikaisempaa suurempi merkitys tehtävien menestykselliselle hoitamiselle.

Tässä tutkimuksessa on selvitetty alueellisten ympäristökeskusten ja niiden sidosryhmien yhteistyön toimivuutta alueiden käyttöön ja rakentamisen ohjaukseen liittyvissä tehtävissä. Tutkimus perustuu asiakaspalautteeseen, jota kerättiin valtakunnallisella kyselyllä. Kysely tehtiin syksyllä 2004 kuntien kaavoittajille ja rakennustarkastajille, maakuntien liitoille, keskeisille valtion viranomaisille, elinkeinoelämän edustajille ja eräille kansalaisjärjestöille.

Tutkimus on osa maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden seurantaan. Se kuuluu lisäksi Suomen ympäristökeskuksen ympäristöpolitiikan tutkimusohjelmaan ja Keski-Suomen ympäristökeskuksen Ympäristökasvatuksen ja viestinnän T&K -ohjelmaan.

Tutkimuksen toteutti ympäristöministeriön toimeksiannosta Keski-Suomen ympäristökeskuksen tutkija, FM, YTK Tuuli Määttänen, ja sen vastuullisena johtajana toimi erikoistutkija, KT Anna-Liisa Kiiskinen.

Hankkeen ohjausryhmä koostui ympäristöhallinnon asiantuntijoista. Ympäristöministeriötä edustivat yliarkkitehti Katri Tulkki, joka toimi ohjausryhmän puheenjohtajana, hallitusneuvos Auvo Haapanala, ylitarkastaja Matti Laitio ja rakennusvalvontainsinööri Jouni Vastamäki. Alueellisista ympäristökeskuksista ohjausryhmätyöhön osallistuivat alueidenkäyttöpäällikkö Pirjo Hokkanen ja Anna-Liisa Kiiskinen Keski-Suomen ympäristökeskuksesta sekä osastopäällikkö Leena Strandén Pirkanmaan ympäristökeskuksesta. Ohjausryhmän sihteerinä toimi Tuuli Määttänen.

Helsingissä 1.9.2005

Yliarkkitehti Katri Tulkki

Sisältö

Esipuhe	3
1 Johdanto	5
2 Sidosryhmäkyselyn tavoitteet	6
3 Kyselyn toteutus	7
3.1 Aineiston keruu	7
3.2 Aineiston analysointi	9
3.3 Vastaaajien taustatiedot	9
4 Yhteistyön muodot ja niiden toimivuus	14
4.1 Yhteydet ympäristökeskukseen	14
4.2 Ympäristökeskuksen tehtävät ja palvelut sidosryhmien näkökulmasta	17
4.2.1 Ympäristökeskuksen tehtävät	18
4.2.2 Alueidenkäytön palvelut	20
4.2.3 Rakentamisen ohjauksen palvelut	23
4.2.4 Onnistuneet palvelukokemukset	26
4.3 Kehittämiskeskustelu viranomaisyhteistyön välineenä	28
4.3.1 Osallistujat ja aiheet	29
4.3.2 Keskeiset ongelmat	31
4.3.3 Useiden kuntien yhteinen kehittämiskeskustelu	33
4.4 Viranomaisneuvottelu alueidenkäytön suunnittelussa	34
4.4.1 Viranomaisneuvottelujen merkitys	35
4.4.2 Viranomaisneuvottelun järjestäminen ja muiden neuvottelujen rooli	35
4.4.3 Neuvottelujen käytännön järjestelyt ja toimivuus	37
4.4.4 Ympäristökeskus viranomaisneuvotteluissa	39
5 Alueellisen ympäristökeskuksen rooli ja yhteistyön kokeminen ...	41
5.1 Sidosryhmien näkemyksiä yhteistyöstä	41
5.2 Ympäristökeskuksen rooli	42
5.3 Näkemyserot	44
5.4 Ympäristökeskus puuttumisoikeuden käyttäjänä	45
6 Asiantuntijuuden ja palveluiden kehittäminen	47
6.1 Asiantuntijuuden kehittämisalueet	47
6.2 Palveluiden kehittäminen: Koulutusta, verkkoviestintää ja tiedotusta	50
7 Yhteenveto	53
7.1 Keskeiset tulokset ja johtopäätökset	53
7.2 Kyselyn luotettavuus	56
7.3 Jatkotutkimus	57
Lähteet	58
Liitteet:	
1 Kyselyn saate	59
2 Kyselylomake	61
3 Ympäristökeskuksittain tarkastellut kysymykset	72
4 Vastaaajien taustaorganisaatiot ympäristökeskuksittain	73
Kuvailulehdet	74

Johdanto

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999 18 §) määrittää alueellisen ympäristökeskuksen tehtäviä. Sen mukaan ympäristökeskus edistää ja ohjaa kunnan alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämistä. Ympäristökeskuksen on myös valvottava, että kaavoituksessa, rakentamisessa ja muussa alueidenkäytössä otetaan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, muut alueiden käyttöä ja rakentamista koskevat tavoitteet sekä kaavoitusasioiden ja rakennustoimen hoitoa koskevat säännökset.

Ympäristökeskuksen toimintaa ohjaa myös laki ympäristöhallinnosta (55/1995). Sen mukaan alueellinen ympäristökeskus huolehtii toimialueellaan sille säädetyistä tai määrätyistä alueiden käytön, kulttuuriympäristön hoidon sekä rakentamisen ohjauksen tehtävistä. Sen tulee myös toimia yhteistyössä aluehallinnon muiden viranomaisten kanssa ja osallistua alueiden kehittämiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (jatkossa MRL) tuli voimaan vuonna 2000 korvaten vanhan rakennuslain (370/1958). Sen myötä valtion valvontaa vähennettiin, kaavojen alistusmenettelystä luovuttiin ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksia kaavoitukseen parannettiin. Lain muutos asetti myös uusia vaatimuksia alueellisten ympäristökeskusten toiminnalle. Ympäristökeskusten tehtävät kuntien kaavoituksen ja rakentamisen ohjauksessa painottuvat nyt neuvottelu-yhteistyöhön sekä neuvontaan ja asiantuntija-avun antamiseen kunnille kaavoitusprosessin aikana. Toimivilla neuvottelumenettelyillä ja asiakassuhteilla on siten aiempaa suurempi merkitys tehtävien menestykselliselle hoitamiselle. Ympäristökeskusten työ alueidenkäytön ja rakentamisen alalla ei kuitenkaan rajoitu yhteistyöhön kuntien kanssa. Yhteistyötä tehdään myös maakuntien liittojen, muiden valtion viranomaisten, elinkeinoelämän ja kansalaisten kanssa.

Tämän kyselytutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten alueelliset ympäristökeskukset toimivat yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa MRL:n mukaisissa tehtävissä. Tutkimus palvelee myös MRL:n toimivuuden seurantaa ja arviointia.

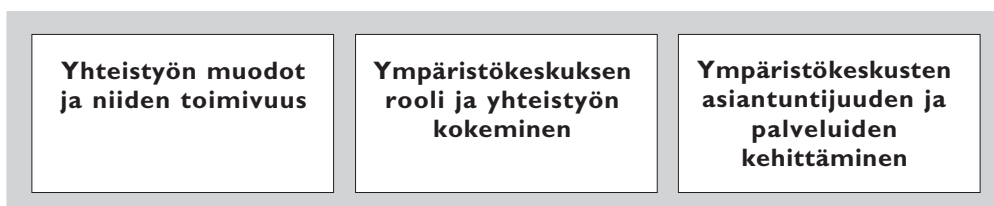
Kuntien kokemuksia yhteistyöstä alueellisten ympäristökeskusten kanssa on aiemmin seurannut Suomen Kuntaliitto (ks. Suomen Kuntaliitto 2002a; 2002b). Sen tekemät kyselyt liittyivät muun muassa ympäristökeskusten toimintatapaan ja kaavoituksen yhteydessä tehtäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Ympäristöministeriön alueellisille ympäristökeskuksille vuonna 2001 tekemissä kyselyissä arvioitiin ympäristökeskusten roolin muuttumista (Ympäristöministeriö 2001).

Keski-Suomen ympäristökeskuksen aloitteesta tutkittiin vuonna 2003 Keski-Suomen ja Pohjois-Savon ympäristökeskusten sidosryhmäsuhteita (Määttänen 2004). Tutkimuksessa koottiin haastatteluin palautetta kunnilta, maakuntien liitoilta, eräiltä valtion viranomaisilta ja kansalaisjärjestöiltä. Sidosryhmäsuhteita tarkasteltiin erikseen maankäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjauksen osalta. Aiheesta on tehty kysely myös alueellisille ympäristökeskuksille (ympäristöministeriö 2005). Ympäristökeskuksille suunnatussa kyselyssä ja tässä kyselyssä on osittain käytetty samoja kysymyksiä.

2

Sidosryhmäkyselyn tavoitteet

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, miten alueelliset ympäristökeskukset toimivat yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa tehtävissä. Kysely koostuu kolmesta teemasta:

Kuva 1. Kyselyn teemat.

Yhteistyön muodot ja niiden toimivuus. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, millaisissa asioissa ja miten usein sidosryhmät ovat yhteydessä ympäristökeskukseen. Lisäksi kysyttiin, miten tärkeiksi sidosryhmät kokevat ympäristökeskuksen tehtävät ja palvelut niiden oman toiminnan kannalta.

Ympäristökeskuksen keskeisiä alueidenkäytön ja rakentamisen palveluita ovat kaavoista käytävät viranomaisneuvottelut sekä kunnan ja ympäristökeskuksen väliset kehittämiskeskustelut. Tavoitteena oli tarkastella, millaisia ne ovat yhteistyön välineinä ja miten ne toimivat.

Ympäristökeskuksen rooli ja yhteistyön kokeminen. Toisena tavoitteena oli tarkastella, millainen rooli ympäristökeskuksella on alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaajana ja millaisena sen toiminta näyttäytyy. Samalla tarkasteltiin myös sitä, millaisia ympäristökeskuksen ja sen sidosryhmien väliset ristiriidat ovat ja mistä ne johtuvat.

Ympäristökeskusten asiantuntijuuden ja palveluiden kehittäminen. Kolmantena tavoitteena oli kerätä sidosryhmiltä palautetta ympäristökeskusten toiminnan kehittämiseksi. Sidosryhmiltä kysyttiin, millaista asiantuntijuutta ympäristökeskuksissa pitäisi kehittää, jotta ne palvelisivat paremmin eri ryhmien tarpeita. Samalla tiedusteltiin, miten palveluita tulisi jatkossa kehittää.

Kyselyn toteutus

Kysely toteutettiin syksyllä 2004, ja se kohdistettiin kaikkien 13 alueellisen ympäristökeskuksen* alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksen tärkeimmille asiakkaille ja yhteistyötahoille. Kysely lähetettiin yhteensä 1 433 henkilölle.

Kyselylomakkeen (liite 2) suunnittelun lähtökohtana olivat käytännön tietotarpeet. Suunnittelussa käytettiin hyödyksi aikaisempia kyselyitä (ks. Suomen Kuntaliitto 2002a ja 2002b; Ympäristöministeriö 2001 ja 2002) sekä ohjausryhmän jäsenten asiantuntemusta. Lomake muodostui monivalinta- ja Likert-asteikollisista kysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä. Avoimilla kysymyksillä haluttiin saada esiin vastaajien näkemyksiä omin sanoin kuvattuna. Lisäksi käytettiin yhdeksää adjektiiviparia kuvaamaan sidosryhmien mielikuvia ympäristökeskuksesta.

3.1 Aineiston keruu

Aineiston keruussa käytettiin Webropol Oy:n www-sovellusta *Realtime Analyzer*. Sen avulla laadittiin sähköinen lomake, joka lähetettiin vastaajille sähköpostitse. Myös vastaukset tallentuivat sovellukseen. Aineisto kerättiin siten, että tutkija ei nähnyt vastaajien henkilöllisyyttä. Kyselyyn vastattiin siten täysin anonyymisti.

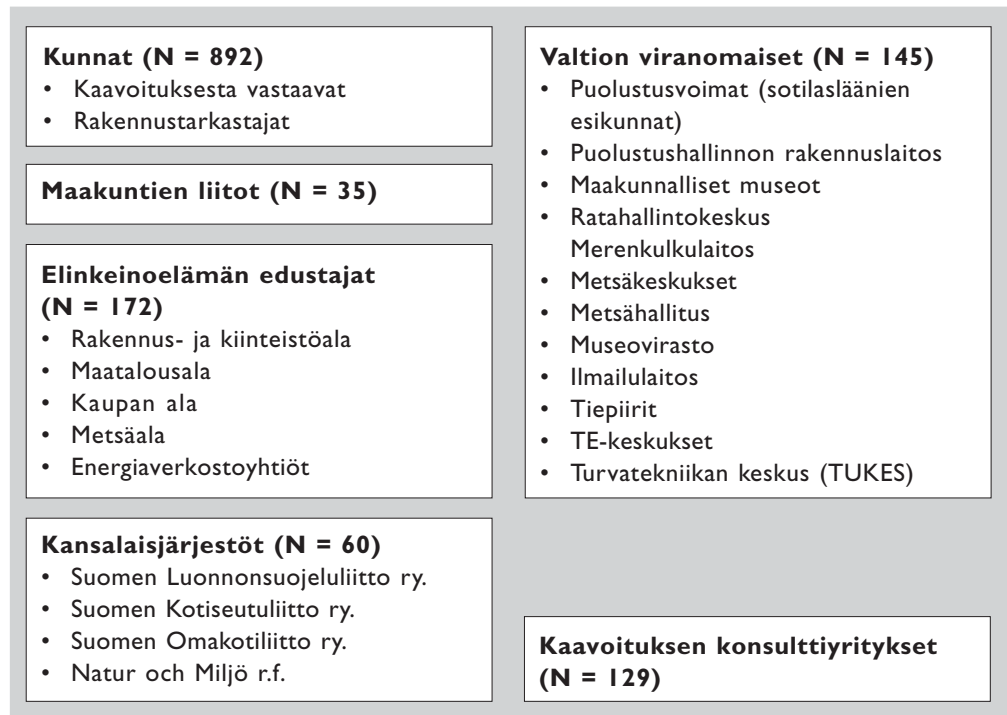
Aineistoa kerätessä joudutaan yleensä rajaamaan joukkoa, jolle kysely kohdennetaan. Tällöin puhutaan otannasta ja otoksesta. Otannassa pyritään siihen, että perusjoukko saataisiin kyselyyn mahdollisimman kattavasti. Tässä otos muodostettiin siten, että perusjoukosta eli kaikista ympäristökeskusten alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksen sidosryhmistä valittiin mahdollisimman edustavasti ne ryhmät ja henkilöt, jotka tekevät yhteistyötä ympäristökeskusten kanssa. Otoksen (jota tässä tapauksessa voidaan kutsua myös näytteeksi) lisäksi on siis myös muita tahoja, jotka ovat tekemisissä ympäristökeskusten kanssa.

Kysely lähetettiin kaikkien kuntien kaavoittajille ja rakennustarkastajille, maakuntien liitoille, keskeisille valtion viranomaisille, kaavoituksen konsulttiyrityksille, elinkeinoelämän edustajille ja kansalaisjärjestöille. Kyselyä ei suunnattu suoraan kansalaisille eikä esimerkiksi poikkeusluvan hakijoille. Seuraavan sivun kuvassa 2 sidosryhmät on esitetty tarkemmin.

Otannan tavoitteena oli alueellinen kattavuus eli kysely lähetettiin aina alueellisille toimijoille, ei esimerkiksi järjestöjen keskustoimistoihin. Tällä pyrittiin siihen, että vastaajilla oli käytännön kokemusta yhteistyöstä alueellisten ympäristökeskusten kanssa.

Koska kysely suoritettiin sähköpostikyselynä, tarvittiin kyselyn suorittamiseksi vastaajien henkilökohtaiset sähköpostiosoitteet. Osoitteita kerättiin muun muassa organisaatioiden www-sivuilta. Osa yhteystiedoista saatiin ympäristökeskuksilta.

* Alueelliset ympäristökeskukset lyhenteineen: Uudenmaan ympäristökeskus (UUS), Lounais-Suomen ympäristökeskus (LOS), Hämeen ympäristökeskus (HAM), Pirkanmaan ympäristökeskus (PIR), Kaakkois-Suomen ympäristökeskus (KAS), Etelä-Savon ympäristökeskus (ESA), Pohjois-Savon ympäristökeskus (PSA), Pohjois-Karjalan ympäristökeskus (PKA), Keski-Suomen ympäristökeskus (KSU), Länsi-Suomen ympäristökeskus (LSU), Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus (PPO), Kainuun ympäristökeskus (KAI) ja Lapin ympäristökeskus (LAP).

Kuva 2. Kyselyn otos (N=1433).

Ennen varsinaista kyselyn suorittamista ja aineiston keruuta lomakkeen ja soveluksen toimivuutta testattiin kahteen otteeseen. Ensimmäinen testikysely lähetettiin kaikkiaan 28 henkilölle. Testauksessa havaittiin, että lomakkeen täyttämiseen kului aikaa noin 20 minuuttia. Lisäksi tehtiin joitakin muutoksia kysymyksiin ja yksi tekninen korjaus. Toisen kerran lomake testattiin ohjausryhmässä.

Varsinainen aineisto kerättiin syys- ja lokakuussa 2004. Vastaajille lähetettiin sähköpostitse saatekirje (liite 1), jossa oli linkki kyselylomakkeeseen. Määräpäivään mennessä vastauksia saatiin yhteensä 370 jolloin vastausprosentti oli 26. Kyselyyn vastaamattomia pyydettiin toistamiseen vastaamaan kyselyyn. Annetun vastausajan päätyttyä vastauksia oli saatu 603 kappaletta, jolloin vastausprosentti oli 42. Tämän katsottiin riittävän tilastolliseen analyysiin.

Vastaajaryhmittäin tarkasteltuna vastausprosentit vaihtelivat 20:n ja 44:n välillä. Useimmin kyselyyn vastasivat kuntien virkamiehet ja harvimminkin kansalaisjärjestöjen edustajat. Koska kansalaisjärjestöjen vastausten määrä (12) oli pieni, ei tämän ryhmän vastauksia otettu huomioon, kun aineistoa tarkasteltiin organisaatioittain.

Katoa eli vastaamatta jättämistä, voidaan selittää muun muassa sillä, ettei kysely huolellisesta otannasta huolimatta tavoittanut oikeita henkilöitä tai se oli lähetetty henkilöille, jotka eivät kokeneet kyselyä omakseen, vaikka olisivatkin voineet siihen vastata. Tällöin puhutaan otantavirheestä. Toinen syy voi olla se, että koska kysely oli suhteellisen pitkä, vastaajilla ei ollut aikaa täyttää lomaketta. Koska lomake oli vain suomen kielellä, kolmas vastausmäärää pienentävä syy saattoikin olla se, että kaikki ruotsinkieliset eivät voineet vastata. Neljänneksi katoa voi selittää se, että vastaajien sähköpostiohjelma ei aukaissut linkkiä kyselyyn tai vastaamisessa oli muita teknisiä ongelmia. Viides syy saattoi olla se, että koska samaan organisaatioon oli lähetetty kysely usealle henkilölle, katsottiin, että yksi vastaus riittää tuomaan organisaation näkökulman esille.

3.2 Aineiston analysointi

Kyselyssä käytetty *www*-sovellus teki aineistosta valmiiksi sekä numeerisia että graafisia frekvenssi- eli jakaumataulukkoja, joista voitiin lukea muuttujakohtaiset tulokset koko aineistosta. Kyselyn monivalintakysymysten ja Likert-asteikollisten kysymysten vastaukset analysoitiin kuitenkin vielä tilastollisin menetelmin. Tilasto-ohjelmassa (Statistical Package for Social Sciences eli SPSS) muodostettiin aineistosta tarpeellisia summamuuttujia ja ristiintaulukoitiin kiinnostavia muuttujia.

Avointen kysymysten (17, 24, 28 ja 37) vastaukset käsiteltiin sisällön analyysin keinoin: se on tapa jäsentää, kuvailla ja kvantifioida tutkittavaa ilmiötä. Aineistosta poimituilla suorilla lainauksilla on osoitettu lukijalle luokittelun perusteita ja lisätty raportin luotettavuutta.

Tutkittavaa ilmiötä pyritään kuvailemaan, ei niinkään selittämään. Kyselyä laadittaessa ei myöskään ole käytetty erityistä teoreettista viitekehystä. Sen sijaan työssä on pyritty noudattamaan hyvän tutkimuksen perusvaatimuksia, joita ovat rehellisyys, puolueettomuus, objektiivisuus, taloudellisuus, avoimuus ja vastaajien tietosuoja. Näihin seikkoihin on kiinnitetty huomiota kyselyn eri vaiheissa.

Tässä julkaisussa ei esitetä ympäristökeskuskohtaisia tuloksia, vaan niistä laaditut profiilit toimitetaan ympäristökeskuksille. Näin ne voivat verrata omia tuloksiaan siinä esitettyihin yhteisiin keskiarvoihin eli siihen, millaista palautetta ympäristökeskukset ovat keskimäärin saaneet. Julkaisun liitteenä (liite 3) on kuitenkin taulukko profiilien kysymyksistä. Taulukkoon on merkitty myös ympäristökeskuskohtaisten tulosten vaihteluvälit.

3.3 Vastaajien taustatiedot

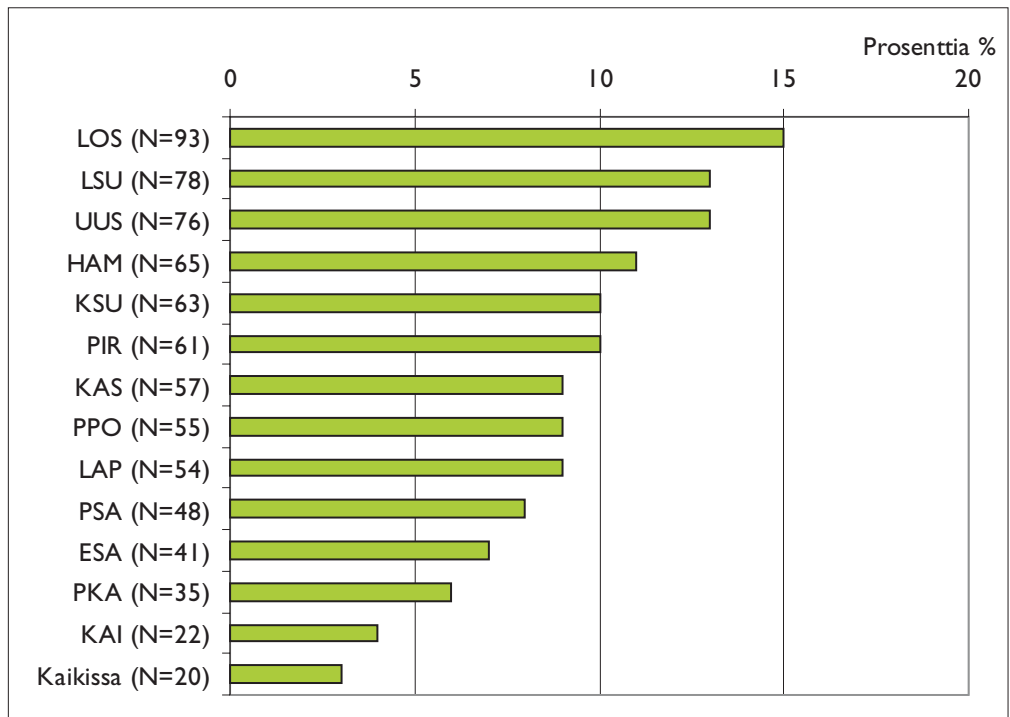
Vastaajien taustatietoja tarkastelemalla havainnollistetaan kokonais kuvaa aineistosta. Lisäksi saadaan esiin muuttuja-arvojen merkitsevyys tutkimuksen kannalta ja luodaan mahdollisuus tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. (Anttila 1999.) Tässä vastaajien taustatiedot muodostuvat vastaajan toimialueesta, organisaatiosta, toiminnassa painottuvasta kaavatasosta, asemasta organisaatiossa ja työolosuhteista. Lisäksi kyselyssä selvitettiin vastaajien ikä ja sukupuoli sekä se, painottuuko kunnassa työskentelevien vastaajien työ kaavoitukseen vai rakennusvalvontaan. Myös kuntavastaajien työskentelykunnan koko selvitettiin.

Toimialue. Maakunnittain tarkasteltuna eniten vastaajia toimi Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Keski-Suomessa ja Pirkanmaalla. Vähiten vastauksia saatiin Kainuusta, Itä-Uudeltamaalta ja Keski-Pohjanmaalta. Vastausmäärät riippuivat pitkälti alueen kuntien määrästä, sillä kyselyn vastaajista suurin osa toimi kuntasektorilla.

Useamman kuin yhden maakunnan alueella ilmoitti toimivansa 88 vastaajaa, joista kaikkien maakuntien alueilla työskenteli 20 henkilöä¹.

Kyselyssä ei kysytty suoraan, mihin ympäristökeskukseen vastaaja oli ollut yhteydessä tai minkä kanssa hän oli tehnyt yhteistyötä. Olettamuksena kuitenkin oli, että vastaajat olivat olleet yhteydessä ilmoittamansa maakunnan ympäristökeskukseen. Kuvassa 3 kuvataan vastaajien jakaantumista ympäristökeskuksittain.

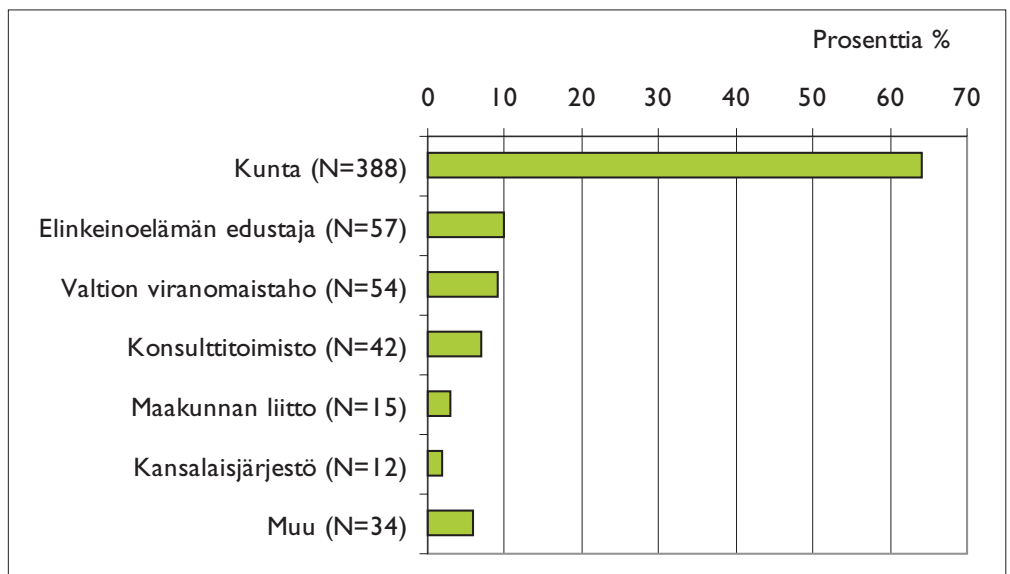
¹ Valtakunnallisesti toimivat vastaajat olivat valtion virkamiehiä (9), elinkeinoelämän edustajia (3), kansalaisjärjestöjen edustajia (2) ja konsulttitoimistossa työskenteleviä (3). Lisäksi 3 vastaajaa ilmoitti organisaatiookseen "muu".

Kuva 3. Vastaajat ympäristökeskuksittain (Vastanneita 602).

Eniten vastaajia toimi Lounais-Suomen (LOS) ja toiseksi eniten Länsi-Suomen (LSU) ympäristökeskuksen alueella. Vähiten vastauksia saatiin Kainuun (KAI) ja Pohjois-Karjalan (PKA) ympäristökeskusten alueilta, joihin myös lähti vähiten kyselyitä.

Organisaatio. Vastaajista valtaosa edusti kuntia, joihin kyselyjä myös lähetettiin eniten. Toiseksi eniten vastaajia työskenteli elinkeinoelämän palveluksessa. Elinkeinoelämän edustajat, joille kysely lähetettiin, olivat joko järjestöjen palveluksessa tai tutkimukseen valittujen yritysten työntekijöitä. Lähes yhtä paljon vastauksia saatiin valtion viranomaisilta. Vastaajien jakautuminen taustaorganisaatioittain on kuvattu kuvassa 4.

Kuva 4. Vastaajat taustaorganisaatioittain (N=602).

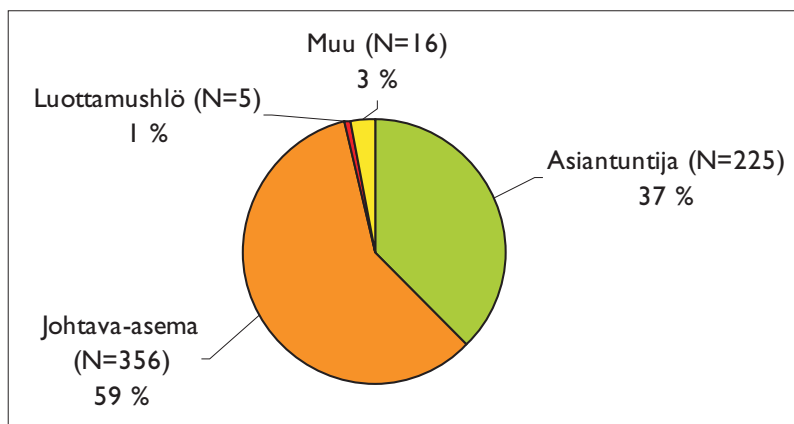
Vähiten vastauksia saatiin kansalaisjärjestöistä. Kysely lähetettiin 60:lle kansalaisjärjestön edustajalle, joista kyselyyn vastasi 12. Tämän vastaajaryhmän osalta ei voida tehdä tilastollisia päätelmiä. Vastausten vähyys osoittaa ehkä sen, että kyselyn aihepiiri esimerkiksi viranomaisneuvottelujen ja kehittämiskeskustelujen osalta oli kansalaisjärjestöille vieras. Liitteessä 4 on kuvattu vastaajien taustaorganisaatiot myös ympäristökeskuksittain.

Kaavataso. Vastaajilta kysyttiin myös, mikä kaavataso hänen edustamansa organisaation toiminnassa painottui. Kolmannes vastaajista ei halunnut tai voinut määritellä yhtä kaavatasoa, joka korostuisi yli muiden. Kaavatason määritelmistä vastaajista 61 prosentilla työ painottui asemakaavoitukseen, 25 prosentilla yleiskaavoitukseen ja 14 prosentilla maakuntakaavoitukseen.

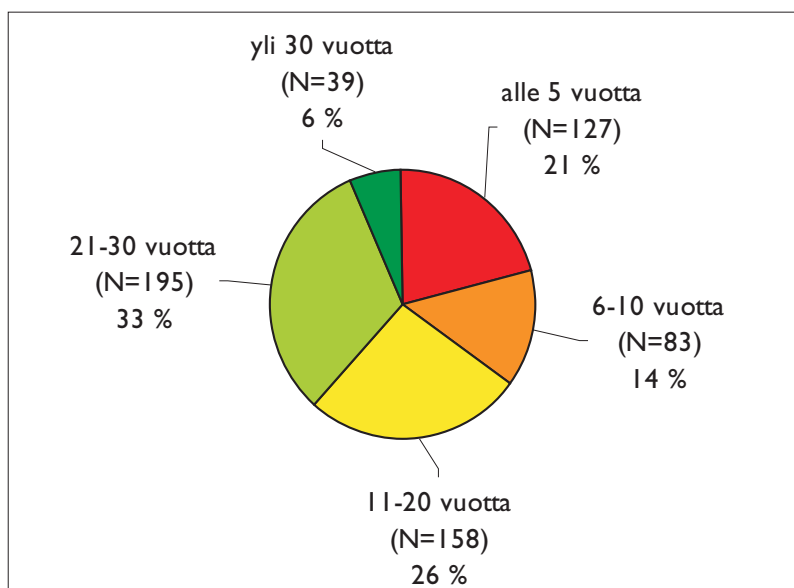
Tarkasteltaessa kaavatasoa taustaorganisaatioittain havaittiin, että kunnissa työskentelevien vastaajien työssä painottui pääasiassa asemakaavataso ja maakuntien liitoissa luonnollisesti maakuntakaavataso. Valtion viranomaisilla, elinkeinoelämän edustajilla ja kansalaisjärjestöillä jakauma oli tasaisempi.

Asema organisaatiossa ja työvuodet. Kyselylomakkeessa kysyttiin, mikä vastaajan asema omassa organisaatiossaan oli (kuva 5) ja miten kauan vastaaja oli ollut tehtävässään (kuva 6). Vastaajista 59 prosenttia toimi johtavassa asemassa ja 37 prosenttia asiantuntijatehtävissä. Vastaajista vain 5 henkilöä ilmoitti toimivansa luottamustehtävässä.

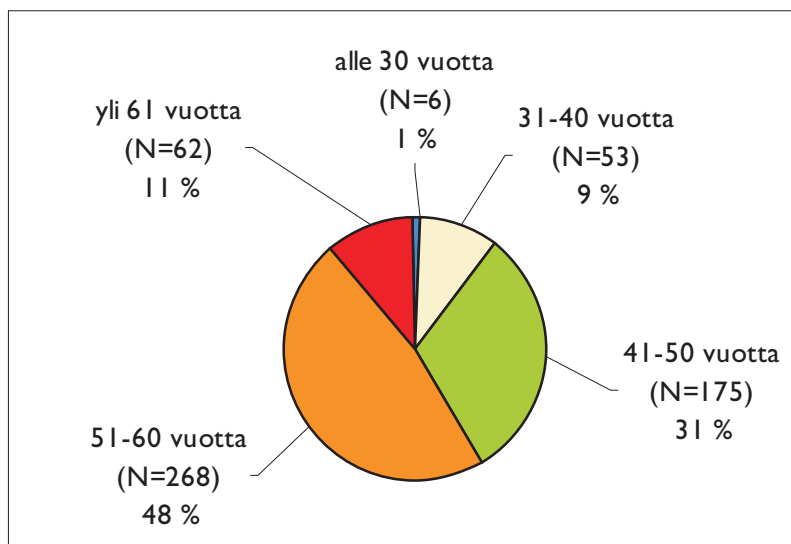
Työvuosia nykyisessä tai vastaavassa tehtävässä oli vastaajille kertynyt jo melko paljon: noin kolmasosa vastanneista oli työskennellyt tehtävässään alle 10 vuotta, neljäsosa oli toiminut nykyisessä tai vastaavassa tehtävässä 11–20 vuotta ja loput yli 21 vuotta.

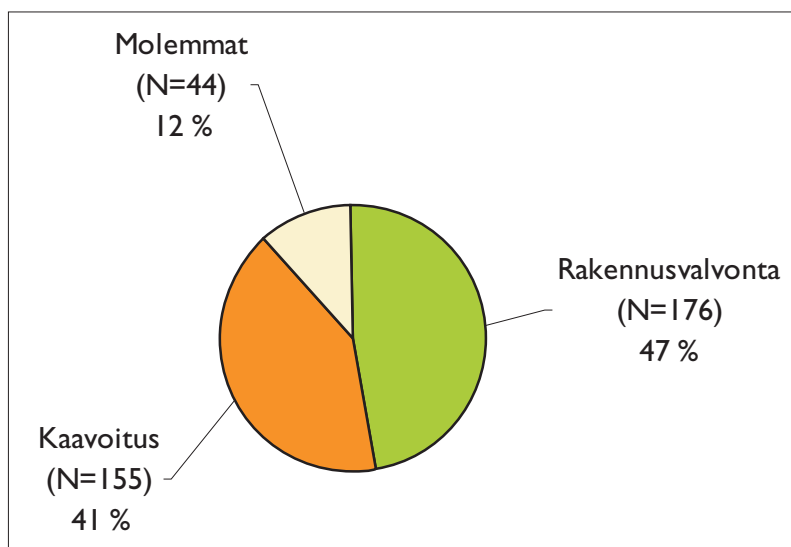
Kuva 5. Asema organisaatiossa (N=602).

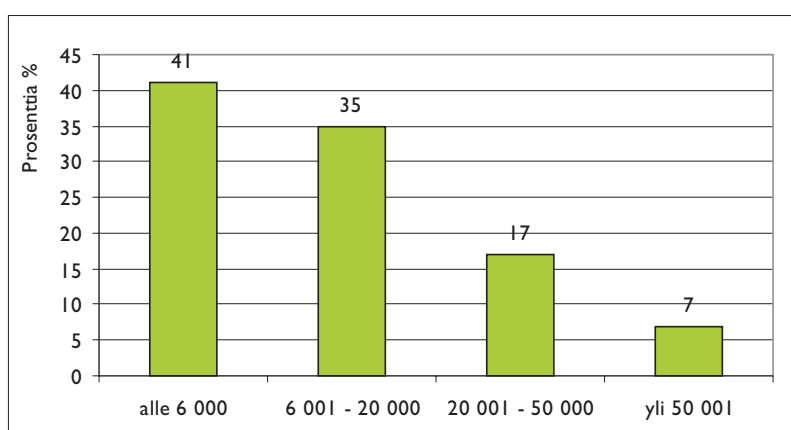
Kuva 6. Työvuodet nykyisessä tai vastaavassa tehtävässä (N=602).

Kuva 7. Vastaajien ikä (N=564).

Kuva 8. Kunnissa työskentelevät vastaajat työnkuvan mukaan (N=375).

Kuva 9. Kuntavastaajien työskentelykunnan koko asukasluvun mukaan (N=371).

Sukupuoli ja ikä. Sukupuolensa ilmoittaneista vastaajista 81 prosenttia oli miehiä ja 19 prosenttia naisia. Jakautumaa selittää muun muassa se, että kuntien rakennusvalvonta on hyvin miesvaltainen ala.

Kyselyyn vastanneet olivat suhteellisen iäkkäitä: Lähes 60 prosenttia kysymykseen vastanneista oli yli 51-vuotiaita. Vastaajista 41–50 -vuotiaita oli 31 prosenttia ja alle 40-vuotiaita vain 10 prosenttia (kuva 7).

Kunnassa työskentelevien vastaajien työnkuva ja kunnan koko. Kyseilyssä selvitettiin, mihin tehtäviin kunnassa työskentelevien vastaajien työ painottui eli kuinka suuri osa vastaajista työskenteli kaavoitustehtävissä, rakennusvalvonnan tehtävissä tai molemmissa yhtä aikaa (kuva 8).

Kuntavastaajista 41 prosenttia toimi kaavoituksen tehtävissä ja 47 prosenttia rakennusvalvonnan tehtävissä. Molemmissa tehtävissä yhtä aikaa toimi 12 prosenttia kysymykseen vastanneista.

Kuvassa 9 esitetään kunnissa työskentelevien vastaajien jakaumat kuntakoon mukaan.

Suurin osa kuntavastaajista työskenteli asukasluvultaan pienissä alle 6 000 asukkaan kunnissa. Vähiten vastaajia työskenteli yli 50 000 asukkaan kunnissa.

Kyselyyn vastanneista 7 prosenttia työskenteli yli 50 000 asukkaan kunnissa, vaikka vain 3 prosenttia kunnista kuuluu tähän ryhmään. Tämä johtuu siitä, että suuriin kuntiin kysely lähetettiin useammalle kuin yhdelle kaavoittajalle. Lisäksi maakunnallisten museoiden työntekijät saattoivat ilmoittaa työnantajakseen kunnan. Maakunnalliset museot toimivat pääsääntöisesti suurimmissa kunnissa, jolloin niiden edustajat kasvattavat näiden vastaajamäärää. Vastaajien työskentelykuntien ja Suomen kaikkien kuntien asukasluvun mukaiset jakaumat on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Kuntavastaajien työskentelykunnan koko suhteessa Suomen kuntien kokojakaumaan.

Kuntakoko (asukkaita/kunta)	Suomen kunnat (Lähde: Tilastokeskus 2003)		Kyselyyn vastanneiden työskentelykunnan koko	
	lkm	%	lkm	%
alle 6 000	253	59	151	41
6 001-20 000	122	29	131	35
20 001-50 000	39	9	63	17
yli 50 001	14	3	26	7
yhteensä	428	100	371	100

Seuraavissa luvuissa esitellään kyselyn tulokset. Luvussa 4 tarkastellaan yhteistyön muotoja ja niiden toimivuutta. Luvussa 5 selvitetään, millainen rooli ympäristökeskuksella on alueidenkäytössä ja millaisia kokemuksia sidosryhmillä on ympäristökeskusten kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Luvussa 6 tarkastellaan ympäristökeskusten asiantuntijuuden ja palveluiden kehittämistarpeita. Tuloksia on pyritty havainnollistamaan kuvin ja taulukoin. Lisäksi tekstiin on lisätty selventäviä ja elävöittäviä suoria lainauksia avoimista vastauksista.

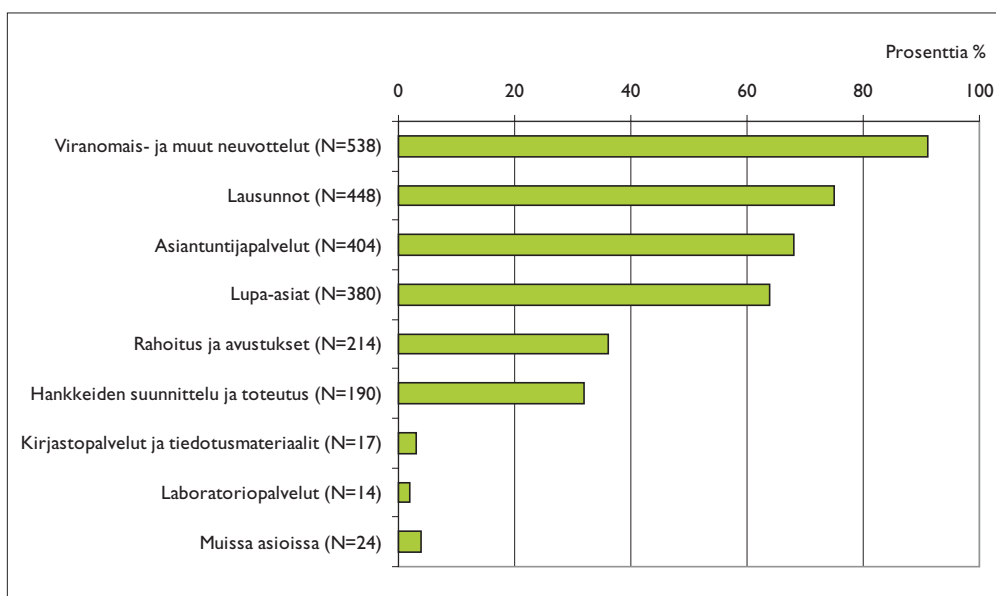
4

Yhteistyön muodot ja niiden toimivuus

Tässä luvussa tarkastellaan alueellisen ympäristökeskuksen ja sen sidosryhmien välisen yhteistyön muotoja ja niiden toimivuutta. Kohdassa 4.1 selvitetään missä asioissa, kuinka usein ja millä tavoin vastaajat olivat yhteydessä ympäristökeskukseen. Kohdassa 4.2 tarkastellaan, millaisia MRL:n mukaisia tehtäviä ympäristökeskuksilla on ja millaisia palveluita sidosryhmille tarjotaan. Lisäksi tutkitaan, miten tärkeiksi nämä tehtävät ja palvelut koetaan sidosryhmien oman toiminnan kannalta ja miten ne ovat onnistuneet. Tämän jälkeen kohdissa 4.3 ja 4.4 perehdytään siihen, millaisia kehittämiskeskustelut ja viranomaisneuvottelut ovat viranomaistyön välineinä.

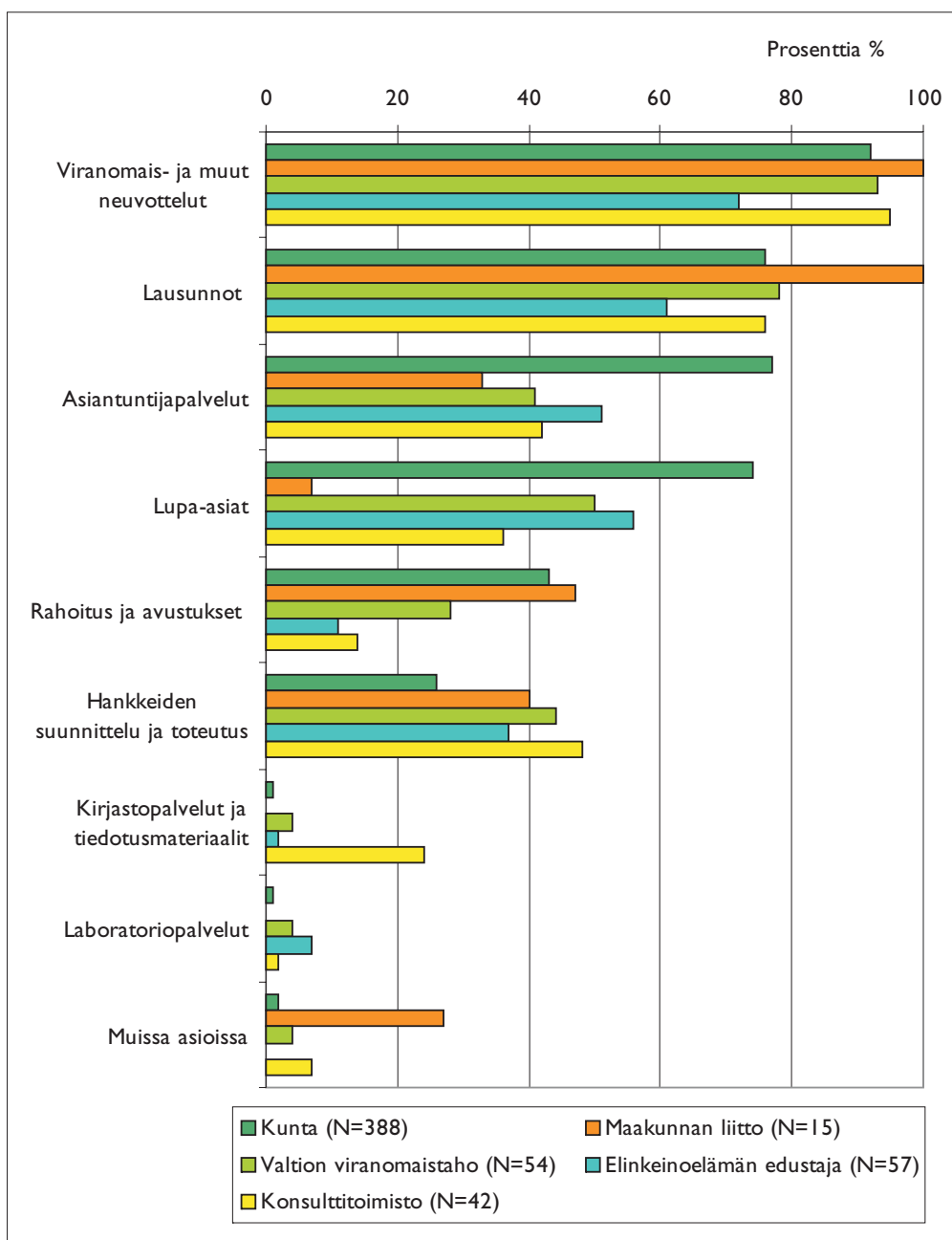
4.1 Yhteydet ympäristökeskukseen

Sidosryhmiltä kysyttiin, missä asioissa he olivat olleet yhteydessä ympäristökeskukseen. Monivalintakysymyksen tulokset on esitetty kuvassa 10.

Kuva 10. Yhteydet ympäristökeskukseen (N=594).

Suurin osa vastaajista oli ollut yhteydessä ympäristökeskukseen viranomais- ja muihin neuvotteluihin, lausuntoihin, asiantuntijapalveluihin ja lupiin liittyvissä asioissa. Vähiten vastaajat olivat käyttäneet ympäristökeskuksen kirjasto- ja laboratoriopalveluita. Taustaorganisaatioittain katsottuna voitiin havaita eroja eri ryhmien välillä (ks. kuva 11).

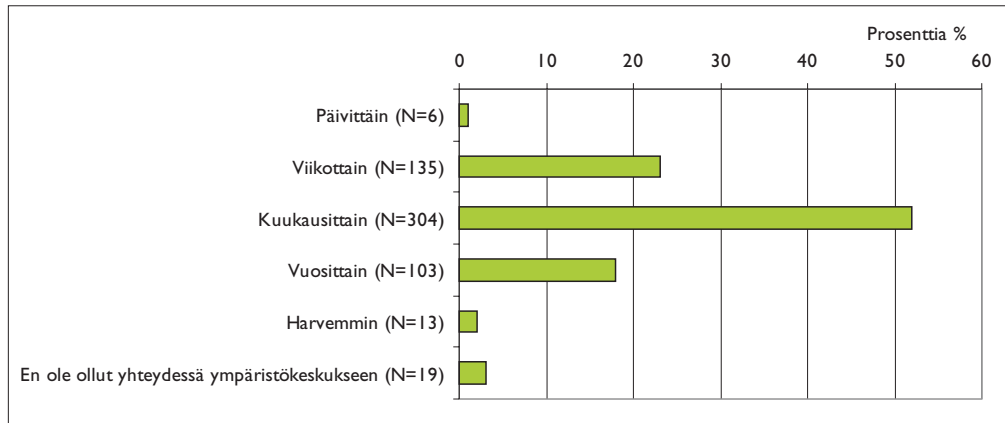

Kuva 11. Yhteydet ympäristökeskukseen organisaatioittain (N=602).

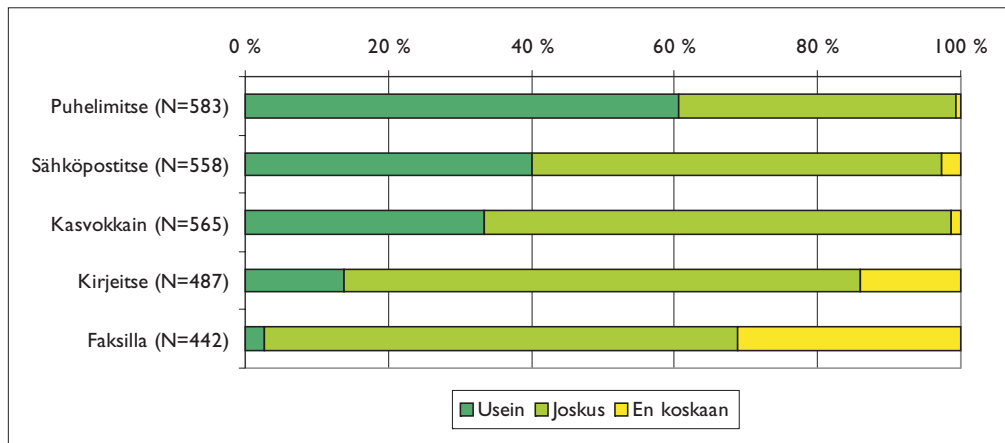
Kaikki maakuntien liittojen edustajat sekä suurin osa kuntien, valtion viranomaisten ja konsulttitoimistojen vastaajista olivat osallistuneet viranomais- ja muihin neuvotteluihin sekä lausuntoihin liittyvään yhteistyöhön. Elinkeinoelämän edustajista hieman harvempi oli osallistunut niihin. Asiantuntija- ja lupapalveluita olivat käyttäneet eniten kunnat, vähiten maakuntien liitot.

Vastaajista 4 prosenttia (ks. kuva 10) oli ollut yhteistyössä ympäristökeskukseen kanssa myös muissa asioissa. Näitä olivat avovastausten mukaan maakunnallinen ja alueellinen yhteistyö, työ- ja ohjausryhmien jäsenyydet, luonnon- ja kulttuuriympäristönsuojelu, maa-ainesasiat, metsä- ja pohjavesiasiat, esitykset ja aloitteet, seminaarit ja koulutus, ympäristövaikutusten arvioinnit, tarkastukset sekä paikkatietoasiat. Yhteistyötä tehtiin paljon laajemmalti kuin vain MRL:iin liittyvissä asioissa.

Vastaajilta kysyttiin myös sitä, miten usein he olivat yhteydessä ympäristökeskukseen ja miten virkamiesten kanssa kommunikoiitiin. Vastaukset on esitetty kuvissa 12 ja 13.

Kuva 12. Yhteydenottojen tiheys (N=580).

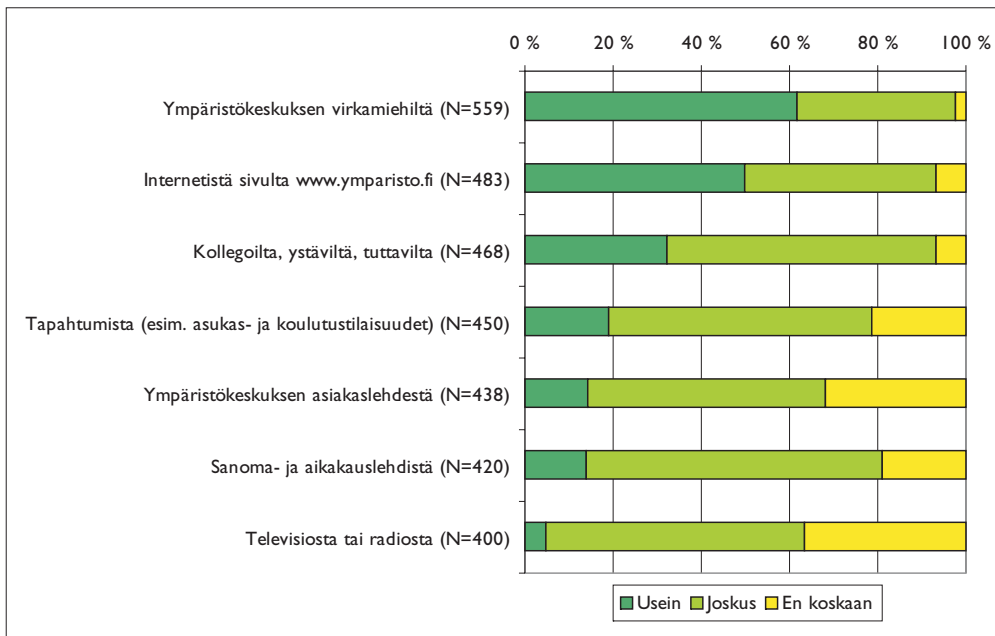
Kuva 13. Kommunikointitapa (N=594).

Pääsääntöisesti vastaajat olivat yhteydessä ympäristökeskukseen joko kuukausittain tai viikoittain. Vuosittain ympäristökeskukseen oli yhteydessä vajaa viidesosa vastaajista. Vain 3 prosenttia vastaajista ei ollut lainkaan yhteydessä ympäristökeskukseen. Voidaan arvioida, että kyselyn otannassa onnistuttiin tavoittamaan tahot, jotka ovat aidosti yhteydessä ympäristökeskukseen, ja joilla siten on kokemusta yhteistyöstä ympäristökeskuksen kanssa. Tämä lisää tulosten luotettavuutta.

Kun vastaajat olivat yhteydessä ympäristökeskukseen, useimmin asioita hoidettiin puhelimitse. Toiseksi eniten käytettiin sähköpostia tai tavattiin kasvokkain.

Ympäristökeskuksen tunnettuutta ja näkyvyyttä selvitettiin kysymyksellä: "Mistä olette saanut tietoa ympäristökeskuksen toiminnasta ja palveluista?" Vastaukset on koottu kuvaan 14.

Kuva 14. Mistä on saatu tietoa ympäristökeskuksen toiminnasta ja palveluista? (N=584)

Yli puolet vastanneista ilmoitti saaneensa usein tietoa ympäristökeskuksen toiminnasta ja palveluista suoraan sen virkamiehiltä. Toiseksi eniten tietoa saatiin ympäristöhallinnon www-sivuilta: puolet vastanneista ilmoitti saaneensa usein tietoa verkon välityksellä. Televisio tai radio sekä ympäristökeskuksen asiakaslehdet olivat kanavia, joista saatiin harvimminkin tietoa ympäristökeskuksen palveluista.

Organisaatioittain tarkasteltuna tiedonsaantikanavat eivät juurikaan eronneet ryhmien välillä. Vain elinkeinoelämän edustajat saivat muita ryhmiä harvemmin tietoa suoraan ympäristökeskuksen virkamiehiltä ja käyttivät muita vähemmän ympäristöhallinnon internet-sivuja. Näiden sijaan heillä korostui kollegoiden, ystävien ja tuttavien merkitys tiedon saannissa.

4.2 Ympäristökeskuksen tehtävät ja palvelut sidosryhmien näkökulmasta

Alueellisen ympäristökeskuksen MRL:n mukaisiin tehtäviin kuuluu toimialueen kuntien kaavoituksen ja rakennustoimen edistäminen ja ohjaaminen. Sen on myös valvottava, että kaavoituksessa, rakentamisessa ja muussa alueidenkäytössä otetaan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, muut alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevat tavoitteet sekä kaavoitusasioiden ja rakennustoimen hoitoa koskevat säännökset. Lisäksi se ratkaisee osan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista poikkeamispäätöksistä ja järjestää sidosryhmille koulutusta ajankohtaisista alueidenkäytön ja rakentamisen kysymyksistä.

MRL:n mukaisten tehtävien lisäksi ympäristökeskuksella on myös muuhun lainsäädäntöön perustuvia viranomaistehtäviä. Nämä liittyvät esimerkiksi ympäristön- ja luonnonsuojeluun sekä vesiasioihin.

Alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksen tehtäviään ympäristökeskus toteuttaa ensisijaisesti neuvotteluin. Ympäristökeskuksen ja kunnan tärkeimmät yhteistyömuodot ovat kehittämiskeskustelu, kaavoista käytävät viranomaisneuvottelut ja kaavoja koskevat lausunnot. (Ympäristöministeriö 2004.)

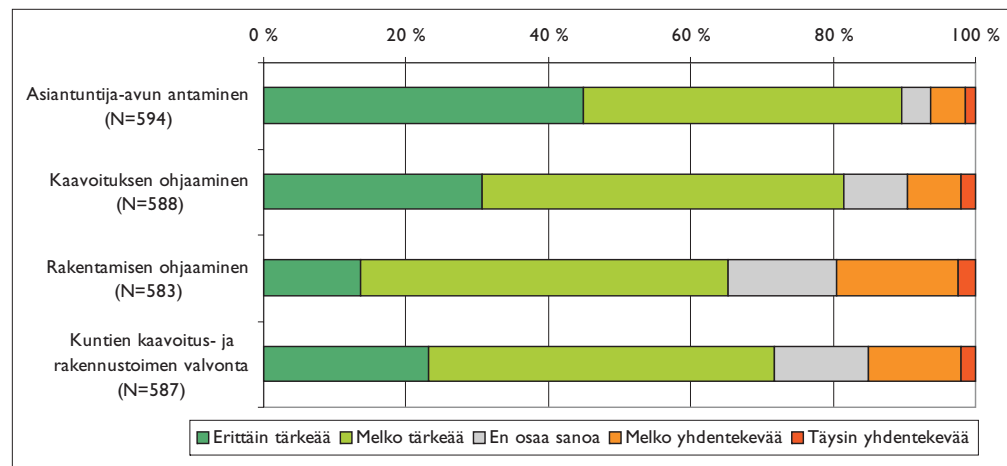
Ympäristökeskus voi myös puuttua kunnan kaavoitukseen tekemällä oikaisukehotuksen kaavan hyväksymispäätöksestä (MRL 195 §). Viranomaisena ympäristökeskuksella on myös valitusoikeus (MRL 191 §, 192 § ja 193 §): se voi hakea muutosta kaavan hyväksymistä ja eräitä lupa-asioita koskeviin kunnan päätöksiin hallinto-oikeudelta. (Ympäristöministeriö 2004.)

Ympäristökeskuksen tarjoamista rakentamisen ohjauksen palveluista osa riippuu siitä, millaista asiantuntemusta ympäristökeskuksessa on, millaisia erityistarpeita milläkin alueella on tai siitä, millaisia hankkeita on käynnissä.

Seuraavaksi tarkastellaan, miten tärkeiksi sidosryhmät kokevat ympäristökeskuksen MRL:n mukaiset tehtävät ja palvelut oman toimintansa kannalta.

4.2.1 Ympäristökeskuksen tehtävät

Kyselyssä ympäristökeskuksen keskeisiksi MRL:n mukaisiksi tehtäviksi määriteltiin asiantuntija-avun antaminen, kaavoituksen ohjaaminen, rakentamisen ohjaaminen sekä kuntien kaavoitus- ja rakennustoimen valvonta. Vastaajilta kysyttiin, kokivatko he tehtävät oman toimintansa kannalta erittäin tärkeäksi, melko tärkeäksi, melko yhdentekeväksi vai täysin yhdentekeväksi. Seuraavassa kuvassa 15 on esitetty vastaukset.

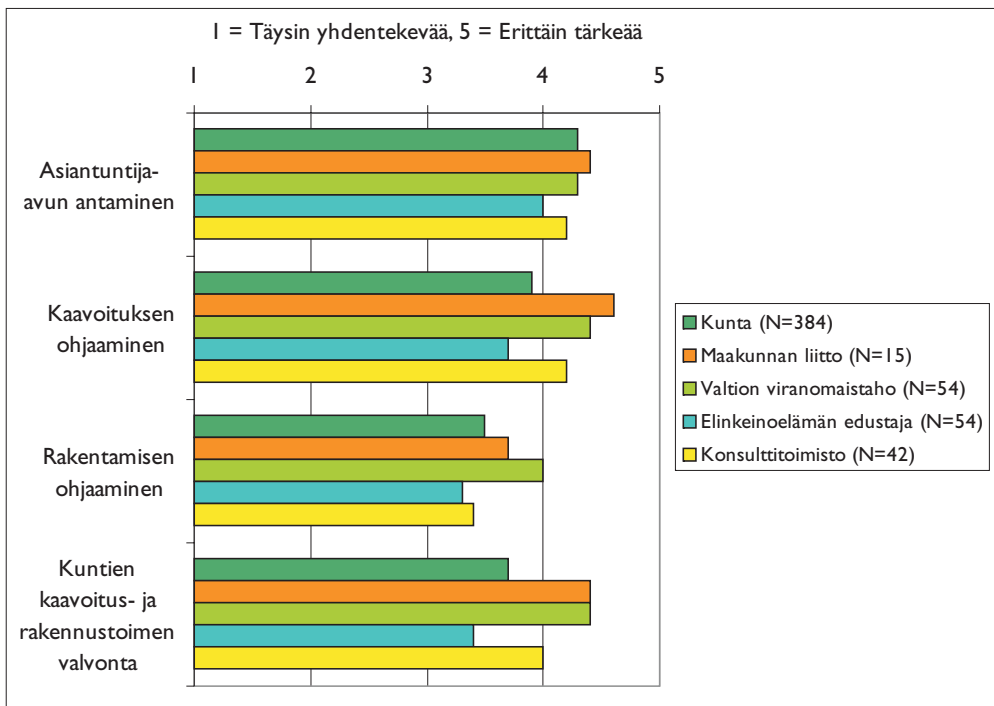

Kuva 15. Ympäristökeskuksen tehtävien tärkeys sidosryhmien toiminnan kannalta.

Ympäristökeskuksen tehtävät koettiin sidosryhmien oman toiminnan kannalta tärkeiksi. Vastaajista 90 prosenttia arvioi ympäristökeskuksen antaman asiantuntija-avun erittäin tai melko tärkeäksi, ja yli 80 prosenttia näki kaavoituksen ohjaamisen tärkeäksi tehtäväksi. Lisäksi noin 70 prosenttia vastaajista arvioi kuntien kaavoitus- ja rakennustoimen valvonnan tärkeäksi tehtäväksi toimintansa kannalta. Tämä kertonee valvonnan tarpeellisuudesta ja siitä, että ympäristökeskuksen valvontatyö tukee muiden viranomaisten työtä².

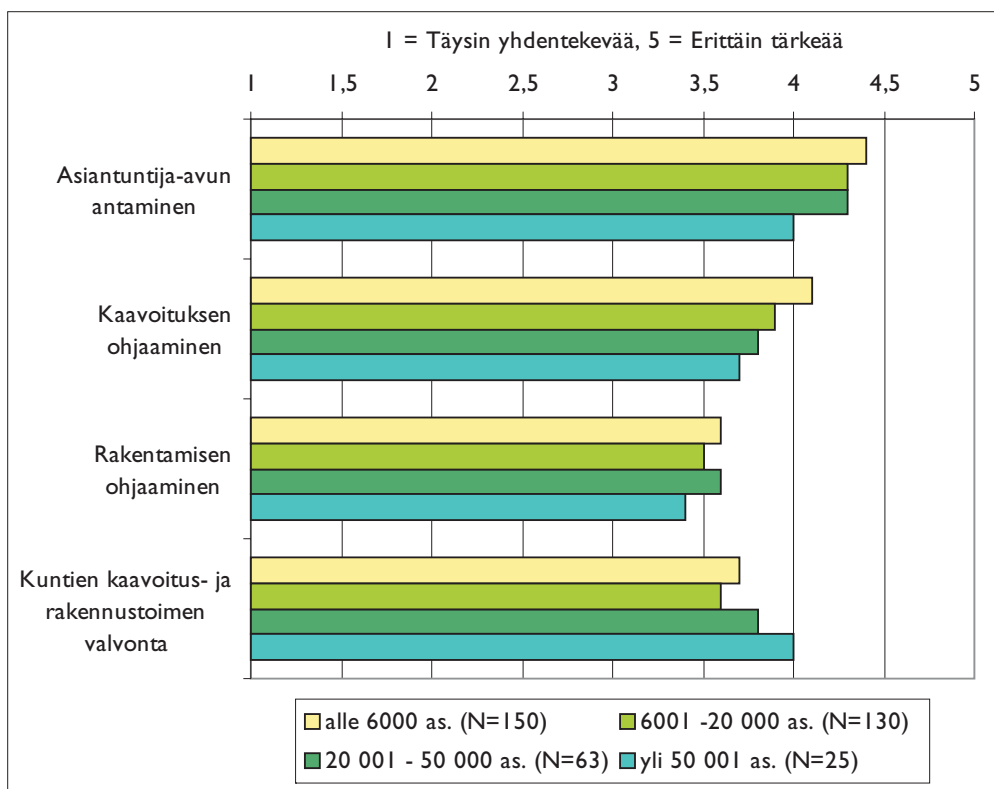
Vastauksia tarkasteltiin myös taustaorganisaatioittain: organisaatiokohtaiset vastausten keskiarvot on esitetty kuvassa 16.

² Ympäristökeskuksen tehtäviä ja palveluita koskevien kysymysten (ks. kyselylomakkeen kysymykset 14-16) kohdalla voidaan pohtia sitä, miten vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset, ja miten sanat "tärkeä" ja "yhdentekevä" on käsitetty. Ovatko vastaajat arvioineet "tärkeiksi" tehtäviksi ja palveluiksi ne asiat, joita alueellinen ympäristökeskus jo tekee vai ne, joita ympäristökeskuksella ei ole, mutta joita sen tulisi hoitaa. Kysymykset eivät myöskään ota kantaa siihen, miten tehtävät ja palvelut on hoidettu. Näihin kysymyksiin saadaan kuitenkin vastauksia seuraavissa luvuissa. Myös sana "yhdentekevä" on luonteeltaan niin voimakas, että vastaajan on voinut olla vaikea nimetä mitään tehtäviä tai palveluita sellaisiksi.

Kuva 16. Ympäristökeskuksen tehtävien tärkeys organisaatioittain (keskiarvovertailu).

Organisaatioittain tarkasteltuna voidaan havaita, että valtion viranomaiset ja maakuntien liitot arvottivat ympäristökeskusten eri tehtävät hieman tärkeämmiksi kuin kunnat, elinkeinoelämän edustajat ja konsultit. Organisaatioiden välillä eniten eroja oli siinä, miten tärkeäksi kuntien kaavoitus- ja rakennustoimen valvonta koettiin. Kun maakuntien liitot ja valtion viranomaiset kokivat sen tärkeäksi (ka 4,4), elinkeinoelämän edustajien vastaukset olivat lähempänä vaihtoehtoa "en osaa sanoa" (ka 3,4). Kysymystä tarkasteltiin myös kuntakoon mukaan. Keskiarvovertailu on esitetty kuvassa 17.

Kuva 17. Ympäristökeskuksen tehtävien tärkeys kuntakoon mukaan (keskiarvovertailu).

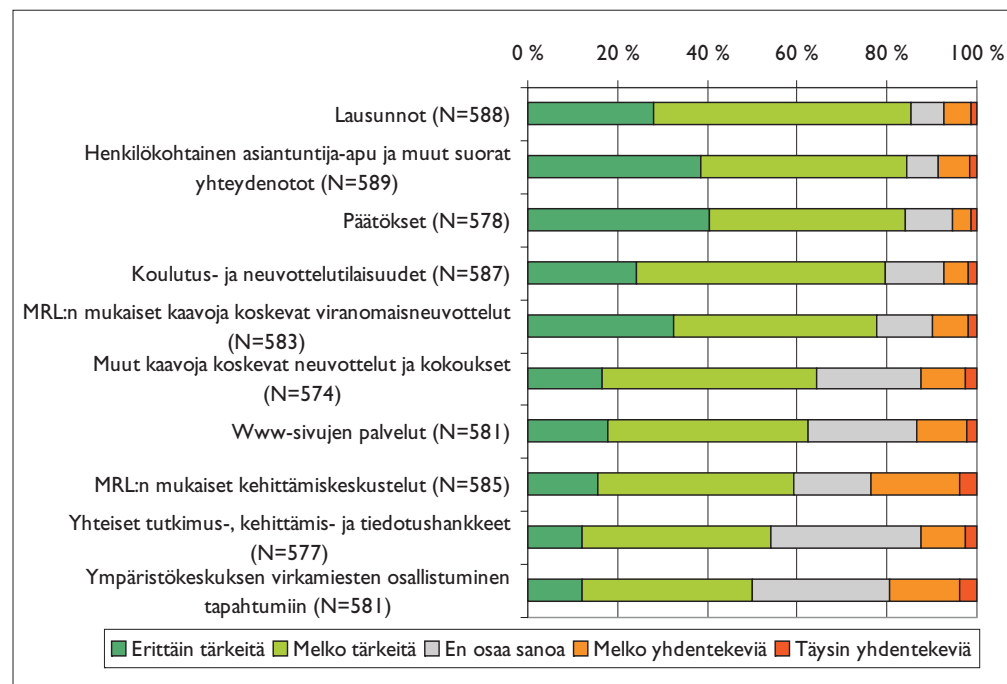
Kunnan koolla oli merkitystä tehtävien tärkeyden määrittelyssä: mitä pienempi kunta oli kyseessä, sitä tärkeämmäksi asiantuntija-avun antaminen ja kaavoituksen ohjaaminen koettiin. Kuntien kaavoitus- ja rakennustoimen valvonnan kokivat kuitenkin tärkeimmäksi suurimmat yli 50 000 asukkaan kunnat. Rakentamisen ohjaamisen osalta kunnan koolla ei näyttänyt olevan suurta merkitystä.

Kuntien kaavoittajien ja rakennustarkastajien kokemus ympäristökeskuksen tehtävien tärkeydestä oli yhdenmukainen. Kaavoitustehtävissä työskentelevien keskuudessa vain asiantuntija-avun antaminen ja kuntien kaavoitus- ja rakennustoimen valvonta arvioitiin hieman tärkeämmiksi kuin rakennusvalvonassa työskentelevien keskuudessa.

4.2.2 Alueidenkäytön palvelut

Ympäristökeskuksen yleisten tehtävien tärkeyden lisäksi haluttiin kyselyssä selvittää, miten sidosryhmät arvioivat alueidenkäytön konkreettisia palveluita niiden oman toiminnan kannalta.

Kyselyssä alueidenkäytön palveluiksi määriteltiin henkilökohtainen asiantuntija-apu, MRL:n mukaiset kehittämiskeskustelut, MRL:n mukaiset kaavoja koskevat viranomaisneuvottelut, muut kaavoja koskevat neuvottelut ja kokoukset, lausunnot, päätökset, koulutus- ja neuvottelutilaisuudet, virkamiesten osallistuminen sidosryhmien tapahtumiin, www-sivujen palvelut sekä yhteiset tutkimus-, kehittämis- ja tiedotushankkeet. Vastaajat arvioivat palveluita viisiporaisella asteikolla ”erittäin tärkeitä – täysin yhdentekeviä” (ks. kuva 18).

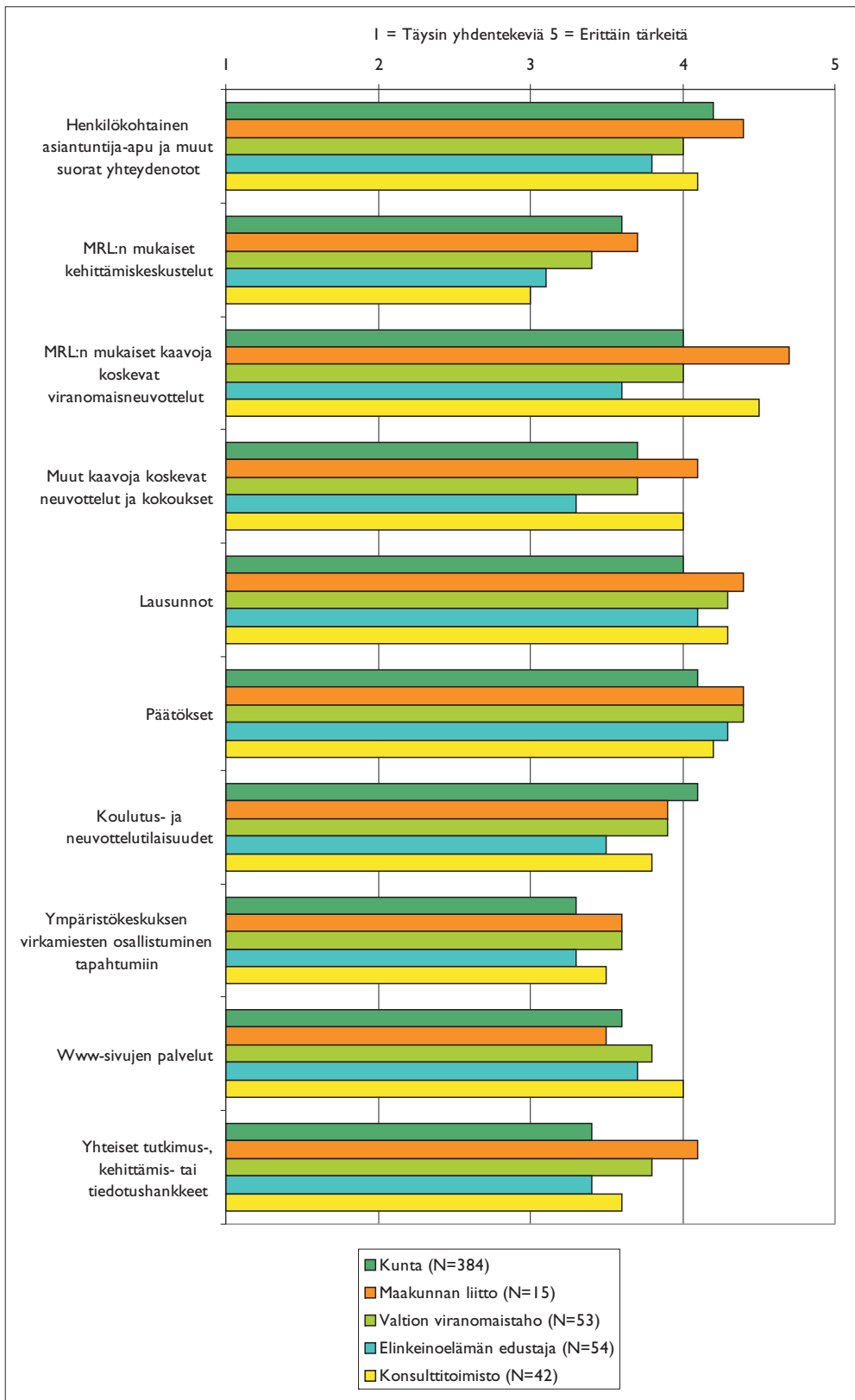

Kuva 18. Alueidenkäytön palveluiden tärkeys sidosryhmien toiminnan kannalta.

³ Koska kehittämiskeskusteluun osallistuu pääsääntöisesti vain kunnan ja ympäristökeskuksen virkamiehiä, on luonnollista, että muissa sidosryhmissä kehittämiskeskusteluilla ei ole tärkeää roolia. Toisaalta kun kysymystä tarkasteltiin taustaorganisaatioittain, huomattiin, että myös kuntavastaajista 86 (22 %) koki kehittämiskeskustelut täysin tai melko yhdentekeviksi.

Sidosryhmien oman toiminnan kannalta tärkeimmiksi alueidenkäytön palveluiksi määrittyivät ympäristökeskusten antamat lausunnot, päätökset sekä henkilökohtainen asiantuntija-apu ja muut suorat yhteydenotot. Suuri enemmistö piti myös koulutus- ja neuvottelutilaisuuksia tärkeinä. Lisäksi kaavoja koskevat viranomaisneuvottelut olivat sidosryhmien mielestä ensiarvoisia palveluita.

Kyselyyn listatuista palveluista vähiten tärkeitä olivat kehittämiskeskustelut ja ympäristökeskusten virkamiesten osallistuminen tapahtumiin: lähes neljäsosa koki kehittämiskeskustelut täysin tai melko yhdentekeviksi³, ja viidennes ilmoitti

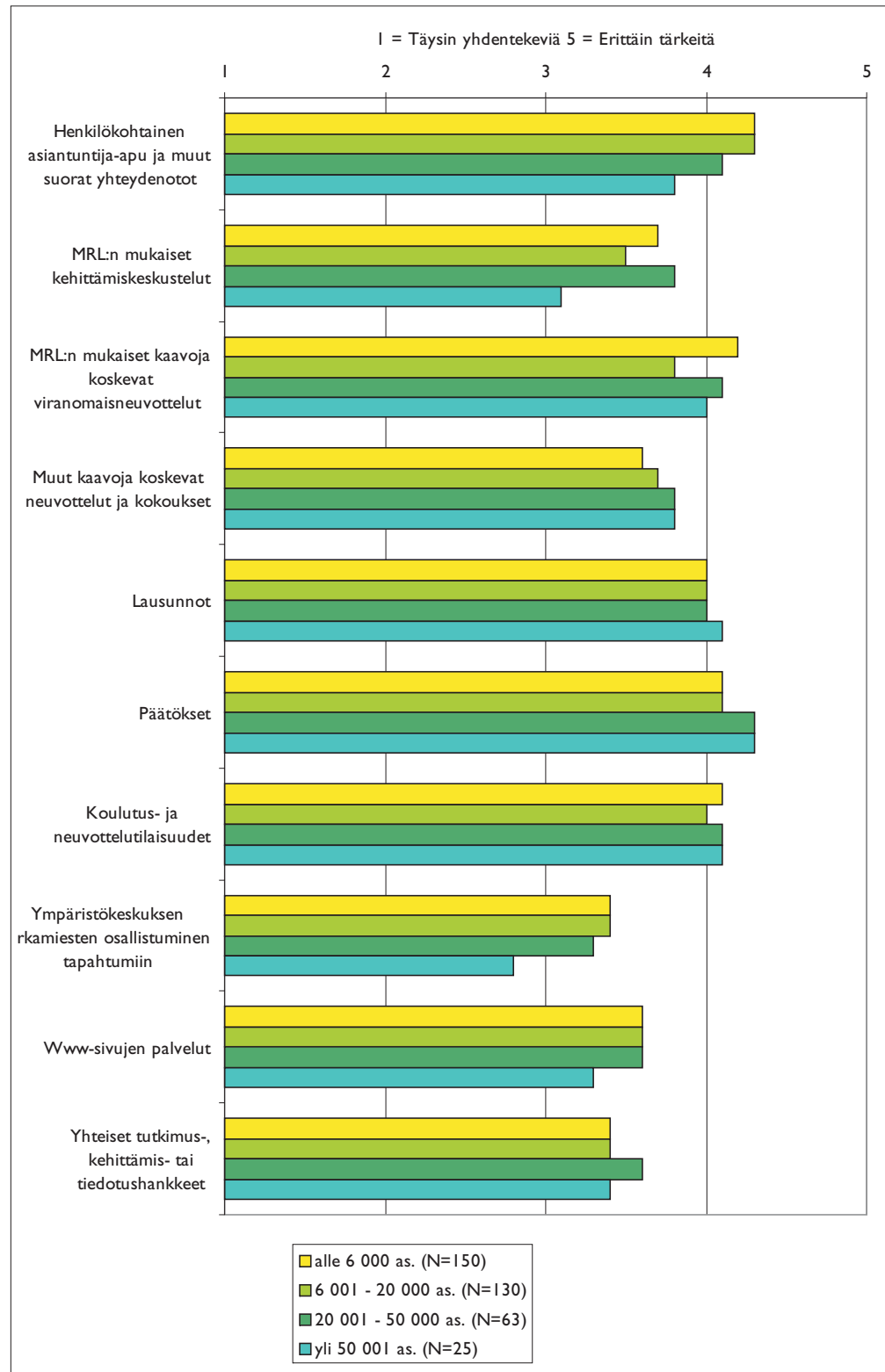
Kuva 19. Alueidenkäytön palveluiden tärkeys organisaatioittain tarkasteltuna (keskiarvovertailu).

ti ympäristökeskusten virkamiesten osallistumisen tapahtumiin yhdentekeväksi.

Vastauksia tarkasteltiin myös taustaorganisaatioittain: organisaatiokohtaisen vastausten keskiarvot on esitetty kuvassa 19.

Maakuntien liitot arvioivat ympäristökeskusten alueidenkäytön palveluita ehkä kaikkein myönteisimmin. Niille tärkeimmiksi palveluiksi määrittyivät viranomaisneuvottelut, asiantuntija-apu, lausunnot ja päätökset. Elinkeinoelämän edustajille ympäristökeskuksen alueidenkäytön palvelut eivät näyttäytyneet niin tärkeiksi kuin muille ryhmille. Tosin nekin arvioivat ympäristökeskuksen antamat lausunnot ja päätökset oman toimintansa kannalta tärkeiksi.

Vastauksia tarkasteltiin myös kuntakoon mukaan: kuntien edustajien vastausten keskiarvot on esitetty kuvassa 20.

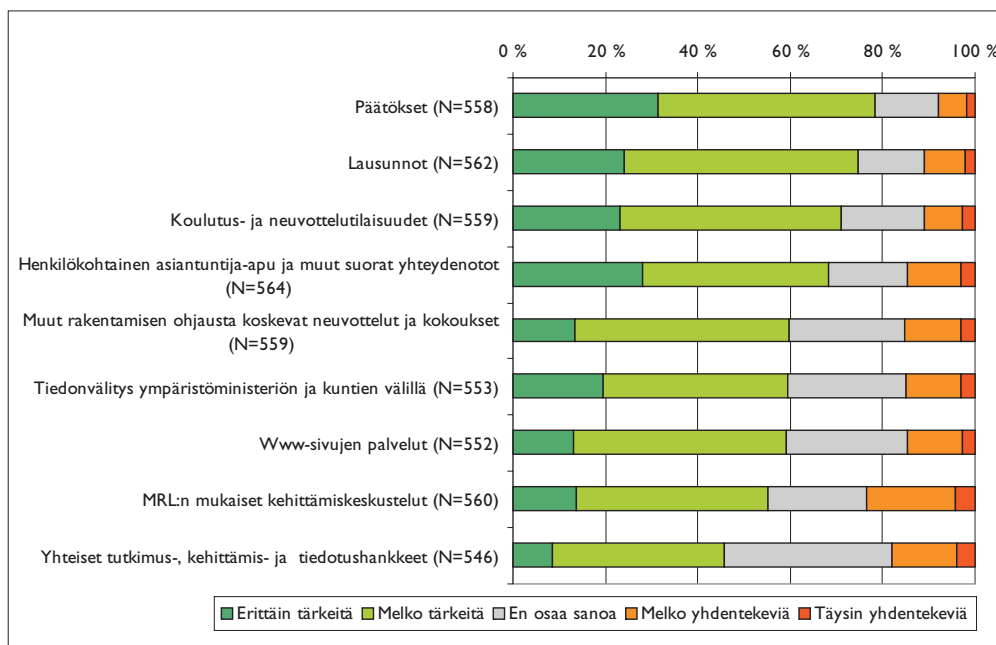

Kuva 20. Alueidenkäytön palveluiden tärkeys kuntakoon mukaan tarkasteltuna (keskiarvovertailu).

Kun palveluita tarkasteltiin kuntakoon mukaan havaittiin, että pienet kunnat arvioivat ympäristökeskuksen asiantuntijapalvelut, kehittämiskeskustelut ja viranomaisneuvottelut tärkeämmiksi palveluiksi kuin suuret kunnat. Toisaalta suuret kunnat pitivät muita kaavoja koskevia neuvotteluja ja kokouksia tärkeämpinä kuin pienet kunnat, joilla tämän tapaisia neuvotteluja on ehkä harvemmin. Ympäristökeskuksen antamat lausunnot sekä koulutus- ja neuvottelutilaisuudet arvioitiin kaikissa kuntaryhmissä tärkeiksi.

4.2.3 Rakentamisen ohjauksen palvelut

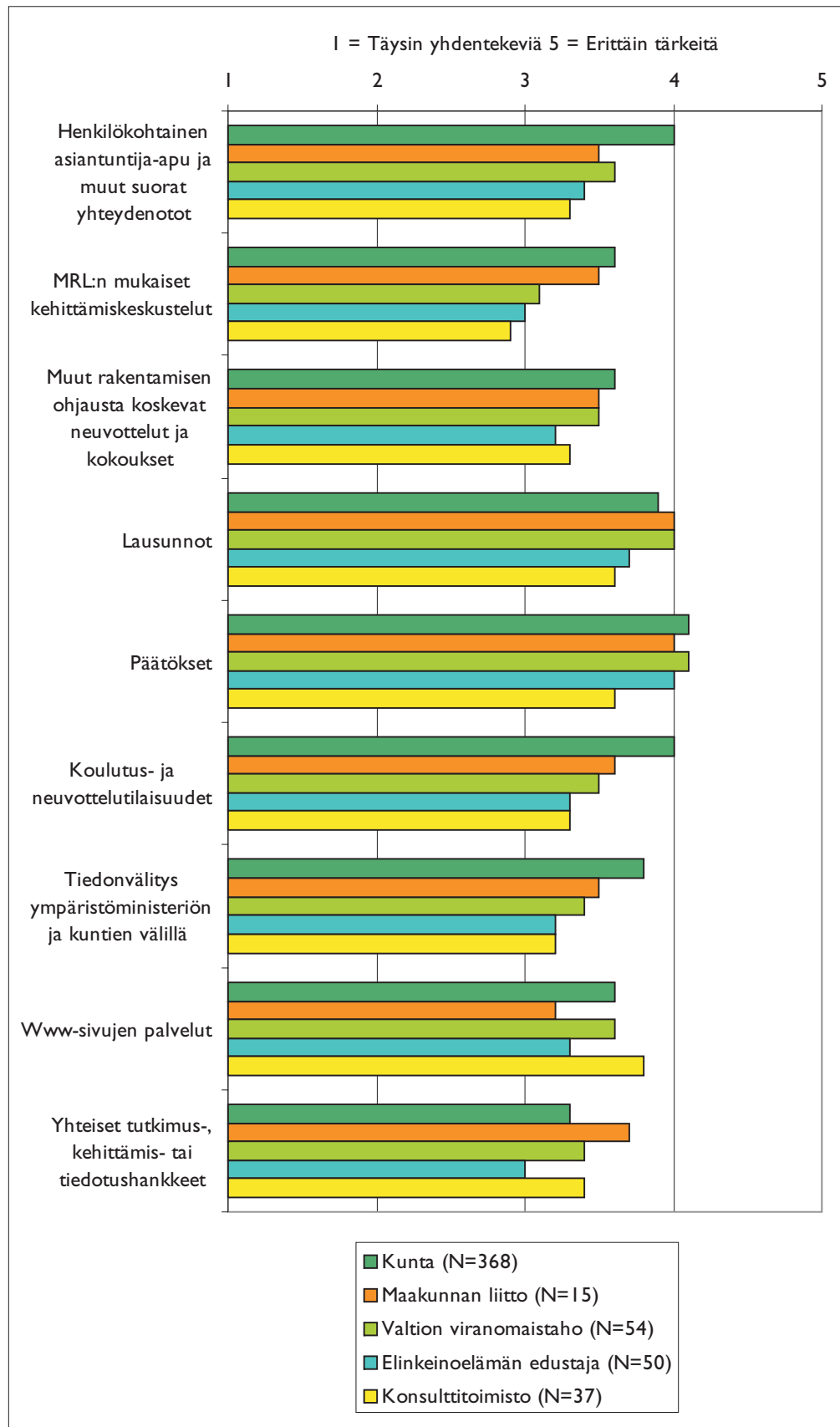
Entä miten tärkeiksi vastaajat arvioivat ympäristökeskuksen rakentamisen ohjaamisen palvelut oman toimintansa kannalta? Kyselyssä näiksi palveluiksi määriteltiin lausuntojen ja päätösten antaminen, henkilökohtainen asiantuntija-apu, koulutus- ja neuvottelutilaisuudet, rakentamisen ohjausta koskevat neuvottelut, www-sivuston palvelut, tiedonvälitys ympäristöministeriön ja kuntien välillä, MRL:n mukaiset kehittämiskeskustelut ja erilaisten hankkeiden toteuttaminen. Vastaajat arvioivat palveluita viisiportaisella asteikolla ”erittäin tärkeitä – täysin yhdentekeviä” (ks. kuva 21).

Kuva 21. Rakentamisen ohjauksen palveluiden tärkeys sidosryhmien toiminnan kannalta.

Noin 75 prosenttia vastaajista koki, että päätökset ja lausunnot olivat heille erittäin tai melko tärkeitä rakentamisen ohjauksen palveluita. Tämä selittyy muun muassa sillä, että joitakin tiettyjä poikkeamispäätöksiä ei voi saada muualta kuin ympäristökeskuksesta. Myös ympäristökeskuksen järjestämät koulutus- ja neuvottelutilaisuudet sekä muut rakentamisen ohjausta koskevat neuvottelut ja kokoukset koettiin tärkeiksi palveluiksi. Vähemmän tärkeiksi rakentamisen ohjauksen palveluiksi nähtiin kehittämiskeskustelut sekä yhteiset tutkimus-, kehittämis- tai tiedotushankkeet.

Vastauksia tarkasteltiin myös taustaorganisaatioittain: organisaatiokohtaisten vastausten keskiarvot on esitetty kuvassa 22.

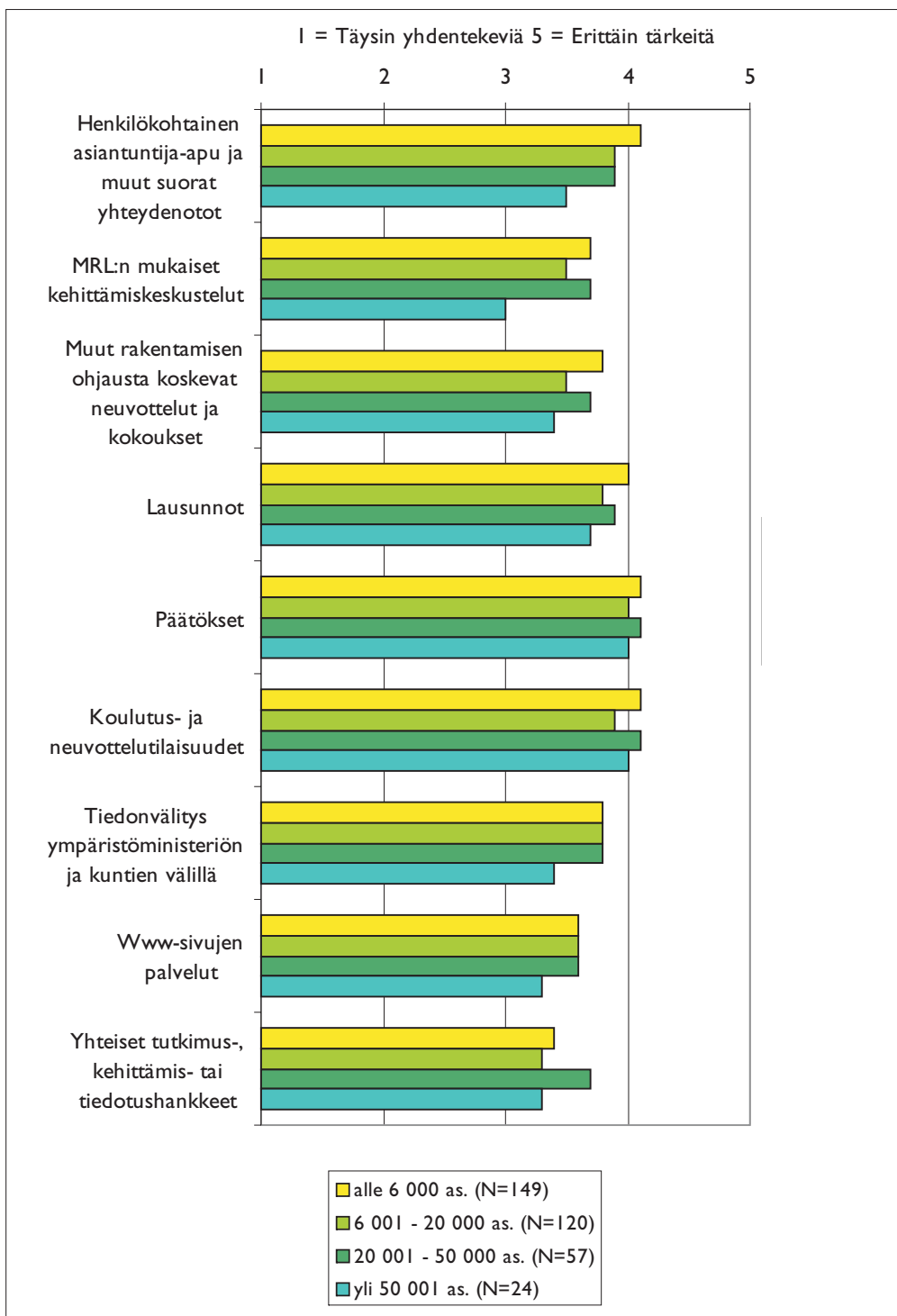

Kuva 22. Rakentamisen ohjauksen palveluiden tärkeys organisaatioittain tarkasteltuna (keskiarvovertailu).

Kunnat arvioivat rakentamisen ohjauksen palveluista tärkeimmiksi päätökset, koulutus- ja neuvottelutilaisuudet sekä henkilökohtaisen asiantuntija-avun. Maakuntien liittojen näkökulmasta tärkeimpiä palveluita olivat lausunnot ja päätökset, yhteiset tutkimus-, kehittämis- tai tiedotushankkeet sekä koulutus- ja neuvottelutilaisuudet. Valtion viranomaisille ja elinkeinoelämän edustajille tärkeimpiä olivat ympäristökeskuksen tekemät päätökset. Konsulteille taas rakentamisen ohjauksen tärkeimmäksi palveluksi näyttäytyivät ympäristöhallinnon www-sivut.

Vastauksia tarkasteltiin myös kuntakoon mukaan: kuntien edustajien vastausten keskiarvot on esitetty kuvassa 23.

Kuva 23. Rakentamisen ohjauksen palveluiden tärkeys kuntakoon mukaan tarkasteltuna (keskiarvovertailu).

Vaikka edellä (kuva 17, s. 19) esitettiin, että kuntakoolla ei näytä olevan merkitystä siihen, miten tärkeäksi tehtäväksi ympäristökeskuksen rakentamisen ohjaaminen koetaan, on joidenkin palvelujen arvottamisessa kuitenkin eroja. Pienet kunnat kokivat henkilökohtaisen asiantuntija-avun ja kehittämiskeskustelut tärkeämmiksi rakentamisen ohjauksen palveluiksi kuin suuret kunnat. Myös muita rakentamiseen liittyviä neuvotteluja ja kokouksia pidettiin pienissä kunnissa tärkeämpinä kuin suurissa. Muiden palveluiden osalta voidaan nähdä, että kuntakoolla ei ole juurikaan vaikutusta siihen, miten tärkeiksi palvelut arvioidaan.

4.2.4 Onnistuneet palvelukokemukset

Entä mitkä edellä käsitellyistä alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksen palveluista ovat osoittautuneet erityisen onnistuneiksi ja miksi? Tähän avoimeen kysymykseen vastattiin omin sanoin. Vastauksia, joiden sisältämät maininnat on kuvattu taulukossa 2, saatiin yhteensä 243 kappaletta.

Taulukko 2. Onnistuneet palvelukokemukset (vastauksia 243, mainintoja 312).

	Maininnat (kpl)
Henkilökohtainen asiantuntija-apu ja muut suorat yhteydenotot	96
MRL:n mukaiset kaavoja koskevat viranomaisneuvottelut ja muut neuvottelut	75
Koulutus ja neuvottelutilaisuudet	50
MRL:n mukaiset kehittämiskeskustelut	40
Lausunnot ja päätökset	22
Www-sivujen palvelut	16
Tiedottaminen	7
Yhteiset tutkimus-, kehittämis- tai tiedotushankkeet	6

Erityisen onnistuneeksi palveluksi koettiin henkilökohtainen asiantuntija-apu ja muut suorat yhteydenotot ympäristökeskuksen virkamiehiin. Henkilökohtainen vuorovaikutus nähtiin ensiarvoisen tärkeäksi yhteistyön muodoksi, sillä sen avulla voitiin löytää yhteisymmärrys käsiteltävistä asioista, vähentää valitusten määrää ja tehostaa toimintaa. Asiantuntija-avun sisällöistä juridinen neuvonta nousi keskeiseksi. Esimerkiksi kunnat, joissa ei ollut lakiasiantuntijaa, käyttivät runsaasti ympäristökeskuksen juristien palveluita.

”Henkilökohtainen asiantuntija-apu; mahdollista saada nopeasti tietoa tai tukea yleensä ainutkertaisissa kaavaongelmissa.”

”... Kun hätä on suuri, tuntuu henkilökohtainen pohtiva ja vuorovaikutteinen keskustelu kulanarvoiselta.”

”Rakennuslakiasiantuntemusta tarvitaan pienessä kunnassa, koska ei ole omaa rakennuslakimiestä. Henkilökohtaisesti tarvitsen usein ”maakunnan linjaa” rantarakentamisessa.”

Toiseksi eniten mainintoja oli MRL:n mukaisista viranomaisneuvotteluista tai työpalaverista. Vastaajat arvioivat viranomaisneuvottelut erityisen onnistuneiksi palveluiksi. Niissä oli voitu jakaa kaavaa koskevaa tietoa ja selvittää ongelmallisiksi koettuja asioita. Neuvotteluiden ilmapiiriä kuvattiin vastauksissa lämpimäksi ja avoimeksi. Viranomaisneuvottelujen nähtiin parantavan kaavaproessin laatua muun muassa ennalta ehkäisemällä konflikteja. Myös kaavoista käytävien työpalaverien koettiin olevan hyviä tilanteita mielipiteiden epäviralliseen vaihtoon.

“Kaavoja koskevat viranomaisneuvottelut: Tehokasta tiedonsiirtoa oikeaan aikaan, säästää turhalta työltä, parantaa kaavaprosessin laatua ja sujuvuutta.”

“Alueidenkäyttöön liittyvät viranomaisneuvottelut ovat MRL:n mukaan se perustoiminta, jolla ayk ohjaa kuntien kaavoitusta. Jos neuvottelut hoidetaan kunnolla ja mahdolliset korjausselvitystarpeet kerrotaan ja perustellaan hyvin säästytään jatkossa monilta turhilta konflikteilta ja ongelmilta.”

“Työpalaverit ovat olleet onnistuneimpia yhteistyön muodoista, koska ne ovat epävirallisia ja välittömiä.”

“Kaavoja koskevat neuvottelut, koska ei ole muuta asiantuntijatahoa joiden kanssa vaihtaa mielipiteitä.”

Kolmanneksi eniten mainintoja oli ympäristökeskusten järjestämistä alueellisista koulutus- ja neuvottelupäivistä. Niistä saatiin ajankohtaista ja täsmällistä tietoa, ja ne olivat osallistujille edullisia ja sopivan tiiviitä. Sidosryhmien osallistuminen koulutus- ja neuvottelupäiville mahdollisti myös henkilökohtaisen vuorovaikutuksen sekä ympäristökeskuksen virkamiesten että muiden kollegojen kanssa. Parhaimmillaan koulutus- ja neuvottelutilaisuuksissa oli luotu yhteisiä alueellisia linjauksia.

Myös kunnan ja ympäristökeskuksen välisistä kehittämiskeskusteluista oli saatu hyviä kokemuksia. Kehittämiskeskustelut oli mainittu 40:ssä vastauksessa. Niiden säännöllinen käyminen kannusti kuntia pohtimaan kaavoituksen ja rakentamisen painopisteitä vuosittain ja sitoutti luottamushenkilöt jo päätettyjen asioiden toteuttamiseen. Kehittämiskeskusteluissa oli selvitetty kunnan tuleviin kaavoitusprosesseihin liittyviä aiheita ja ongelmallisten asioiden (esim. rantarakentaminen) periaatteita. Lisäksi niiden katsottiin lähentävän ympäristökeskuksen, kaavoituksen ja rakennusvalvonnan näkemyksiä. Onnistuneiden keskustelujen tunnelmaa kuvattiin kannustavaksi, lämmينhenkiseksi ja keskustelupainotteiseksi. Ja kun keskustelu oli rajattu hyvin, oli niistä saatu myös käytännön apua kunnan työhön. Kehittämiskeskustelujen katsottiin parhaimmillaan lisäävän kuntien käytäntöjen yhdenmukaisuutta.

Myös lausuntojen antaminen ja päätösten tekeminen nähtiin onnistuneina prosesseina (22 mainintaa). Lausuntojen taustalla nähtiin ympäristökeskuksen laaja asiantuntemus, ja sidosryhmät saattoivat omassa toiminnassaan vedota niihin.

“Ympäristöä koskevat lausunnot ovat olleet puolueettomia ja asiantuntevia, olematta kiihkomielisiä. Kuntien kaavoituspolitiikkaa tulee valvoa jatkossakin, sillä kunnallispolitiikka voi määrittää kaavoituksen myös väärille raiteille.”

Uudistuneet www-sivut saivat myönteistä palautetta, joskin niitä toivottiin kehitettävän edelleen: yhteystiedot tulisi esittää selkeämmin ja sivuston sisältöä toivottiin laajennettavan nykyisestä.

Vastaaajista kriittisimmät (10 mainintaa) eivät nähneet mitään hyvää ympäristökeskusten palveluissa. Se toivottiin lopetettavan tarpeettomana tai asiantuntemusta pidettiin ohuena. Erään vastaajan mukaan rakentamisen ohjauksen palveluiden tarve nähtiin kuntakentällä huutavaksi, mutta palveluiden sanottiin puuttuvan vielä täysin.

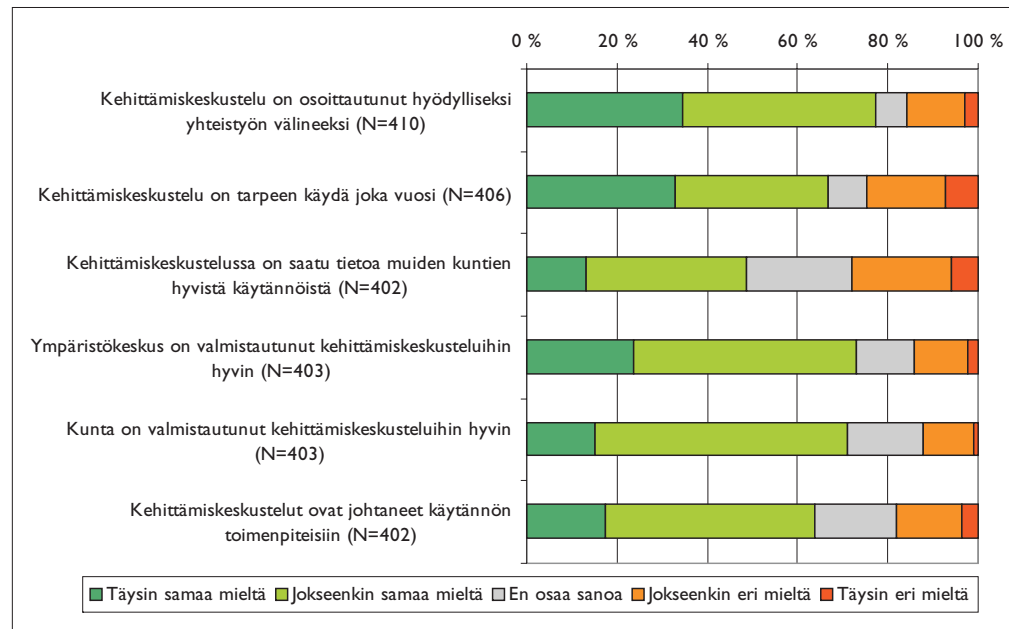
Loput yksittäiset kommentit liittyivät erilaisiin aiheisiin. Palautetta annettiin asiantuntevuudesta, nopeasta palvelusta, ympäristökasvatustyön merkittävyydestä, yhteisten työmetodien luomisesta, paikkatietoasioista sekä ympäristökeskuksen virkamiesten kiitettävästä osallistumisesta sidosryhmien tapahtumiin.

4.3 Kehittämiskeskustelu viranomaistyön välineenä

Kehittämiskeskustelu käydään kunnan ja ympäristökeskuksen kesken vähintään kerran vuodessa. Siinä käsitellään kunnan alueidenkäytön suunnitteluun ja sen kehittämiseen, vireillä oleviin ja lähiaikoina vireille tuleviin merkittäviin kaava-asioihin sekä kunnan ja ympäristökeskuksen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä (MRL 8 §). Lisäksi siinä voidaan keskustella rakentamisen ohjauksen keskeisistä asioista.

Kehittämiskeskusteluista (MRL 8 §) on saatu pääosin myönteistä palautetta. Esimerkiksi ympäristöministeriön 2004 tekemässä kyselyssä alueellisten ympäristökeskusten asiantuntijat olivat sitä mieltä, että kehittämiskeskustelut olivat osoittautuneet hyödyllisiksi kuntien ja ympäristökeskuksen yhteistyön välineeksi. (Ympäristöministeriö 2005.)

Tähän kyselyyn vastanneista yli puolet (67 %) ilmoitti osallistuneensa kehittämiskeskusteluihin. Kehittämiskeskustelujen onnistumista selvitettiin sekä monivalintakysymyksillä että avoimella kysymyksellä. Kehittämiskeskustelujen onnistumista on kuvattu seuraavassa kuvassa 24.

Kuva 24. Väitteitä kehittämiskeskusteluista.

Kehittämiskeskustelu oli pääosin koettu hyödylliseksi yhteistyön välineeksi: täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa oli 77 prosenttia vastaajista. Avoimista vastauksista voitiin lukea, että kehittämiskeskustelu oli hyvä keino luoda suhteita ja välittää tietoa kunnan ja ympäristökeskuksen virkamiesten välillä. Onnistuneisiin kehittämiskeskusteluihin oli usein valittu tietyt teemat, joiden mukaan tilaisuus oli suunniteltu, ja johon saattoi liittyä myös ympäristökeskuksen järjestämää koulutusta (6 mainintaa).

”Kehittämiskeskustelut on tärkeä suunnittelun päivittystilaisuuksia ja mahdollisten uusien asioiden tiedotustilaisuuksia. Toimintatapa on hyvä, koska tilaisuus johdetaan ympäristökeskuksen kautta kuitenkin siten, että asialista käydään yhdessä kunnan kanssa läpi. Toisinaan tietty pinnallisuus ja vieraskoreus häiritsee, sillä yhteistyömuotojen kehittämiselle on tarvetta.”

”Kehittämiskeskusteluissa pitäisi kerrallaan keskittyä vain yhteen tai kahteen teemaan, jonka käsittelyyn valmistaudutaan, hankitaan esim. muiden kuntien kokemuksia ja ympäristöministeriön ohjeita, keskustelulle varattava aikaa. Osallistujia ei saa olla liikaa, voisi valikoida käsiteltävän aiheen mukaan, aina ei tarvitse kunnasta samojen henkilöiden osallistua.”

Vastaajista 67 prosenttia koki, että kehittämiskeskustelu on tarpeen käydä joka vuosi. Neljännes vastaajista oli kuitenkin päinvastaista mieltä. Tämä selittyy avovastauksissa sillä, että kehittämiskeskustelut nähtiin usein käytännön työn kannalta ”ylimääräisenä pakkona”, jolloin sitä ei myöskään koettu tarpeelliseksi käydä joka vuosi. Esimerkiksi kaavaneuvottelujen mainittiin olevan tehokkaampia itse työn edistämisen kannalta. Lisäksi jos ympäristökeskuksen asiantuntemus koettiin ohuemmaksi kuin kunnan, ei kehittämiskeskusteluista saatu tarvittavaa lisäarvoa.

”Kunnissa, joissa kaavoitustoimintaa on vähän, ei kehitt. kesk tarvita joka vuosi. Meillä asioita ja hankkeita on paljon. Keskustelu jää pintapuoliseksi. Kunnan vastaanottokyky on rajoittunut, koska ajatellaan lähinnä niin, että täällä kunnassa tiedetään paremmin asiat. Keskitytään lähinnä yksittäisiin menettelyihin eikä kunnan ja mm. taajamien rakenteen kehittämisestä keskustella. Kunnassa ei ole kaavoitusasiantuntijaa lainkaan ja kokonaisuutta ei juurikaan osata katsoa kunnan sisällä. Kehittämiskeskusteluun varattu aika on liian lyhyt. Toistaiseksi myös lain muutoksen aiheuttamaa koulutusta on ollut jonkin verran kuluttamassa tuota aikaa. Ristiriidat johtuvat lähinnä siitä, että kunta pitää ympäristökeskusta omiin sisäisiin asioihin puuttujana, joka vaatii turhia selvityksiä ja aiheuttaa kaavoituksen kustannusten nousua.”

”Useimmiten aika yleistä asioiden käsittelyä, ei ehkä ole tarpeen joka vuosi. Kehittämiskeskustelu koetaan molemmin puolin ”pidetään, kun on pakko pitää” asiaksi.”

Puolet vastaajista ilmoitti, että kehittämiskeskustelussa oli saatu tietoa muiden kuntien hyvistä käytännöistä. Eri mieltä väitteen kanssa oli kuitenkin jopa hieman yli neljännes vastaajista. Tämä voi selittyä osin sillä, että jos kehittämiskeskusteluissa oli paljon käsiteltäviä asioita, ei hyvien käytäntöjen esittelylle jäänyt aikaa.

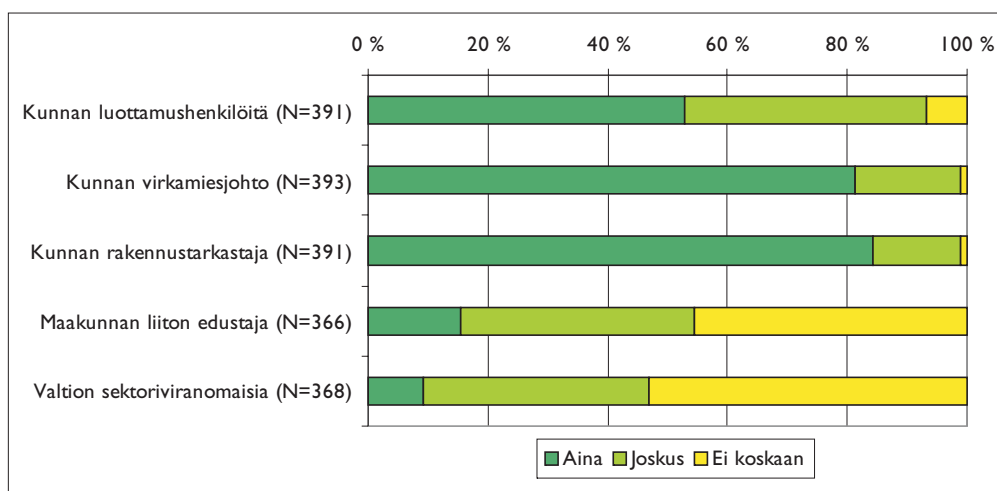
Sekä ympäristökeskus että kunta olivat valmistautuneet kehittämiskeskusteluihin yleensä hyvin; tätä mieltä oli yli 70 prosenttia vastaajista. Väitteiden kanssa eri mieltä oli yli 10 prosenttia vastaajista. Näin parantamisen varaa vielä on; Lehtosen (2002, 125) määrittelyn mukaan hyvän neuvottelijan ominaisuuksista ensimmäinen on se, kuinka hän on valmistautunut neuvotteluun. Asiakkaan ongelmaan perehtyminen luo perustan neuvottelun etenemiselle. Tärkeä neuvottelujen onnistumisen indikaattori on myös se, onko keskustelusta seurannut käytännön toimenpiteitä. Vastaajista 64 prosenttia oli kokenut, että keskustelut olivat johtaneet käytännön toimiin.

4.3.1 Osallistujat ja aiheet

Entä keitä kehittämiskeskusteluihin oli osallistunut, ja millaisia asioita niissä oli käsitelty? Osallistumista kehittämiskeskusteluihin selvitettiin monivalintakysymyksellä, jossa vastausvaihtoehdot olivat ”aina”, ”joskus” ja ”ei koskaan” (kuva 25, sivu 30).

Suurin osa (84 %) vastasi, että kunnan kaavoittajan lisäksi kehittämiskeskustelussa oli aina mukana myös rakennustarkastaja. Lähes yhtä usein kehittämiskeskusteluun osallistui kunnan virkamiesjohto. Kunnan luottamushenkilöt olivat mukana kehittämiskeskusteluissa siten, että vastaajista noin puolet (53 %) vastasi heidän olevan mukana aina ja hieman pienempi osa (40 %) joskus. Maakunnan liiton ja valtion sektoriviranomaisten ilmoitettiin olevan keskusteluissa läsnä harvemmin.

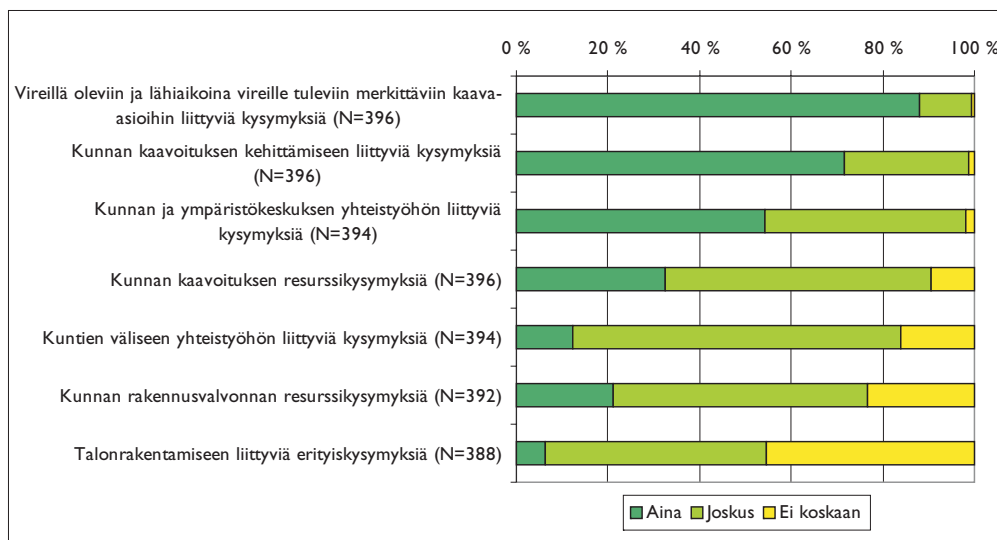
Avoimissa vastauksissa (5 mainintaa) kiinnitettiin huomiota siihen, että aina ei ollut selvyyttä, voivatko maakuntien liitot ja valtion sektoriviranomaiset olla mukana kehittämiskeskusteluissa. Kaksi vastaajaa toivoikin, että tätä selkiytettäisiin. Kehittämiskeskustelut voivat olla hyödyllisiä tiedon vaihdon tilanteita myös valtion viranomaisille ja maakuntien liitoille.

Kuva 25. Keitä kehittämiskeskusteluihin on osallistunut ympäristökeskuksen ja kunnan alueiden käytön virkamiesten lisäksi?

“Maakuntamuseo ei ole osallistunut kehittämiskeskusteluihin. Museolla voisi kuitenkin myös olla jokin rooli kuntien kesken käytävissä kehittämiskeskusteluissa, sillä museo jou-
tuu kuitenkin osallistumaan kuntien kaava- ja rakentamishankkeisiin tai antamaan lau-
suntojaan erilaisista purkamis- ja suojeluprosesseista ja esim. valtakunnallisesti tai muu-
ten arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskevasta suunnittelusta. Osallistu-
minen kehityskeskusteluihin toisi museolle tiedon siitä, millaisia esim. kaavahankkeita on
tulossa ja miten niihin voisi varautua tai mitä ne museolta tulevat edellyttämään. Mikäli
museosektori olisi mukana kehittämiskeskusteluissa, edellyttäisi se kumminkin museolta
nykyistä selvästi suurempia henkilöresursseja.”

Mitä asioita kehittämiskeskusteluissa oli sitten käsitelty? Tähän kysymykseen vastattiin kolmeportaisella asteikolla ”aina – joskus – ei koskaan”. Vastaukset on koottu kuvaan 26.

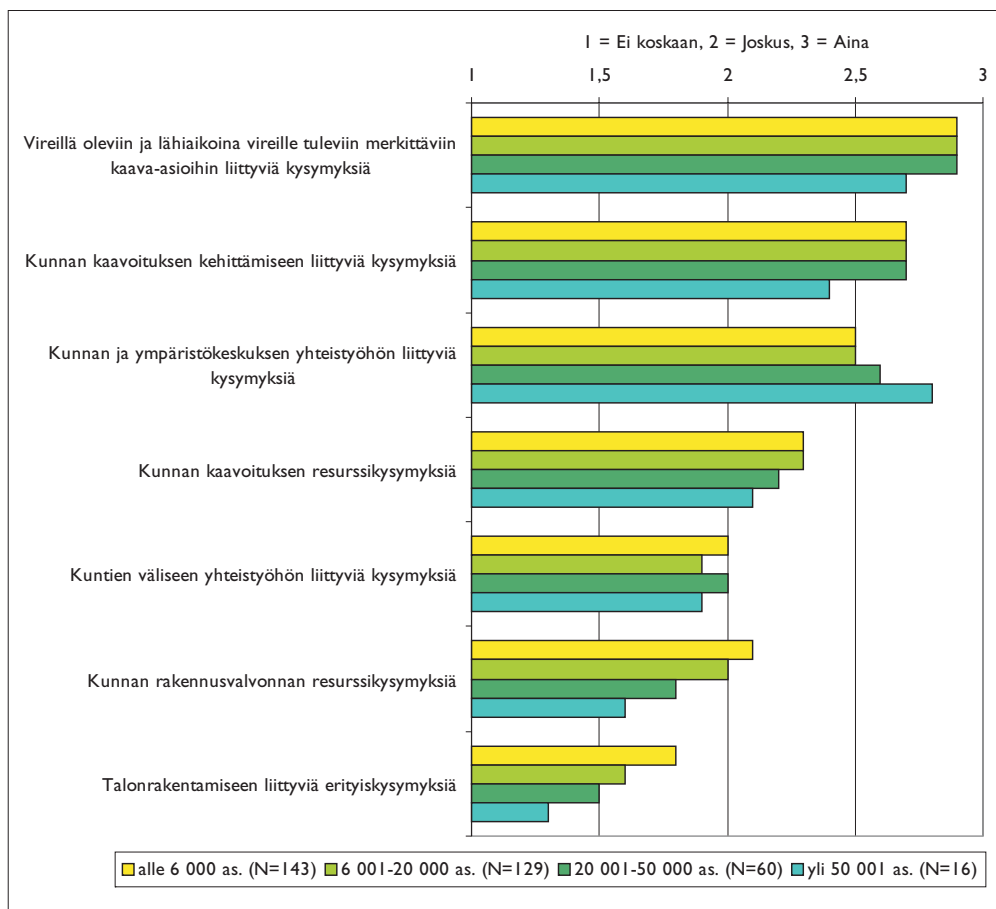
Kuva 26. Millaisia kysymyksiä kehittämiskeskusteluissa on käsitelty?

Lain voimassaolon kahtena ensimmäisenä vuotena keskusteluissa painottuivat lain voimaantuloon ja sen soveltamisen alkuvaiheeseen liittyvät asiat (Ympäris-
töministeriö 2002, 75). Nyt kehittämiskeskusteluissa oli paneuduttu vireillä ole-
viin ja lähiaikoina vireille tuleviin merkittäviin kaava-asioihin sekä kunnan kaa-
voituksen kehittämiseen. Vastaajista yli puolet ilmoitti, että kehittämiskeskuste-
lussa oli käsitelty aina myös yhteistyökysymyksiä.

Kunnan rakennusvalvonnan resurssikysymyksiä ja talonrakentamiseen liittyviä erityiskysymyksiä oli käsitelty harvimmoin. Vastaajista kuitenkin jopa 77 prosenttia oli kehittämiskeskustelussa käsitellyt aina tai joskus rakennusvalvonnan resurssikysymyksiä. Talonrakentamiseen liittyviä erityiskysymyksiä oli kehittämiskeskusteluissa käsitellyt aina tai joskus 55 prosenttia vastaajista.

Avovastauksissa pohdittiin kehittämiskeskusteluissa käsiteltävien aiheiden konkreettisuutta. Osa vastaajista toivoi, että keskusteluissa ei käsiteltäisi yksittäisiä asioita, kuten yhtä poikkeuslupaa, vaan pyrittäisiin laajempiin asiakokonaisuuksiin. Toisaalta eräässä vastauksessa vain konkreettisella tasolla olevat keskustelut koettiin hyödyllisiksi.

Kehittämiskeskusteluiden sisällöt vaihtelivat kunnan koon mukaan. Tätä on kuvattu kuvassa 27.

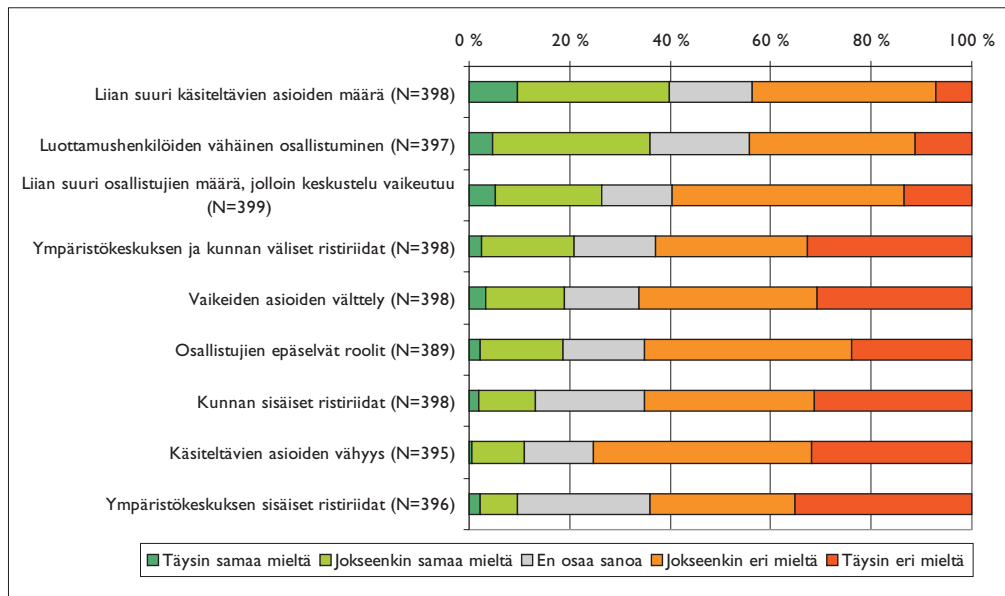
Kuva 27. Kehittämiskeskustelussa käsitellyt asiat kuntakoon mukaan tarkasteltuna.

Kuntakoko vaikutti esimerkiksi siihen, keskusteltiinko kunnan kaavoituksen tai rakennusvalvonnan resurssikysymyksistä ja talonrakentamiseen liittyvistä erityiskysymyksistä. Mitä pienempi kunta oli, sitä useimmin nämä aiheet olivat olleet esillä. Sitä vastoin kunnan ja ympäristökeskuksen yhteistyöhön liittyviä asioita oli käsitelty useammin suurten kuin pienten kuntien kehittämiskeskustelussa.

4.3.2 Keskeiset ongelmat

Entä millaisia ongelmia kehittämiskeskusteluissa koettiin olevan? Sidosryhmät arvioivat kyselyyn listattuja mahdollisia ongelmia asteikolla ”täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä” (ks. kuva 28).

Kuva 28. Kehittämiskeskustelujen ongelmat.

Kehittämiskeskustelujen suurimmat ongelmat näyttivät liittyvän siihen, että niissä käsiteltävien asioiden määrä oli liian suuri. Väitteen kanssa samaa mieltä oli 40 prosenttia vastaajista. Myös avovastauksissa (7 mainintaa) toistui kokemus siitä, että kun käsiteltäviä asioita oli paljon, jäi keskustelu pinnalliselle tasolle ja tilaisuus katsauksen omaiseksi läpijuoksuksi. Kehittämiskeskustelulle toivottiinkin lisää aikaa.

Toiseksi suurimmaksi ongelmaksi näyttäytyi luottamushenkilöiden vähäinen osallistuminen kehittämiskeskusteluihin. Myös avoimissa vastauksissa toivottiin, että luottamushenkilöitä saataisiin mukaan kehittämiskeskusteluihin nykyistä useammin.

Kolmanneksi useimmin ongelmaksi nähtiin se, että keskustelussa oli liian paljon osanottajia, jolloin keskustelun koettiin vaikeutuvan. Tämän voidaan katsoa olevan ristiriidassa edellisen kohdan kanssa, jossa kehittämiskeskusteluihin toivottiin lisää osallistujia.

Kyselyssä esitetyistä ongelmakohdista pienimmäksi nähtiin ympäristökeskuksen sisäiset ristiriidat. Tämä on positiivinen tulos ympäristökeskuksille, joiden odotetaan toimivan yksimielisesti. Ympäristökeskuksen sisäiset ristiriidat olisivat olleet vakava merkki johtamisen tai sisäisen viestinnän ongelmista.

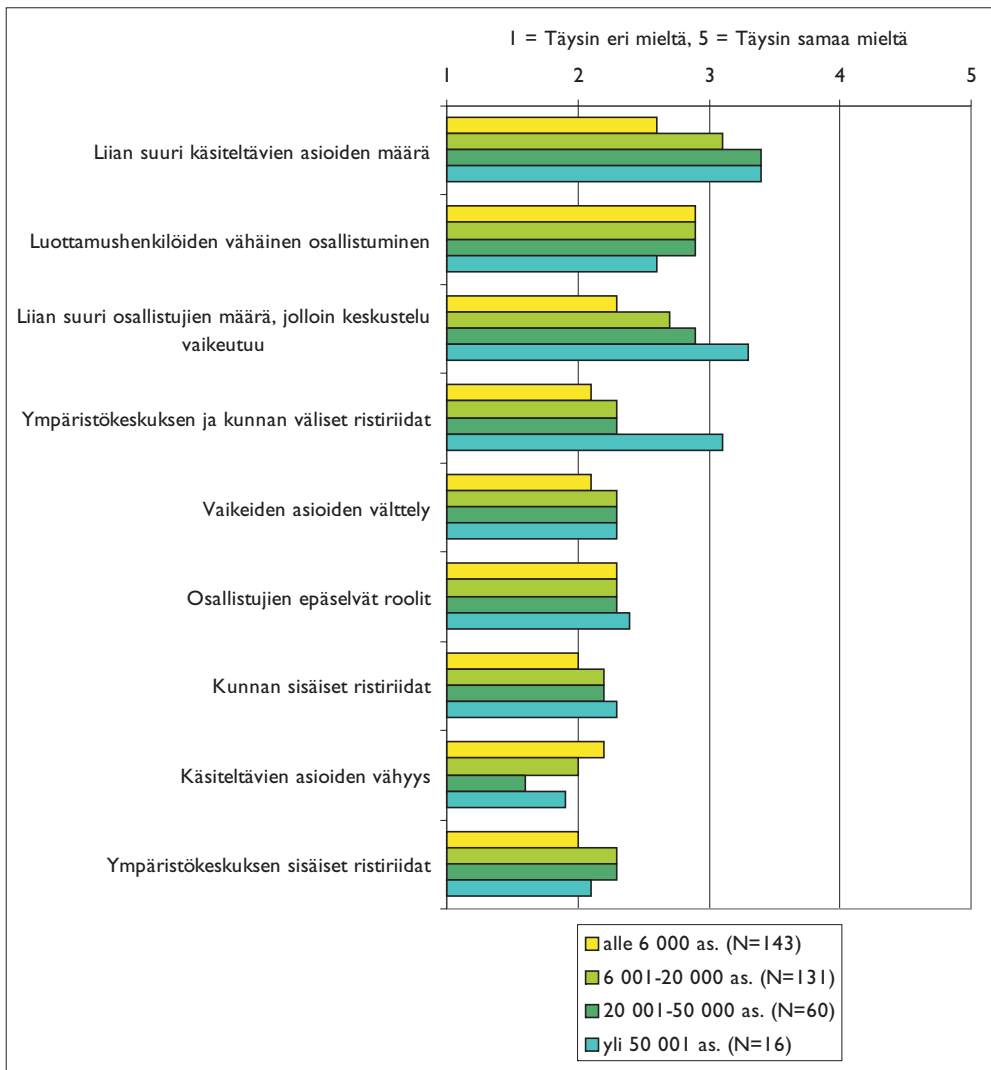
Entä oliko kuntakoolla vaikutusta siihen, millaisia ongelmia keskusteluissa oli koettu olevan? Kuvassa 29 seuraavalla sivulla tarkastellaan ongelmakohtia kuntakoon mukaan.

Kuntakoon mukaan tarkasteltuna nähdään, että kehittämiskeskustelujen ongelmat ovat hieman erilaisia riippuen kunnan koosta. Suurilla, yli 50 000 asukkaan kunnilla ongelmallisinta kehittämiskeskusteluissa oli liian suuri käsiteltävien asioiden ja osallistujien määrä sekä ympäristökeskuksen ja kunnan väliset ristiriidat. Pienimmillä, alle 6 000 asukkaan kunnilla taas painottui luottamushenkilöiden vähäinen osallistuminen ja liian suuri asioiden määrä.

Avovastauksissa kehittämiskeskustelujen ongelmaksi mainittiin se, ettei keskustelujen roolia oltu vielä sisäistetty (9 mainintaa). Vastaajien mukaan ympäristökeskus oli saattanut pitäytyä roolissa, jossa se saneli tai määräsi kuntien toimintaa. Tämä lisäsi turhautumisen tunnetta keskusteluihin. Tilaisuudet olivat usein myös muodollisia ja vuorovaikutus yksisuuntaista (5 mainintaa).

”Oikeat roolit eivät ehkä vielä ole löytyneet. Ympäristökeskus on edelleen hallitsija ja kunta on hallintoalamainen. Muutos ottaa varmaan aikansa. Omassakin sopeutumiskyvyssä ja suhtautumisessa on varmaan vikaa.”

Kuva 29. Kehittämiskeskustelujen ongelmat kuntakoon mukaan.

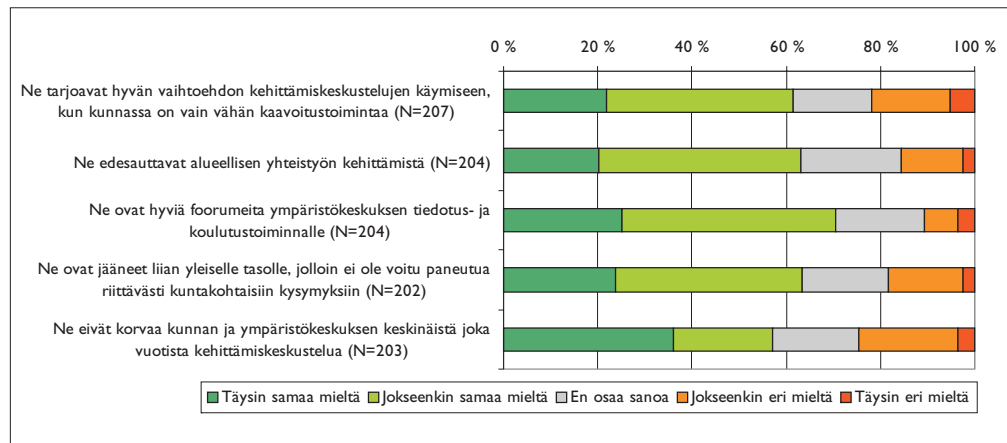
“Rooli hiukan epäselvää. Ei selvää tavoitetta. Asiat rajattava selkeästi ainoastaan rakennusvalvontaan ja kaavoitukseen, ympäristöasiat kuuluvat muualla. Kunnanjohtajia ja johtavia luottamusmiehiä tuskin tarvitaan paikalle. Kaavoittajat ja oman lautakunnan puheenjohtajat riittävät?”

“Lapsi neuvoo aikuista.”

Myös alueellisille ympäristökeskuksille tehdyssä kyselyssä (Ympäristöministeriö 2005) kysyttiin kehittämiskeskustelujen ongelmista. Ympäristökeskukset eivät pitäneet kehittämiskeskusteluja erityisen ongelmallisina. Suurimpana ongelmana nähtiin luottamushenkilöiden vähäinen osallistuminen. Noin puolet vastaajista oli tätä mieltä. Käsiteltäviä asioita oli liikaa kolmanneksen mielestä.

4.3.3 Useiden kuntien yhteinen kehittämiskeskustelu

Kuntien yhteisiä kehittämiskeskusteluja on käyty joidenkin ympäristökeskusten alueella. Ympäristökeskusten näkökulmasta ne keventävät työmäärää ja vapauttavat resursseja, kun kehittämiskeskustelujen määrä vähenee. Kyselyn mukaan (ks. kuva 30) yhteinen kehittämiskeskustelu näyttäytyi myös sidosryhmille hyvänä vaihtoehtona silloin, kun kunnassa oli vain vähän kaavoitustoimintaa. Lisäksi ne nähtiin hyviksi foorumeiksi ympäristökeskuksen tiedotus- ja koulutus-toiminnalle. Lähes kolmasosa vastaajista koki myös, että usean kunnan yhteinen kehittämiskeskustelu edesauttaa alueellista yhteistyötä.

Kuva 30. Kokemuksia usean kunnan yhteisestä kehittämiskeskustelusta.

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, ettei yhteinen kehittämiskeskustelu kuitenkaan korvaa ympäristökeskuksen ja kunnan keskinäistä kehittämiskeskustelua. Vaikka siis usean kunnan yhteinen kehittämiskeskustelu nähdään hyvänä yhteistyömuotona, halutaan silti käydä myös kuntakohtainen keskustelu.

Myös avovastauksissa otettiin kantaa usean kunnan yhteiseen kehittämiskeskusteluun (14 mainintaa). Toisaalta niitä toivottiin pidettäväksi, mutta toisaalta kuntakohtaisista keskusteluista ei haluttu luopua. Kommenteissa ehdotettiin, että yhteisiä keskusteluja käytäisiin 2–3 vuoden välein.

Yhteisten kehittämiskeskustelujen eduksi koettiin se, että niissä voitiin vaihtaa kokemuksia ja saada ajankohtaista tietoa naapurikunnista. Samalla ne toivat vaihtelua kehittämiskeskusteluiden käymiseen. Keskustelujen ongelmaksi taas nähtiin se, että yksittäisen kunnan omiin asioihin ei ehditty paneutua, ja että vuorovaikutus jäi usein muodolliseksi ”kehumiseksi ja kiittämiseksi”. Kommenteissa toivottiin, että usean kunnan yhteiseen keskusteluun valittaisiin kunnat niin, että ne olisivat keskenään rajanaapureita, jolloin on mahdollista käsitellä alueidenkäyttöä seudullisesti.

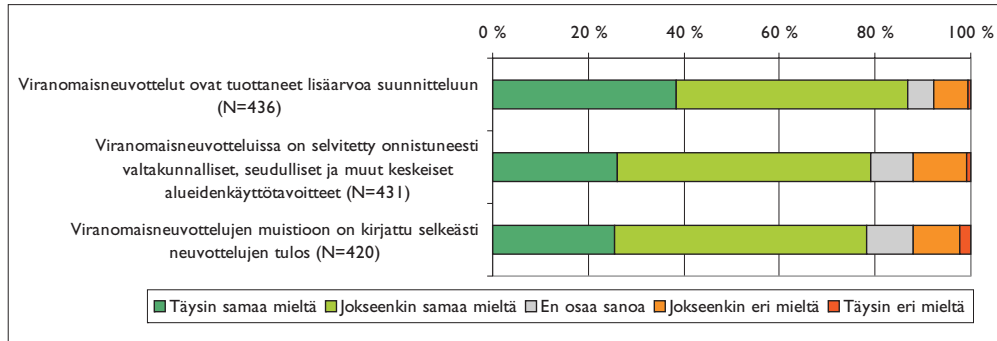
4.4 Viranomaisneuvottelu alueidenkäytön suunnittelussa

Viranomaisneuvotteluilla on keskeinen rooli alueidenkäytön ohjaamisessa. Se järjestetään valmisteltaessa kaavaa, joka koskee valtakunnallisia tai tärkeitä seudullisia alueidenkäyttötavoitteita tai joka muutoin on maankäytön, luonnonarvojen, kulttuuriympäristön tai valtion viranomaisten toteuttamisvelvollisuuden kannalta merkittävä. Alueellisen ympäristökeskuksen ja kunnan kesken on järjestettävä viranomaisneuvottelu tällaisen kaavan laadintaan liittyvien keskeisten tavoitteiden selvittämiseksi. Neuvotteluun on kutsuttava myös ne viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea. (MRL 66 §.) Yhteydenpidolla ja neuvotteluilla pyritään siihen, että kunta saa tietoonsa ne tavoitteet, joita valtion viranomaisilla on kyseisen alueen kaavoitukseen. Valtion viranomaisten tehtävänä on ennen muuta varmistaa, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja muut valtakunnallisesti ja seudullisesti tärkeät kysymykset otetaan huomioon kuntien kaavoituksessa. (Ympäristöministeriö 2004, 61.) Viranomaisneuvottelut järjestetään kaavoituksen aloitusvaiheissa. Maakunta- ja yleiskaavoista järjestetään viranomaisneuvottelu myös kaavoituksen ehdotusvaiheessa, kun muistutukset ja lausunnot on saatu. Asemakaavoista ehdotusvaiheen neuvottelu järjestetään tarvittaessa. (Ympäristöministeriö 2004, 13.)

Kyselyllä haluttiin selvittää, millaisia yhteistyön välineitä viranomaisneuvottelut ovat ja miten ne täyttävät tehtävänsä. Neuvotteluihin oli osallistunut 70 prosenttia kyselyyn vastanneista.

4.4.1 Viranomaisneuvottelujen merkitys

Viranomaisneuvottelujen merkitystä kartoittaviin väitteisiin vastattiin viisipor-
taisella asteikolla ”täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä”. Kuvasta 31 voidaan
nähdä, että viranomaisneuvottelut oli koettu varsin hyödyllisiksi.

Kuva 31. Viranomaisneuvottelujen merkitys.

Valtaosa (87 %) vastaajista katsoi, että viranomaisneuvottelut olivat tuottaneet lisäarvoa suunnitteluun. Tämä on selvästi parempi tulos kuin Suomen Kuntaliiton (2002a) tekemässä kyselyssä, jossa tätä mieltä oli 67 % vastanneista. Nyt toteutetussa kyselyssä ympäristökeskusten välillä suuria ei ollut suuria eroja, sillä tulokset vaihtelivat 4,0 ja 4,4 välillä asteikolla, jossa 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä (ks. liite 3).

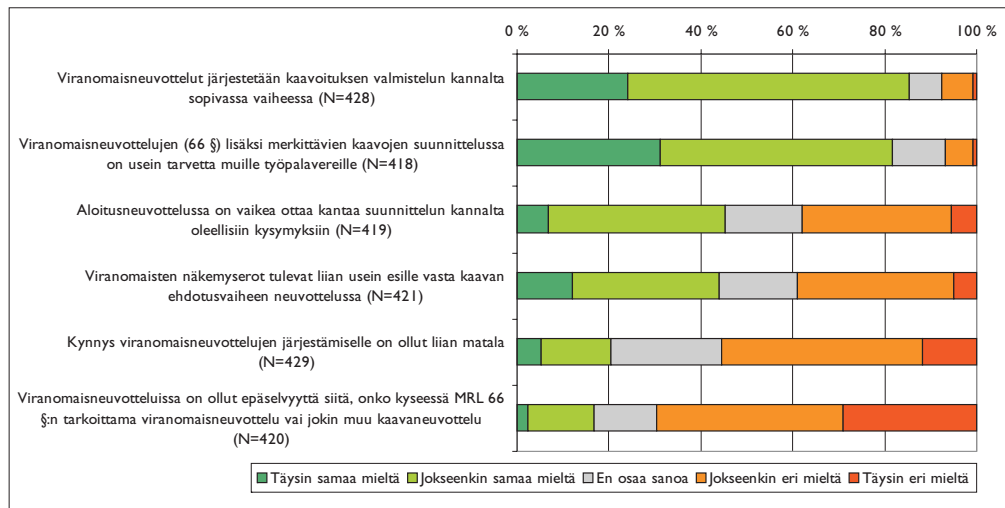
Valtaosan (79 %) mielestä viranomaisneuvotteluissa oli onnistuneesti selvitetty niin valtakunnalliset, seudulliset kuin muutkin keskeiset alueidenkäyttötavoitteet. Viranomaisneuvottelun lopputulos oli kirjattu selkeästi neuvottelusta laadittuun muistioon. Organisaatioittain tarkasteltuna ryhmien välillä ei ollut suurta eroa.

Myös avoimissa vastauksissa luonnehdittiin viranomaisneuvottelujen olleen onnistuneita (11 mainintaa). Kun viranomaisneuvotteluihin oli osallistunut laaja asiantuntijajoukko, oli niissä ollut mahdollista selvittää eri tahojen näkemyksiä, välttää ristiriitojen syntymistä tai purkaa jo muodostuneita konfliktiasetelmia. Erään vastaajan mukaan selkeät ja asialliset neuvottelut johtivat hyviin tuloksiin.

Avoimissa, luonteeltaan kriittisissä vastauksissa viranomaisneuvotteluja pidettiin byrokraattisina, pitkinä ja joskus huonosti valmisteltuina. Niitä toivottiin kehitettävän entistä joustavammiksi ja vuorovaikutteisimmiksi.

4.4.2 Viranomaisneuvottelun järjestäminen ja muiden neuvottelujen rooli

Viranomaisneuvottelujen järjestämistä kuvaaviin väitteisiin vastattiin viisipor-
taisella asteikolla ”täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä”. Kuvaan 32 on koottu
kohdan vastaukset.

Kuva 32. Viranomaisneuvottelujen järjestäminen ja muiden neuvottelujen rooli.

Enemmistö (85 %) vastaajista koki, että viranomaisneuvottelut järjestettiin kaavoitustyön kannalta sopivassa vaiheessa. Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa viranomaiset tuovat esiin kaavaan liittyvät tavoitteensa ja näkemyksensä. Tässä kaavoitusprosessin vaiheessa työ on vielä alussa, eikä esimerkiksi kaikkia tarvittavia selvityksiä ole tehty. Näin ollen viranomaisten voi olla vaikea ottaa kantaa suunnittelun kannalta oleellisiin kysymyksiin. Tätä mieltä oli lähes puolet (45 %) vastaajista. Toisaalta lähes yhtä suuri osa vastaajista oli väitteen kanssa vastakkaista mieltä. Eri vastaajaryhmien kesken ei ollut havaittavissa suuria eroja. Maakuntien liittojen edustajat olivat kuitenkin kokeneet kaavoituksen aloitusvaiheen kannanottamisen vaikeammaksi kuin muut ryhmät.

Viranomaisyhteistyön tavoitteena on, että ennen ehdotusvaihetta kaavoituksen periaatteista, eri vaihtoehtoista, selvityksistä ja vaikutusten arvioinnista on jo käyty keskustelua. Kuitenkin liki puolet vastaajista koki, että viranomaisten näkemyserot tulevat liian usein esille vasta kaavan ehdotusvaiheen neuvottelussa. Useimmin tätä mieltä olivat elinkeinoelämän ja konsulttitoimistojen edustajat. Toisaalta tässäkin kohdassa hajonta oli suurta, lähes yhtä suuri osa vastaajista oli väitteen kanssa vastakkaista mieltä.

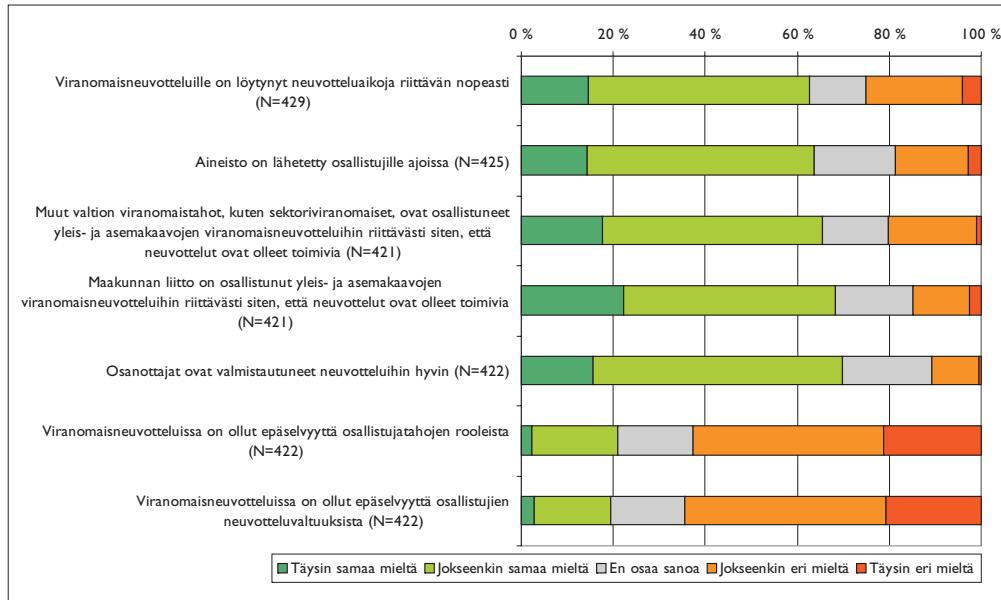
Viranomaisneuvottelujen lisäksi merkittävien kaavojen suunnittelussa pidettiin tarpeellisena myös työpalavereja, joissa käsitellään kaavan valmistelussa esiin nousseita kysymyksiä. Tätä mieltä oli valtaosa (81 %) vastaajista.

Käytännössä joudutaan usein pohtimaan, onko syytä järjestää kaavaa koskeva viranomaisneuvottelu. Ympäristöministeriö arvioi vuonna 2002, että viranomaisneuvottelujen kynnys ja kaavakohtaisten neuvottelujen määrä vaihtelee alueittain ja kunnittain melkoisesti (Ympäristöministeriö 2002). Tässä kyselyssä aiheeseen liittyi väite: ”Kynnys viranomaisneuvottelujen järjestämiselle on ollut liian matala”. Vastaajista samaa mieltä oli 21 prosenttia, mutta eri mieltä oli yli puolet (55 %). Suurin osa ei siis kokenut, että viranomaisneuvotteluja olisi järjestetty turhaan tai liian kevyin perustein. Yhden vastaajaryhmän osalta voidaan kuitenkin havaita poikkeus: konsulteista jopa 30 prosenttia koki, että kynnys oli ollut liian matala, kun taas muissa ryhmissä tätä mieltä oli noin 20 prosenttia vastaajista. Kuntavastaajista väitteen kanssa yhtä mieltä oli 20 prosenttia vastaajista.

Kyselyn mukaan 17 prosenttia vastaajista oli kokenut epäselvyyttä siitä, onko käyty neuvottelu viranomaisneuvottelu vai työpalaveri. Suuri enemmistö oli kuitenkin selvillä neuvottelun luonteesta. Organisaatioittain tarkasteltuna eniten epäselvyyttä neuvottelun luonteesta olivat kokeneet maakuntien liitot.

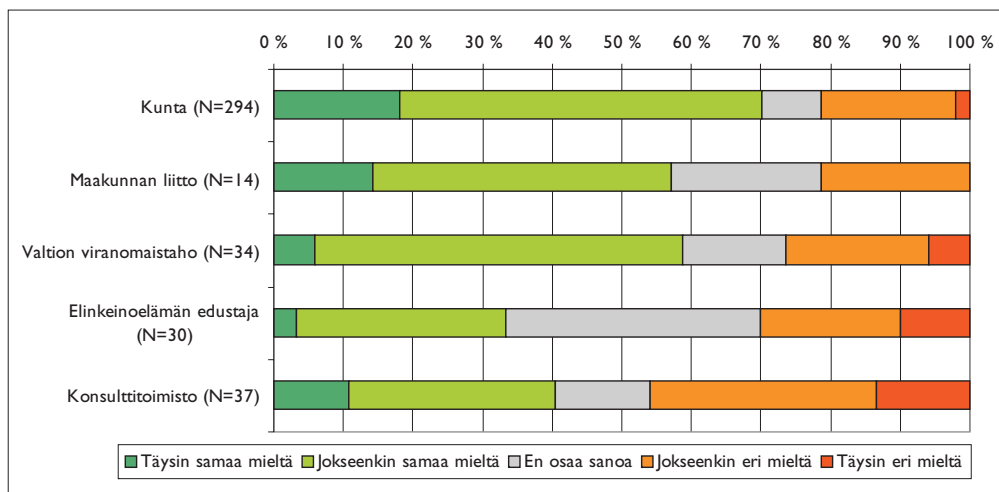
4.4.3 Neuvottelujen käytännön järjestelyt ja toimivuus

Viranomaisneuvotteluprosessin toimivuutta selvitettiin seitsemällä väitteellä. Väitteisiin vastattiin viisiportaisella asteikolla ”täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä”. Vastaukset on kuvattu kuvassa 33.

Kuva 33. Neuvottelujen käytännön järjestelyt ja toimivuus.

Sidosryhmien edustajista 63 % koki, että neuvotteluaikoja oli löytynyt riittävän nopeasti. Organisaatioittain tarkasteltuna kuitenkin nähdään, että ryhmien välillä oli eroja (ks. kuva 34).

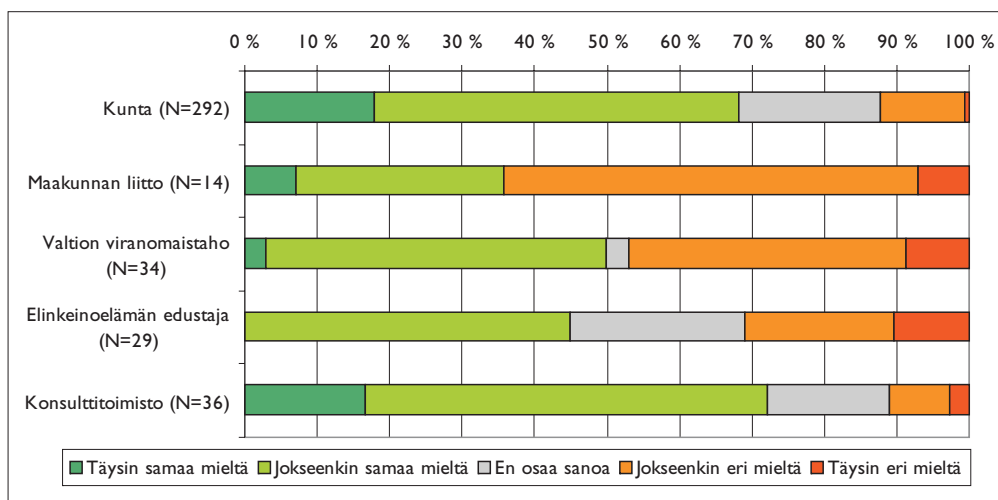

Kuva 34. ”Viranomaisneuvotteluille on löytynyt neuvotteluaikoja riittävän nopeasti.” Vastaukset organisaatioittain.

Erityisesti konsulttitoimistojen edustajien näkemys erosi muiden ryhmien kokemuksista. Konsulteista 46 prosenttia oli kokenut, että neuvotteluaikoja oli vaikea löytää, kuntavastaajista tätä mieltä oli 21 prosenttia.

Avovastauksissa neuvotteluaikojen sopimista hyvissä ajoin pidettiin tärkeänä, jotta neuvotteluun saattoi osallistua myös mahdollisimman moni sektoriviranomainen. Eräällä kuntavastaajalla oli kokemus siitä, että neuvotteluajan löytäminen oli ollut vaikeaa, jolloin kunnan kaavoitusaikataulu oli pidentynyt jopa kuukausilla.

Aikaisempien selvitysten (ks. Ympäristöministeriö 2002, 20) mukaan viranomaisneuvottelujen ongelmana on ollut se, että neuvotteluissa tarvittava aineisto on saatu liian myöhään tai se on ollut puutteellista. Aineiston saamisessa on edelleen havaittavissa ongelmia (ks. kuva 35).

Kuva 35. "Aineisto on lähetetty osallistujille ajoissa." Vastaukset organisaatioittain.

Tässä kyselyssä kriittisimmät ryhmät olivat maakuntien liitot ja valtion viranomaiset: maakuntien liittojen edustajista yli 60 prosenttia ja valtion viranomaisista lähes puolet koki, etteivät he saaneet aineistoa tarpeeksi ajoissa. Myös ympäristökeskusten mielestä viranomaisneuvotteluihin liittyvän aineiston toimittaminen riittävän ajoissa kangertelee: neljä viidestä vastaajasta piti tätä selkeästi ongelmana (Ympäristöministeriö 2005). Tyytyväisimpiä tilanteeseen olivat kuntien edustajat ja konsultit eli ne, jotka toimittavat tarvittavat aineistot osallistujille.

Kaksi kolmesta (66 %) vastaajasta koki, että valtion viranomaiset olivat osallistuneet yleis- ja asemakaavojen viranomaisneuvotteluihin riittävästi siten, että neuvottelut olivat olleet toimivia (kuva 33). Myös maakunnan liiton osallistuminen oli koettu pääosin riittäväksi (68 %). Väitteen kanssa vastakkaista mieltä oli muiden valtion viranomaisten osalta 20 prosenttia ja maakunnan liiton osalta 15 prosenttia vastaajista.⁴ Avovastauksissa (10 mainintaa) sektoriviranomaisten läsnäoloa kaivattiin etenkin kaavoituksen alkuvaiheen neuvotteluihin. Eräät vastaajat kuitenkin huomauttivat, että kaikilla sektoriviranomaisilla ei ole käytössään alueidenkäyttöön perehtynyttä piiriorganisaatioita, jonka takia neuvotteluihin osallistuminen ei ole aina mahdollista. Osallistujat olivat pääosin valmis tautuneet neuvotteluihin hyvin (70 %) (kuva 33).

Kyselyn mukaan 63 prosenttia kaikista vastaajista koki, että viranomaisneuvotteluissa osallistujien roolit olivat selvät. Organisaatioittain tarkasteltuna voidaan kuitenkin havaita eroja eri vastaajaryhmien välillä. Elinkeinoelämän edustajista yli puolet oli kokenut, että viranomaisneuvotteluissa oli epäselvyyttä eri osallistujatahojen rooleista. Tämä voi johtua siitä, että elinkeinoelämän edustajat eivät useinkaan ole mukana viranomaisneuvotteluissa, ja siten eri roolit vaikuttavat selkiytymättömiltä.

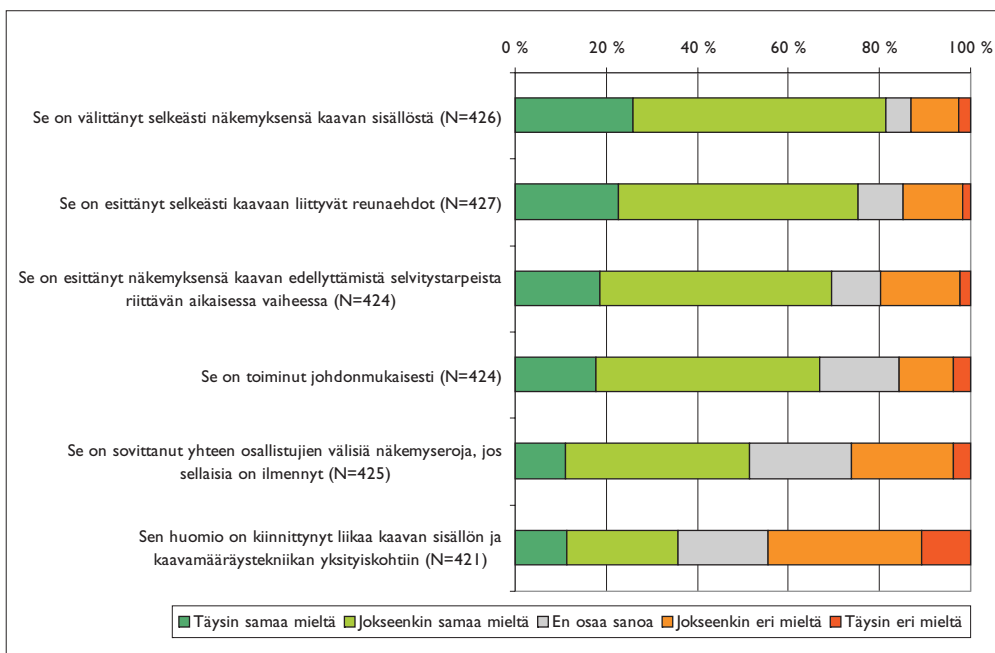
Jotta viranomaisneuvotteluissa voidaan saavuttaa niille asetetut tavoitteet, on niihin osallistuvilla oltava riittävät neuvotteluvaltuudet. Osanottajien on voitava edustaa neuvotteluissa organisaatiotaan niin, että heidän kannanottonsa pitävät myöhemminkin. Tämän kyselyn mukaan kaksi kolmesta (64 %) vastaa-

⁴ Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuutta koskevan aikaisemman arvion mukaan (ks. Ympäristöministeriö 2002, 21) maakuntien liittojen enemmistö näki, että niiden oma edustus kuntakaavojen viranomaisneuvotteluissa on ollut puutteellista kuntien suuren määrän ja liiton aikapulan vuoksi.

jasta näki, ettei neuvotteluvaltuuksien puute ole viranomaisneuvotteluissa ollut ongelma. Ongelmana sitä piti kuitenkin viidennes (19 %) vastaajista. Eniten neuvotteluvaltuuksien epäselvyyttä kokivat elinkeinoelämän ja maakuntien liittojen edustajat.

4.4.4 Ympäristökeskus viranomaisneuvotteluissa

Ympäristöministeriön (2005) alueellisille ympäristökeskuksille tekemän kyselyn mukaan ympäristökeskukset pitivät viranomaisneuvottelua mielekkäänä työvälineenä. Ne kokivat, että neuvottelut olivat tuottaneet lisäarvoa suunnitteluun ja niissä oli onnistuneesti selvitetty valtakunnalliset, seudulliset ja muut keskeiset alueidenkäyttötavoitteet. Tässä kyselyssä selvitettiin, miten sidosryhmät kokevat ympäristökeskuksen onnistuneen viranomaisneuvottelujen käymisessä. Onnistumista mitattiin viranomaisneuvottelujen käymistä koskevilla väittämillä, jotka on esitetty kuvassa 36.

Kuva 36. Miten ympäristökeskus on onnistunut viranomaisneuvotteluissa?

Valtaosa vastanneista näki, että ympäristökeskus oli välittänyt selkeästi näkemyksensä kaavan sisällöstä sekä esittänyt selkeästi kaavaan liittyvät reunaehdot. Lähes yhtä moni oli samaa mieltä siitä, että ympäristökeskus oli esittänyt näkemyksensä kaavan edellyttämistä selvitystarpeista riittävän aikaisessa vaiheessa ja toiminut johdonmukaisesti.

Ympäristökeskuksen roolista erilaisten kaavoitukseen liittyvien näkökulmien yhteen sovittajana oli erilaisia näkemyksiä. Noin puolet vastaajista oli väitteen ”Ympäristökeskus on sovittanut yhteen osallistujien välisiä näkemyseroja, jos sellaisia on ilmennyt” kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä, mutta neljännes vastaajista koki, ettei ympäristökeskus ollut toiminut neuvotteluissa sovittelijana eri osallistujien välillä. Ympäristökeskuksen rooliin palataan myöhemmin luvussa 5.2.

Reilu kolmannes vastaajista koki, että ympäristökeskuksen huomio oli kiinnittynyt liikaa kaavan sisällön ja kaavamääräystekniikan yksityiskohtiin. Myös avovastauksissa sidosryhmien kannalta ongelmalliseksi nähtiin se, että ympäristökeskus oli saattanut tarttua liiaksi kaavan detaljeihin (8 mainintaa).

Avoimissa vastauksissa esitetty kritiikki kohdistui seuraaviin asioihin: ympäristökeskuksen rooliin viranomaisneuvotteluissa ei aina oltu tyytyväisiä (12

mainintaa). Sen nähtiin toimivan *“pomona”*, joka haluaa sanella kunnan kaavoitustoimintaa. Ympäristökeskuksen toivottiin toimivan asiantuntijan ja kansallisten etujen valvojana ei *“kaupungin sisäisiin maankäyttöperiaatteisiin pureutuvana isona veljenä”*. Lisäksi eräät vastaajat mielsivät ympäristökeskuksen kantojen muodostuvan liiaksi joko sen osastojakojen tai virkamiesten henkilökohtaisten näkemysten pohjalta. Ympäristökeskukselta odotettiin entistä johdonmukaisempaa otetta. Myös virkamiesten ammattitaidon merkitystä kuntien kaavoituksen ohjaamisessa korostettiin (6 mainintaa): vastausten mukaan kaikilla virkamiehillä ei ollut tehtävän vaativuuteen nähden riittävän hyvää asiantuntemusta. Ongelmia oli aiheuttanut myös virkamiesten vaihdokset. Viidessä avovastauksessa kiinnitettiin huomiota eri ympäristökeskusten poikkeaviin toimintatapoihin. Esimerkiksi laintulkinnassa, rantojen suunnitteluperiaatteissa sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmien ja selvitystarpeiden määrittelyssä oli havaittu eroja, ja niiden yhtenäistämistä kaivattiin. Ympäristökeskusten välisten erojen katsottiin johtuvan mm. virkamiesten koulutustaustasta.

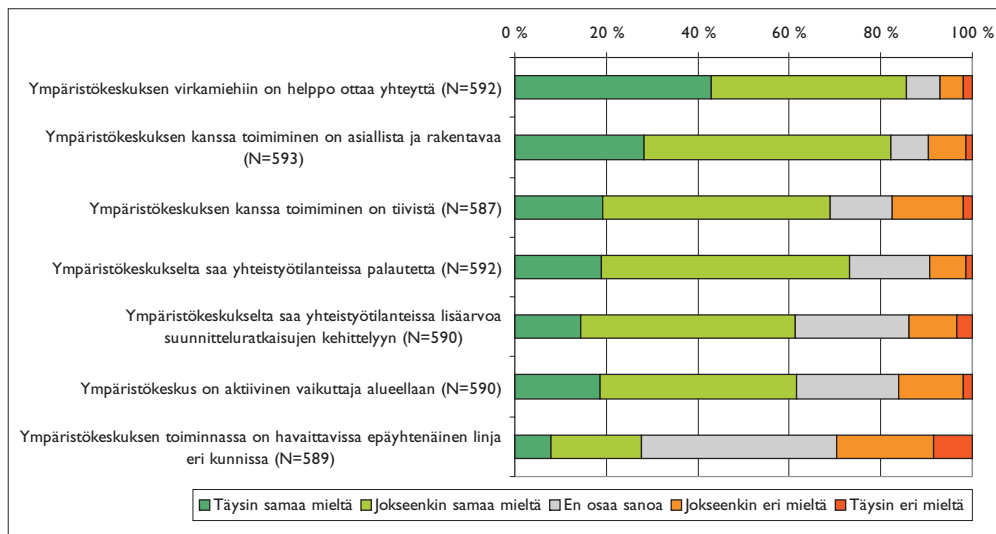
Alueellisen ympäristökeskuksen rooli ja yhteistyön kokeminen

5

Entä millaisia kokemuksia sidosryhmillä oli yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta ympäristökeskuksen virkamiesten kanssa? Näkemyksiä yhteistyöstä tarkastellaan kohdassa 5.1. Kohdassa 5.2 pohditaan ympäristökeskuksen roolia alueidenkäytön viranomaisena ja kohdassa 5.3 selvitetään ympäristökeskuksen ja sidosryhmien välisiä näkemyseroja ja niiden syitä. Samalla punnitaan ympäristökeskuksen toimintaa tilanteissa, joissa se joutuu yhdistämään sekä alueidenkäytön asiantuntijan että puuttumiskeinojen käyttäjän roolit.

5.1 Sidosryhmien näkemyksiä yhteistyöstä

Näkemyksiä yhteistyön onnistumisesta selvitettiin väitteiden avulla. Väitteisiin vastattiin asteikolla ”täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä”. Tulokset on esitetty kuvassa 37.

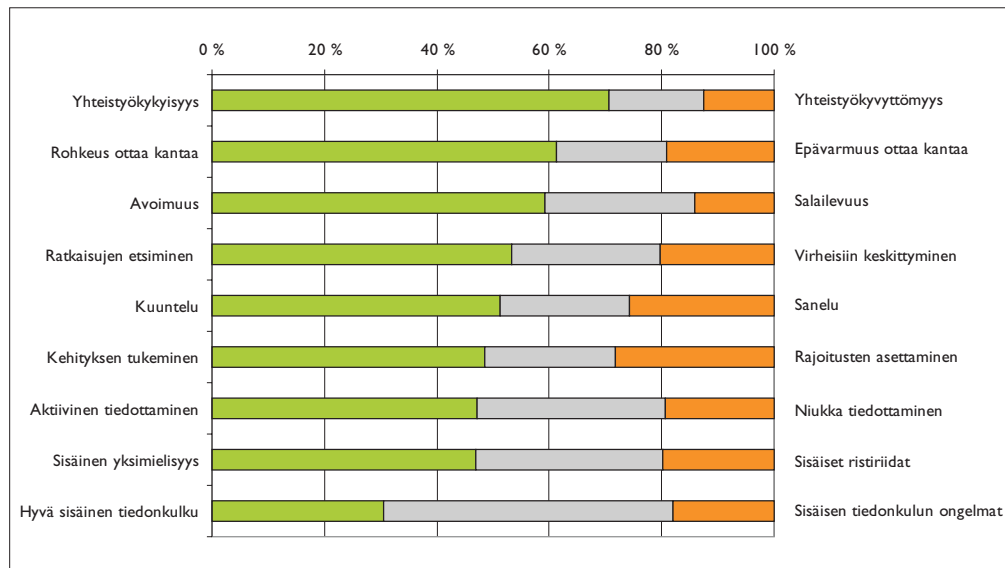

Kuva 37. Yhteistyö ympäristökeskuksen kanssa.

Tulosten mukaan ympäristökeskus näyttäytyi sidosryhmille yhteistyökykyisenä toimijana, johon oli helppo ottaa yhteyttä. Yhteistyö oli suhteellisen tiivistä, ja sen koettiin olevan asiallista ja rakentavaa. Sidosryhmät olivat yhteistyötilanteissa saaneet ympäristökeskukselta palautetta sekä lisäarvoa suunnitteluratkaisujen kehittelyyn.

Kuntavastaajien kunnan koolla ei ollut merkitystä siihen, miten yhteistyötä arvioitiin. Elinkeinoelämän edustajat vastasivat kohtaan kriittisimmin.

Sidosryhmien kokemusten lisäksi kyselyssä selvitettiin, millaisia mielikuvia sidosryhmillä ympäristökeskuksesta on. Vastaajia pyydettiin arvioimaan yhdeksän adjektiiviparin avulla, mitkä ominaisuudet parhaiten kuvaavat ympäristökeskusta. Vastaajat valitsivat viisiportaiselta asteikolta (ks. liite 2, kys. 30.) mielipidettään lähinnä olevan vaihtoehdon. Kuvassa 38 on esitetty mielipiteiden jakaumat. Vihreä palkki kuvaa niiden mielipiteiden osuutta, jotka kallistuvat kuvan vasemmalla puolella esitetyn ominaisuuden suuntaan, oranssi palkki kuvaa

Kuva 38. Mitkä ominaisuudet parhaiten kuvaava ympäristökeskusta? Sidosryhmien vastausten jakautuminen.

vastaavasti mielipiteitä, jotka kallistuvat oikealla esitetyn ominaisuuden kannalle. Kuvassa asteikon arvot 1 ja 2 sekä arvot 4 ja 5 on yhdistetty.

Ympäristökeskuksen ominaisuuksina korostuivat yhteistyökykyisyys ja rohkeus ottaa kantaa asioihin. Sen nähtiin toimivan avoimesti ja ratkaisuja hakien. Ympäristökeskuksen sisäisiin toimintamalleihin vastaajat eivät osanneet ottaa kantaa; näihin kohtiin oli useimmin valittu puolueeton, keskimäinen vastausvaihtoehto.

Vaikka vastaajien arviot ympäristökeskuksen kanssa tehtävästä yhteistyöstä olivat pääosin myönteisiä, tuli esiin myös kielteisiä piirteitä. Neljännes vastaajista näki, että ympäristökeskuksilla oli kuuntelun rinnalla taipumusta myös ylhäältä päin sanelemaan toimintakulttuuriin. Kehityksen tukemisen rinnalla niiden nähtiin myös asettavan rajoituksia. Kriittisin vastaajaryhmä muodostui elinkeinoelämän edustajista.

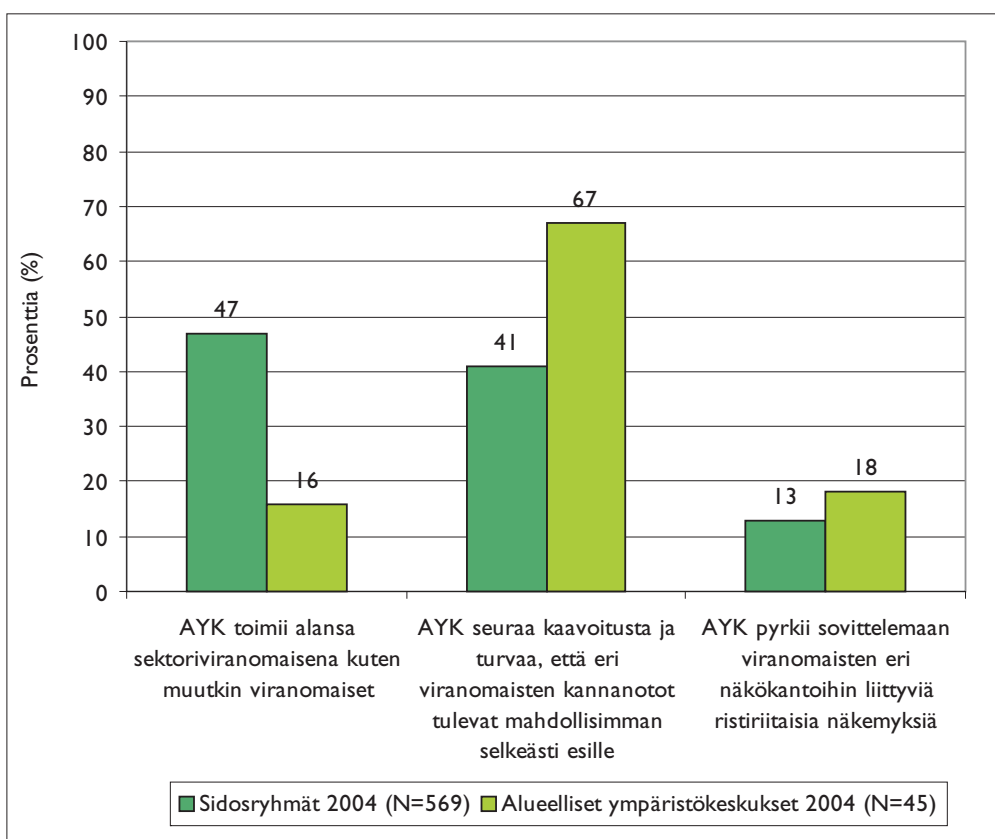
Ympäristökeskuksittain tarkasteltuna nähtiin, että kokemukset eri keskustusten alueilla hieman vaihtelivat (ks. liite 4). Etenkin se, nähtiinkö ympäristökeskus virheisiin keskittyvänä vai ratkaisuja etsivänä toimijana, sekä se, asettiko ympäristökeskus rajoituksia kehityksen tukemisen sijaan, erosivat alueittain.

5.2 Ympäristökeskuksen rooli

Ympäristökeskuksen roolia on selvitetty useaan otteeseen: aihetta ovat tarkastelleet niin ympäristöministeriö kuin Suomen Kuntaliittokin. Tässä kyselyssä toistettiin jo aiemmissa kyselyissä esitetty kysymys ympäristökeskuksen roolista. Näin saatiin kuva siitä, onko rooli muuttunut MRL:n voimaan tulon jälkeen toimintamallien kehittyessä.

Sidosryhmät kokivat ympäristökeskuksen toimivan alansa sektoriviranomaisena kuten muutkin viranomaiset. Tätä mieltä oli lähes puolet (47 %) vastaajista. Melkein yhtä suuri osa (41 %) vastaajista koki, että ympäristökeskus seuraa kaavoitusta ja turvaa, että eri viranomaisten kannanotot tulevat mahdollisimman selkeästi esille. Vain pieni osa (13 %) vastaajista näki ympäristökeskuksella olevan eri viranomaisten näkemyksiä sovittava rooli. Maakuntien liitot ja konsulttitoimistot olivat tätä mieltä muita ryhmiä useammin. Niistä noin 20 prosenttia näki ympäristökeskuksen sovittavana tahona.

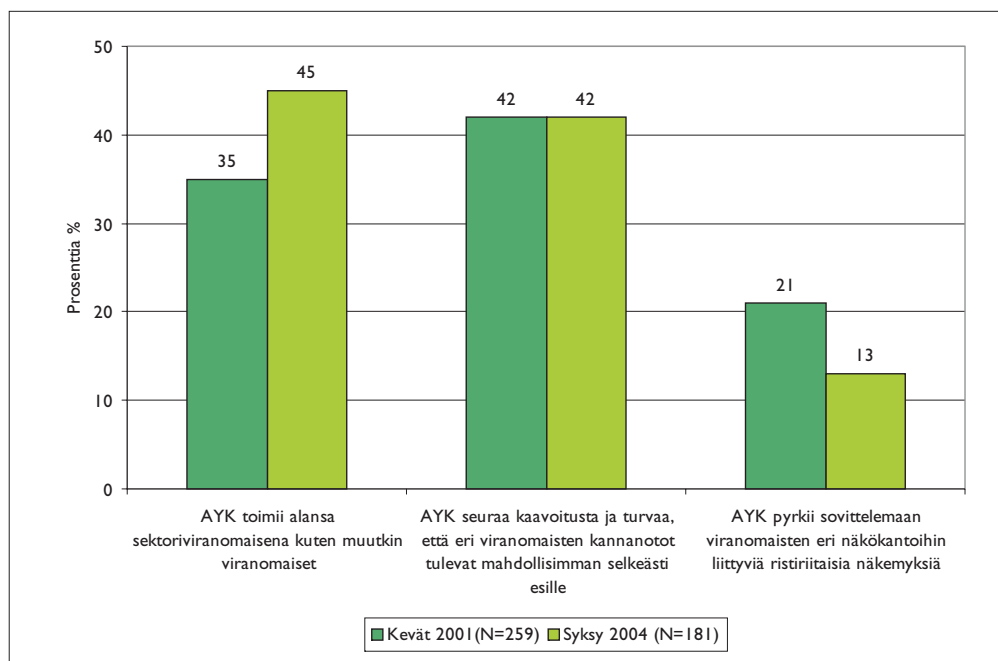
Ympäristöministeriön tekemän kyselyn (2005) perusteella ympäristökeskusten arvio omasta roolistaan erosi sidosryhmien näkemyksestä (kuva 39).

Kuva 39. Ympäristökeskuksen rooli alueidenkäytössä sidosryhmien ja ympäristökeskusten arvioimana.

Ympäristökeskusten vastaajat arvioivat useimmin toimivansa kaavoituksen seuraajana ja eri näkökulmien esiin tuomisen turvaajana. Ne näkivät sidosryhmiä useammin myös, että niillä on eri viranomaisten näkökantoja sovitteluva rooli.

Suomen Kuntaliitto on 2001 selvittänyt millainen rooli ympäristökeskuksilla on kaavoittajien näkökulmasta. Seuraavassa kuvassa 40 on esitetty vuoden 2001 tilanne sekä tähän kyselyyn vastanneiden kaavoittajien vastaukset.

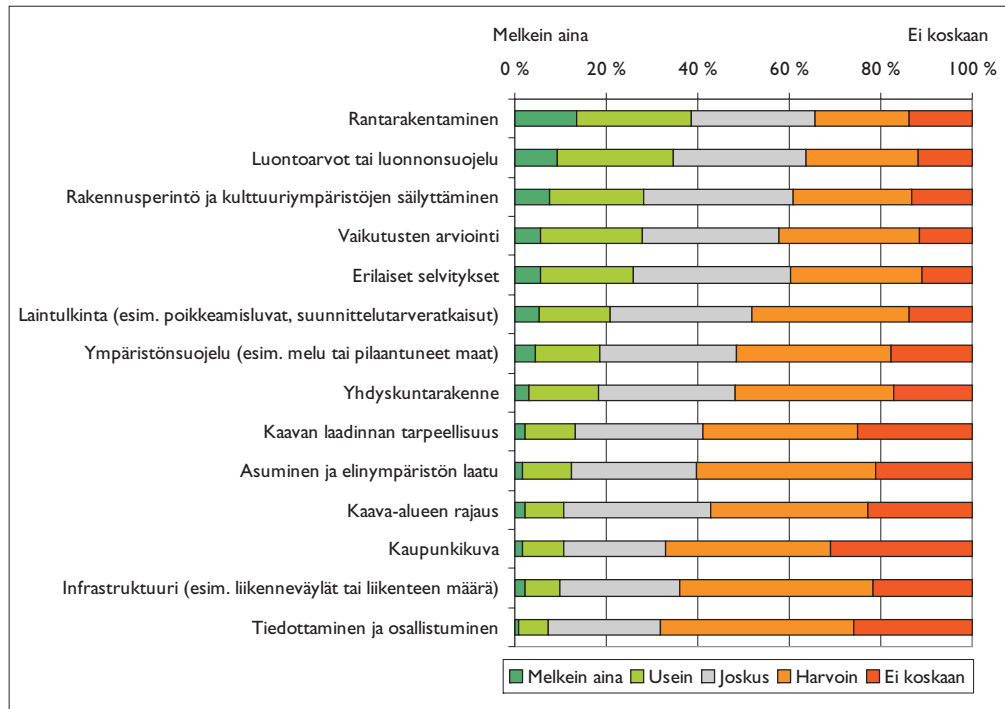

Kuva 40. Ympäristökeskuksen rooli alueidenkäytössä kuntien kaavoittajien arvioimana keväällä 2001 (Suomen Kuntaliitto) ja syksyllä 2004 tämän tutkimuksen mukaan.

Suomen Kuntaliiton kyselyn (2001) tuloksiin verrattuna näyttää siltä, että kuntien kaavoittajien näkemys ympäristökeskuksen roolista on hieman muuttunut. Vastauksissa korostuu nyt aiempaa vahvemmin sektoriviranomaisen rooli.

5.3 Näkemyserot

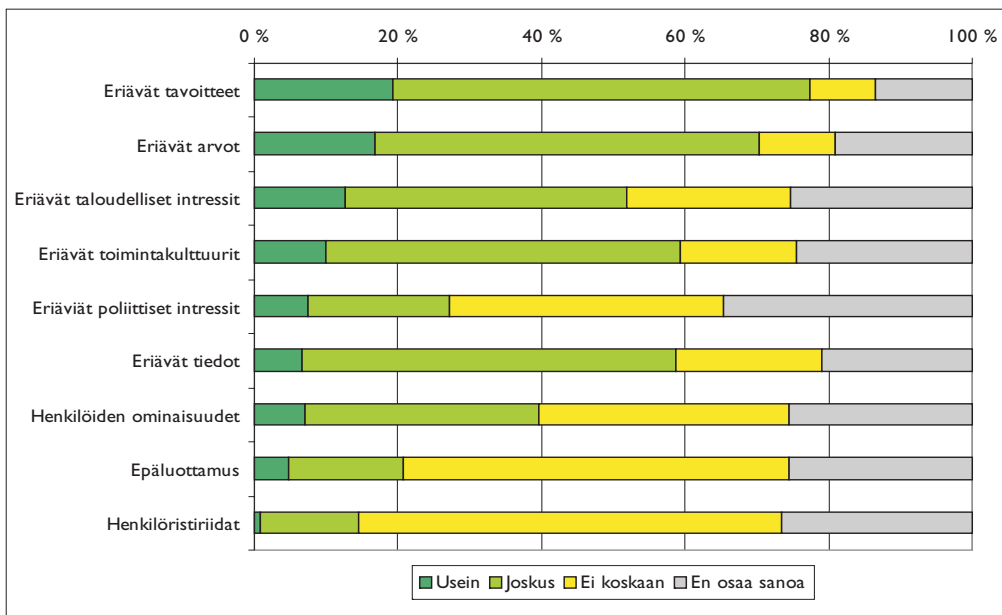
Entä missä asioissa ympäristökeskuksen ja sidosryhmien välillä esiintyi näkemyseroja ja miten usein niitä ilmeni? Tätä kysyttiin listaamalla ristiriitojen aiheita. Kohtaan vastattiin viisiportaisella asteikolla ”melkein aina – ei koskaan”. Tulokset on esitetty kuvassa 41.

Kuva 41. Näkemyserojen aiheet.

Ympäristökeskuksen ja sen sidosryhmien väliset näkemyserot liittyivät useimmin rantarakentamiseen, luontoarvoihin ja luonnonsuojeluun sekä rakennusperintöön ja kulttuuriympäristöjen säilyttämiseen. Myös vaikutusten arvioinnit ja erilaiset selvitykset olivat joskus aiheuttaneet ristiriitoja. Vain harvoin näkemyserot liittyivät kaupunkikuvaan, infrastruktuuriin tai tiedottamiseen ja osallistumiseen.

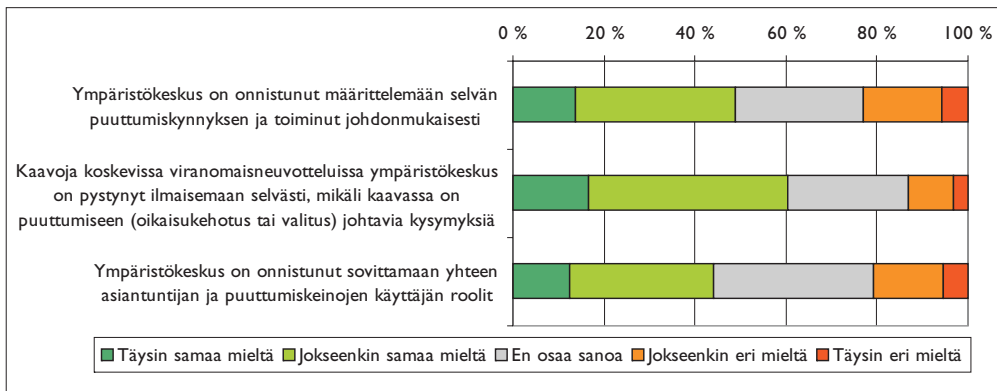
Päällimmäisiksi näkemyserojen syiksi nousivat toimijoiden eriävät tavoitteet ja arvot. Myös taloudelliset intressit johtivat näkemyseroihin. Vähiten näkemyseroja synnyttivät henkilöristiriidat ja luottamuksen puute (kuva 42).

Kuva 42. Näkemyserojen syitä.

5.4 Ympäristökeskus puuttumisoikeuden käyttäjänä

Kuten edellä todettiin, ympäristökeskuksella on mahdollisuus puuttua kunnan tekemään päätökseen tekemällä siitä valituksen tai oikaisukehotuksen. Kyselyllä haluttiinkin selvittää, miten hyvin ympäristökeskus on onnistunut määrittelemään milloin se käyttää puuttumisoikeuttaan (kuva 43).

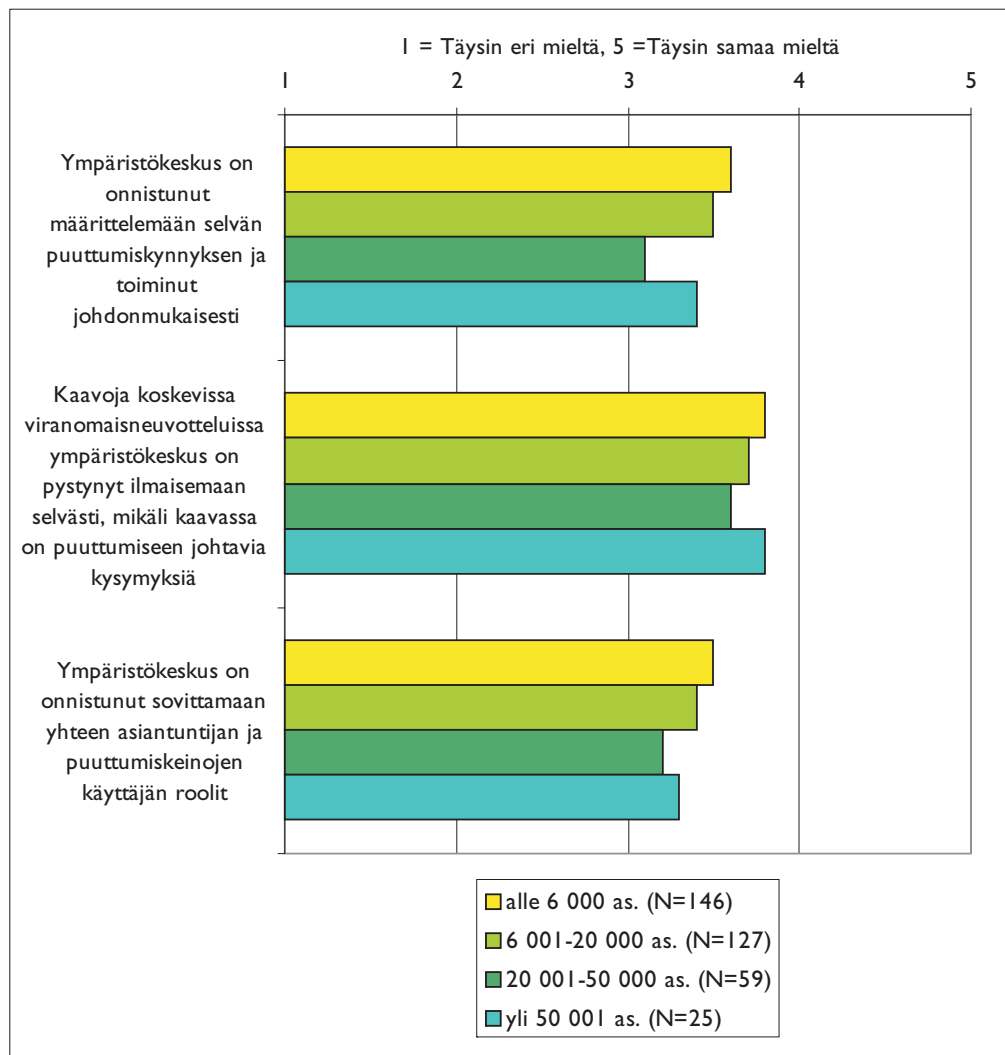
Kuva 43. Ympäristökeskus puuttumisoikeuden käyttäjänä.

Noin puolet vastaajista koki, että ympäristökeskus oli onnistunut määrittelemään selvän puuttumiskynnyksen ja toiminut johdonmukaisesti. Hieman yli puolet vastaajista näki, että myös viranomaisneuvotteluissa ympäristökeskus oli pystynyt ilmaisemaan selvästi, mikäli kaavassa oli puuttumiseen johtavia kysymyksiä.

MRL:n voimaantulon myötä ympäristökeskuksella on ollut haastava tehtävä sovittaa yhteen sekä alueidenkäytön asiantuntijan että puuttumiskeinojen käyttäjän roolit. Lähes puolet vastaajista koki, että tehtävässä oli onnistuttu; viidesosa taas näki, ettei tässä oltu onnistuttu.

Näkemykset puuttumisoikeuden käytöstä vaihtelivat hieman vastaajaryhmittäin. Kunnan ja maakunnan liittojen virkamiesten arviot olivat myönteisimmät. Valtion viranomaiset ja elinkeinoelämän edustajat taas vastasivat väitteisiin useimmin "en osaa sanoa" tai ilmoittivat olevansa väitteiden kanssa eri mieltä.

Kysymystä ympäristökeskuksen puuttumisoikeuden käyttämisestä tarkasteltiin myös kuntakoon mukaan (kuva 44).

Kuva 44. Ympäristökeskus puuttumisoikeuden käyttäjänä kuntakoon mukaan (keskiarvovertailu).

Pienimmät, alle 6 000 asukkaan kunnat olivat useimmin samaa mieltä väitteiden kanssa. Sen sijaan keskikokoiset kunnat (20 000–50 000 asukasta) olivat kriittisimpiä. Niistä kolmasosa koki, ettei ympäristökeskus ollut onnistunut määrittelemään selvää puuttumiskynnystä eikä sovittamaan yhteen asiantuntijan ja puuttumiskeinojen käyttäjän rooleja. Ympäristökeskuksittain tarkasteltuna havaittiin eroja siinä, miten ympäristökeskuksen nähtiin onnistuvan määrittelemään puuttumiskynnys.

Asiantuntijuuden ja palveluiden kehittäminen

6

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, millaista asiantuntijuutta alueellisissa ympäristökeskuksissa tulisi kehittää ja miten niiden palveluita voitaisiin parantaa. Tässä luvussa tarkastellaan ensin ympäristökeskusten asiantuntemuksen kehittämisalueita, toiseksi paneudutaan sidosryhmien esittämiin palveluiden kehittämisehdotuksiin.

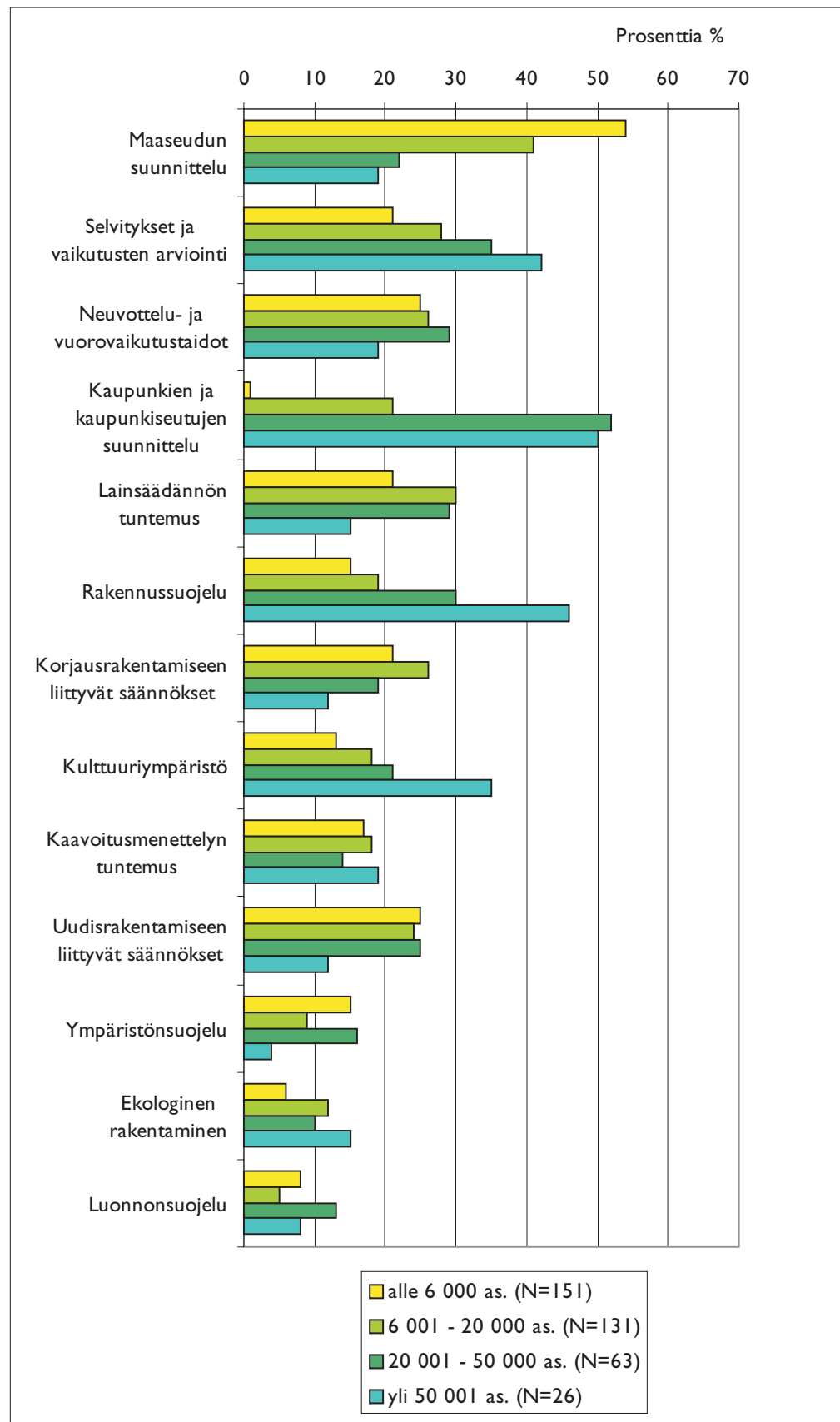
6.1 Asiantuntijuuden kehittämisalueet

Entä missä alueidenkäyttöön ja rakentamiseen liittyvissä asioissa sidosryhmät toivoivat ympäristökeskuksen kehittävän asiantuntemustaan? Tätä selvitettiin listaamalla kehittämiskohteita, joista vastaajat saivat valita yhden tai useamman tärkeäksi näkemänsä vaihtoehdon. Tämän jälkeen heillä oli mahdollisuus perustella tai tarkentaa vastaustaan omin sanoin. Monivalintakysymyksen vastaukset on koottu kuvaan 45.

Kuva 45. Asiantuntijuuden kehittämisalueet (N=530).

Kuntien vastauksia tarkasteltiin myös kuntakoon mukaan (kuva 46). Ympäristökeskusten asiantuntemuksen kehittämisalueet painottuivat eri tavoin eri kokoisissa kunnissa.

Kuva 46. Asiantuntijuuden kehittämisalueet kuntakoon mukaan tarkasteltuna. Kuntien vastaukset (N=371).

Eniten (43 %) ympäristökeskuksen toivottiin kehittävän asiantuntemustaan maaseudun suunnittelussa. Tämä johtuu siitä, että aineistossa korostuivat pienissä kunnissa työskentelevien näkemykset. Erityisesti pienet, alle 20 000 asukkaan kunnat korostivat maaseudun suunnittelun merkitystä. Suuret kunnat taas painottivat kaupunkien ja kaupunkiseutujen suunnittelua (kuva 46).

Avovastauksissa mainittiin ongelmia olleen mm. haja-asutusalueiden suunnittelussa, kesäasuntojen muuttamisessa ympärivuotiseen käyttöön, jätevesiasioissa ja suojaetäisyyksissä. Vastauksissa todettiin myös, että ympäristökeskuksen pitäisi paremmin ottaa huomioon pienten kuntien elinvoimaisuuden ja elinkeinoelämän haasteet ja tarpeet. Nyt ympäristökeskusten nähtiin usein asettavan niiden edelle luonnonsuojelulliset teemat.

“Ympäristökeskuksella on erittäin yksipuolinen näkemys maaseudun kehittämisestä. Sen mukaan maaseutu on ainoastaan luonnon- ja ympäristönsuojelukohde, jossa ei ole tilaa maaseudun perinteisille elinkeinoille; maa- ja metsätaloudelle. Myös negatiivinen asenne maaseudulla asumiseen näkyy kaikessa toiminnossa esim. rantarakentamisessa ja kesäasuntojen muuttamisessa ympärivuotiseen käyttöön.”

“Maaseudun suunnittelua ympäristökeskusta vaivaa linnoittautuminen ympäristönsuojelukysymysten taakse alan ainoana ja oikeana asiantuntijana. Vuorovaikutteinen suunnittelu ei toimi luonnonsuojeluasioissa.”

Noin kolmannes vastaajista (35 %) toivoi ympäristökeskuksiin lisää selvityksiin ja vaikutusten arviointiin liittyvää asiantuntemusta. Vastaajien mukaan heillä ja ympäristökeskuksella oli ollut erimielisyyksiä selvitysten ja vaikutusten arvioinnin tarpeellisuudesta, sillä ympäristökeskuksen kynnys selvitysten vaatimiseksi oli usein liian matalalla. Suuren kunnan puheenvuorossa sillä itsellä nähtiin olevan parempi ammattitaito selvitysten tekemisessä kuin ympäristökeskuksella. Toisaalta pienten kuntien selvitystyölle toivottiin ympäristökeskuksista tukea esimerkiksi ohjauksen, oppaiden tai menetelmäopastuksen keinoin.

Kuntakoon mukaan tarkasteluna nähtiin, että pienten kuntien (alle 20 000 asukasta) vastaajista 21 prosenttia toivoi ympäristökeskuksen kehittävän asiantuntemustaan selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa, kun taas suurten kuntien (yli 50 000 asukasta) edustajista jopa 42 prosenttia näki tämän keskeiseksi kehittämisalueeksi.

“Selvitysten tarpeellisuuden arviointiin tulisi kiinnittää erityistä huomiota, ettei kuntien niukoilla resursseilla jouduta tekemään selvityksiä vähän vaikuttavista tai itsestään selvistä asioista.”

“Kaavojen ja hankkeiden vaikutusten arviointia ei Suomessa osata vielä tehdä. Ohjausta, oppaita, menetelmiä, hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä kaivataan.”

Neuvottelu- ja vuorovaikutustaidot nousivat myös kärkeen. Noin kolmannes (35 %) vastaajista kannusti ympäristökeskuksia kehittämään neuvottelu- ja vuorovaikutustaitojaan. Tämä on ymmärrettävää, sillä sidosryhmien ja ympäristökeskuksen välinen yhteistyö perustuu pitkälti neuvottelumenettelyihin. Vuorovaikutuksessa rakennetaan myös niitä rooleja, joissa ympäristökeskus sidosryhmille näyttäytyy. Esimerkiksi valvova ja saneleva rooli voi olla seurausta epätasa-arvoisesta ja yksisuuntaisesta vuorovaikutustyylistä.

“Ympäristökeskuksen virkamiehillä on sinänsä varmasti hyvä asiantuntemus ja ammattitaito, mutta heidän on edelleen vaikea siirtyä valvovan viranomaisen roolista ohjaamiseen ja neuvovaan suuntaan.”

“Perehtymistä siihen mitä tarkoittaa neuvottelu ja vuorovaikutus, siis ei sanelu ja uhkailu.”

Ympäristökeskusten nähtiin tarvitsevan lisää asiantuntemusta myös kaupunkien ja kaupunkiseutujen suunnittelussa. Joidenkin vastaajien mukaan esimerkiksi kaupunkimaisten alueiden suunnittelussa oli ollut puutteita arkkitehtonisen tai maisemakuvallisen näkemyksen muodostamisessa. Kaupunkien ja kaupunkiseutujen suunnittelun kehittämistä painottivat erityisesti suuret yli 20 000 asukkaan kunnat.

“Kaupunkien asemakaavoissa ei yleensä kaupunkikuvaan oteta kantaa (arkkitehtoninen asiantuntemus). Muutenkaan maisemakuvaan ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota.”

“Mielestäni kaupunkien ja kaupunkiseutujen strategiseen suunnitteluun voitaisiin tarjota enemmän asiantuntemusta.”

Ympäristökeskuksen lakiasiantuntemus koettiin tärkeäksi voimavaraksi, jota on syytä edelleen kehittää. Tätä mieltä oli neljäsosa vastaajista. Lakipalvelut korvasivat muun muassa kuntien omaa resurssivajetta. Avovastauksista saattoi kuitenkin nähdä, että lainsäädännön tuntemuksessa oli ympäristökeskuskohtaisia eroja. Joillakin alueilla lakineuvontaan oltiin erityisen tyytyväisiä, kun taas toisilla alueilla esimerkiksi lain tulkinnassa oli ollut ongelmia. Laintulkintaan toivottiin myös valtakunnallista koordinoitua, jotta alueet olisivat keskenään tasa-arvoisia. Tarve ympäristökeskuksen lainsäädännön tuntemuksen kehittämiseksi korostui keskikokoisissa kunnissa (6 000-50 000 asukasta).

“Ympäristökeskuksen virkamiehillä on puutteita laintulkinnassa ja eräs heistä tuntuu keskittyvän etsimään virheitä kuntien päätöksistä.”

Luonnon- ja ympäristönsuojelun teemat olivat sidosryhmien mukaan hyvin hallussa, sillä asiantuntemuksen kartuttamiseen niissä ei koettu tarpeelliseksi. Myöskään asiantuntemuksen kasvattamista ekologisen rakentamisen alalla ei suuressa määrin kaivattu.

Sidosryhmien näkemykset asiantuntijuuden kehittämisestä ovat pitkälti yhteneviä alueellisten ympäristökeskusten omien arvioiden kanssa. Myös ne arvioivat tarvitsevasa lisäkoulutusta ja asiantuntemuksensa vahvistamista erityisesti selvityksiin ja vaikutusten arviointiin liittyvissä asioissa, maaseudun suunnittelussa, kaupunkien ja kaupunkiseutujen suunnittelussa sekä neuvottelu- ja vuorovaikutustaidoissa. (Ympäristöministeriö 2005.)

6.2 Palveluiden kehittäminen: Koulutusta, verkkoviestintää ja tiedotusta

Palveluiden kehittämiskohteita selvitettiin avoimella kysymyksellä: “Miten alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaukseen liittyviä palveluita tulisi mielestänne kehittää?” Kysymykseen saatiin 102 vastausta. Vastaukset on ryhmitelty asiakonaisuuksittain seuraavaan taulukkoon 3.

Taulukko 3. Palveluiden kehittämisen kohteet (vastauksia 102, mainintoja 123).

	Maininnat (kpl)
Koulutus	51
Www-sivut	16
Tiedottaminen ja avoimuus	14
Alueelliset neuvottelutilaisuudet	7
Ayk:n asiantuntijuus	6
Ayk:n resurssit	4
Muut maininnat	25

Eniten vastaajat kommentoivat koulutustilaisuuksia (51 mainintaa), jotka ovat konkreettisia ympäristökeskuksen kunnille jamuille sidosryhmille tarjoamia palveluita. Kommenttien runsaus ei todennäköisesti kerro siitä, että niihin oltaisiin tyytymättömiä, vaan siitä, että ne ovat tärkeä tiedotus- ja keskustelufoorumi. Koulutuspäiviä toivottiinkin järjestettävän entistä useammin.

Koulutustilaisuuksien toivottiin kuitenkin olevan entistä paremmin rajattuja siten, että valittuun aiheeseen voitaisiin todella syventyä. Lisäksi toivottiin, että koulutuksessa otettaisiin esiin käytännön esimerkkejä ja käytäisiin läpi kentällä olevia ajankohtaisia ongelmatapauksia, joista kuulijat voisivat oppia. Myös asiantuntijaluentoja kaivattiin. Koulutuksen toivottiin jatkossakin olevan edullista tai ilmaista.

Kuntien virkamiehille suunnattujen koulutustilaisuuksien ohelle vastaajat toivoivat myös luottamusmieskoulutusta sekä seminaareja, joihin voisivat osallistua myös elinkeinoelämän edustajat ja järjestökenttä. Ympäristökeskusten toivottiin kehittävänsä myös alueellisia neuvottelupäiviä, jotka oli koettu hyödyllisiksi (7 mainintaa).

Toiseksi eniten vastaajat kommentoivat ympäristöhallinnon uudistuneita www-sivuja (16 mainintaa), joille toivottiin lisää sisältöä: alueidenkäyttöön ja rakentamiseen liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä, käytännön esimerkkejä sekä kysymys-vastaus -palsta. Eräs ehdotus oli, että verkkosivuille lisättäisiin myös tiedot hyväksytyistä yleiskaavoista. Rakenteellisesti sivuja toivottiin selkeytetävän siten, että yhteystiedot olisivat helpommin löydettävissä.

Kolmanneksi eniten vastauksissa painottuivat tiedottaminen ja tiedon jakaminen (14 mainintaa). Ympäristökeskusten toivottiin entistä useammin näkyvän mediassa ja käyvän julkista keskustelua alueiden käyttöön ja rakentamiseen liittyvistä asioista. Sen myös odotettiin jakavan tehokkaammin tietoa muun muassa erilaisista oikeustapauksista ja päätöksistä sekä ajankohtaisista asioista.

Vastauksissa kiinnitettiin myös huomiota ympäristökeskuksen asiantuntijuuden yleiseen kehittämiseen (6 mainintaa) sekä siihen, että sen toiminnan resursointi tulisi vastata tehtävien määrää (4 mainintaa). Nykyiset resurssit nähtiin vähäisiksi.

Toiveita ja terveisiä

Vastaajat saattoivat lähettää ympäristökeskuksille myös muita toiveita ja terveisiä. Terveisissä yhteistyö ympäristökeskuksen kanssa oli muun muassa koettu toimivaksi ja avoimeksi. Suunnitteluun oli saatu lisäarvoa rakentavalla ja asiantuntevalla yhteistyöllä, ja siitä haluttiin kiittää.

"Lämpimät kiitokset kaikille ympäristöhallintoon erittäin hyvin toimivasta ja rakentavasta yhteistyöstä! Monet parhaista, tärkeimmistä ja läheisimmistä työtovereistani työskentelevät eri puolella maata eri ympäristökeskuksissa, vaikka joitakin ei ole koskaan edes mahdollista tavata kasvokkain."

"Keskustelu yksikön virkamiesten ja -naisten kanssa on ollut mutkatonta, jännitteetöntä ja avointa. Asiantuntija-apua ja tukea on ollut saatavissa aina tarvittaessa."

Vastaajat toivat esiin myös ongelmalliseksi kokemiaan asioita. Ympäristökeskusten nähtiin keskittyvän joskus liiaksi yksityiskohtiin tai sen resurssit oli kohdennettu kaavoituksen ja rakentamisen näkökulmasta katsottuna liiaksi luonnon- ja ympäristönsuojeluun. Kunnat toivoivat ympäristökeskuksen ottavan myös kantaa kuntien rakennusvalvonnan väheneviin resursseihin.

Ympäristökeskuksilta toivottiin tasa-arvoisempaa, avarakatseisempaa ja neuvottelevampaa otetta yhteistyöhön. Osin tähän suuntaan oli jo mentykin, mutta kehittämisen varaa nähtiin edelleen olevan. Ennakoivalla vuorovaikutuksella

esimerkiksi kaavoitusprosessin aikana näytti olevan tärkeä rooli yhteistyön onnistumisen kannalta.

”Parhaimmillaan ympäristökeskus on avarakatseinen keskustelukumppani kunnille ja kaavoittajille. – pahimmillaan se voi olla ’besseroisseri’ siitä, mikä on kunnan parhaaksi tai mikä on kunnan tulevaisuus. –”

”Pitäisi tulla alas jalustalta ja käydä väsymättä neuvotteluja eri tahojen kanssa. Asioille pitäisi saada kasvot ja vastaaja. Kasvottomuus aiheuttaa sen, että yhteistyöhön ei kerry luottamus pääomaa.”

”...YK [alueellinen ympäristökeskus] on ehkä muuttumassa parempaan ja keskustelemaan ja neuvottelemaan suuntaan.”

Kokemukset yhteistyöstä näyttivät riippuvan siitä, kenen kanssa vastaaja oli ollut tekemisissä. Toisen virkamiehen kanssa yhteistyö oli sujunut ja toisen kanssa ei. Henkilökohtaiset vuorovaikutustaidot ovat siten tärkeitä ympäristökeskuksen tehtävien menestyksekkään hoitamisen kannalta.

”Ayk:n kanssa asioidessa tulos ja vastaanotto on liian paljon kiinni siitä, kenen kanssa keskustele. On turhauttavaa kohdata leipääntyneitä ja turhautuneita palkkavirkamiehiä, ”jotka ovat siellä vain töissä” kun itse on valmis laittamaan vaikka nahkansa likoon.”

Myös ympäristökeskusten välillä nähtiin olevan eroja. Avovastauksissa mainittiin, että esimerkiksi laintulkinnoissa, osallistumis- ja arviointisuunnitelmien teetämisessä ja rantojen suunnitteluperiaatteissa oli havaittu ympäristökeskuskoh-
taisia eroja. Toimintatapojen yhtenäistämistä kaivattiin.

”Vaikutelma on, että alueellisten ympäristökeskusten ratkaisut ja suhtautuminen esimerkiksi rantarakentamiseen poikkeavat jossain määrin toisistaan. Yhtäläinen käytäntö koko valtakuntaan.”

”Ei voi vastata kaikkien aluekeskusten kannalta samalla tavoin. Toimintakulttuuri perustuu keskusten palveluksessa olevien henkilöiden ominaisuuksiin. Lisäksi on huomattavia eroja eri puolella Suomea.”

Elinkeinoelämän puolelta esitettiin ajatus, että ympäristökeskuksissa voisi tulevaisuudessa olla yritysasiainmies, joka ”puhuu yritysten kanssa samaa kieltä ja opastaa lupa-asioissa”. Näin elinkeinoelämää voitaisiin palvella entistä paremmin.

Yhteenveto

Maankäyttö- ja rakennuslain myötä alueellisten ympäristökeskusten toiminta muuttui olennaisesti. Tämä asetti toiminnalle uusia vaatimuksia. Nyt ympäristökeskusten tehtävät kaavoituksen ja rakentamisen ohjauksessa painottuvat neuvotteluyhteistyöhön sekä neuvontaan ja asiantuntija-avun antamiseen. Toimivilla neuvottelumenettelyillä ja asiakassuhteilla on siten aikaisempaa suurempi merkitys tehtävien menestykselliselle hoitamiselle. Tässä tutkimuksessa on selvitetty, miten alueelliset ympäristökeskukset toimivat yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa MRL:n mukaisissa tehtävissä.

7.1 Keskeiset tulokset ja johtopäätökset

Yhteistyön muodot ja niiden toimivuus

Suurin osa vastaajista oli ollut yhteydessä ympäristökeskukseen asiantuntijapalveluihin, neuvotteluihin, lausuntoihin ja lupiin liittyvissä asioissa. Yhteydenpito oli yleensä melko tiivistä: useimmat vastaajat olivat yhteydessä viikoittain tai kuukausittain. Asioita hoidettiin puhelimitse, sähköpostitse tai henkilökohtaisissa tapaamisissa. Useimmin tietoa ympäristökeskusten toiminnasta ja palveluista saatiin suoraan ympäristökeskuksen virkamiehiltä, tutuilta ja internetistä.

Ympäristökeskuksen MRL:n mukaiset tehtävät ja palvelut arvioitiin sidosryhmien kannalta tärkeiksi. Tärkeimpinä tehtävinä sidosryhmät pitivät asiantuntija-apua ja kaavoituksen ohjaamista, väheksymättä kuitenkaan kaavoitus- ja rakennustoimen valvontaa ja rakentamisen ohjausta. Maakuntien liitot ja valtion viranomaiset pitivät ympäristökeskuksen valvontatehtävää tärkeämpänä kuin muut vastaajat.

Tärkeimpinä alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksen palveluina sidosryhmät pitivät henkilökohtaista asiantuntija-apua, lausuntoja, päätöksiä, koulutustilaisuuksia sekä kaavoja koskevia viranomaisneuvotteluja. Pienten, alle 20 000 asukkaan kuntien arvioissa henkilökohtainen asiantuntija-apu nousi tärkeimmäksi palveluksi.

Kehittämiskeskustelut. Kunnan ja alueellisen ympäristökeskuksen välisiä kehittämiskeskusteluja pidettiin hyödyllisinä, vaikka ei yhtä tärkeinä kuin esimerkiksi viranomaisneuvotteluja.

Kehittämiskeskusteluissa oli käsitelty yleensä ajankohtaisia kaava-asioita, kaavoituksen kehittämistä sekä kunnan ja ympäristökeskuksen yhteistyökysymyksiä. Harvemmin aiheena olivat olleet talonrakentamiseen liittyvät asiat. Kehittämiskeskusteluihin oli kaavoittajan lisäksi osallistunut yleensä kunnan virkamiesjohto ja rakennustarkastaja, usein myös luottamushenkilöitä. Lisäksi niihin oli paikoin osallistunut muita viranomaisia, jolloin ne toimivat laajempina keskustelu- ja yhteistyöfoorumeina.

Vaikka arviot kehittämiskeskustelujen hyödyllisyydestä olivat myönteisiä, tulisi niitä kehittää ja profiloida. Ongelmina mainittiin liian suuri asioiden ja osanottajien määrä sekä luottamushenkilöiden vähäinen osallistuminen. Suhde kehittämiskeskustelujen käymiseen näytti olevan myös kaksitahoinen: toisaalta ne nähtiin tärkeiksi yhteistyön välineiksi, toisaalta ne koettiin "maailmaa syleileviksi kahvitilaisuuksiksi".

Usean kunnan yhteistä kehittämiskeskustelua pidettiin hyvänä vaihtoehtona silloin, kun kaavoitustoimintaa on vähän. Sen hyvinä puolina nähtiin muun muassa alueellisen yhteistyön kehittäminen sekä tiedottaminen ja koulutus. Myönteisistä arvioista huolimatta suurin osa (lähes 60 %) vastaajista oli sitä mieltä, ettei yhteinen kehittämiskeskustelu korvaa kunnan ja ympäristökeskuksen kahdenkeskistä tapaamista. Tässä sidosryhmien näkemykset erosivat ympäristökeskusten näkemyksistä. Ympäristökeskuksille tehdyn kyselyn mukaan vain 30 prosenttia vastaajista oli tätä mieltä (ympäristöministeriö 2005). Ympäristökeskuksille vuosittaisten kehittämiskeskustelujen käyminen on raskas prosessi, jonka ei aina koeta olevan oikeassa suhteessa sen hyötyihin nähden.

Viranomaisneuvottelut. Viranomaisneuvottelut näyttävät täyttävän niille lainsäädännössä asetetut tehtävät. Pääosa (87 %) vastaajista oli sitä mieltä, että viranomaisneuvottelut ovat tuottaneet lisäarvoa suunnitteluun. Hieman pienempi osa (79 %) vastaajista oli sitä mieltä, että niissä on selvitetty onnistuneesti valtakunnalliset, seudulliset ja muut keskeiset alueidenkäyttötavoitteet. Verrattuna Suomen Kuntaliiton vuonna 2001 kunnille tekemään kyselyyn kehitys on mennyt myönteiseen suuntaan. Tuolloin vain 67 prosenttia vastaajista arvioi, että neuvottelut ovat tuottaneet lisäarvoa kaavaratkaisujen kehittelyyn. (Suomen Kuntaliitto 2002a.)

Viranomaisneuvottelujen järjestämisen kynnys näyttäisi olevan kohdallaan. Vain 20 prosenttia vastaajista piti kynnystä liian matalana. Viranomaisneuvottelujen lisäksi pidettiin yleisesti tarpeellisena myös muita kaavaneuvotteluita.

Sidosryhmät arvioivat viranomaisneuvottelujen ajoittuvan kaavojen valmistelun kannalta sopivasti: noin 85 prosenttia vastaajista oli tätä mieltä. Ympäristökeskusten omat arviot olivat tässä kriittisempiä, sillä vain noin 50 prosenttia vastaajista oli tätä mieltä (ympäristöministeriö 2005). Kysely antaa kuitenkin aiheetta pohtia neuvotteluprosessin toimivuutta ja kehittämistarpeita. Yli 40 prosenttia vastaajista koki, että aloitusneuvotteluissa on vaikea ottaa kantaa suunnittelun kannalta oleellisiin kysymyksiin. Yhtä suuri joukko koki myös, että viranomaisten näkemyserot tulevat liian usein esille esiin vasta kaavan ehdotusvaiheen neuvottelussa.

Tämän kyselyn perusteella valtion (sektori-)viranomaisten osallistuminen neuvotteluihin on kehittynyt myönteiseen suuntaan (vrt. ympäristöministeriö 2002). Kaksi kolmesta vastaajasta oli sitä mieltä, että valtion viranomaiset olivat osallistuneet neuvotteluihin riittävästi siten, että neuvottelut olivat olleet toimivia. Myös valmistautuminen neuvotteluihin arvioitiin hyväksi. Valtion viranomaiset ja maakuntien liitot pitivät kuitenkin ongelmana sitä, että neuvotteluaineistoa ei ole saatu ajoissa.

Ympäristökeskuksen arvioitiin onnistuneen viranomaisneuvotteluissa kohdallaisen hyvin. Vastaajista yli 80 prosenttia oli sitä mieltä, että ympäristökeskus oli välittänyt selkeästi näkemyksensä kaavan sisällöstä, ja lähes yhtä suuri osa koki, että ympäristökeskus oli esittänyt selkeästi kaavaan liittyvät reunaehdot. Osa vastaajista koki kuitenkin, että ympäristökeskus oli kiinnittänyt liikaa huomiota kaavan sisällön ja kaavanmääräystekniikan yksityiskohtiin.

Ympäristökeskuksen rooli ja yhteistyön kokeminen

Ympäristökeskus näyttäytyi sidosryhmille yhteistyökykyisenä toimijana. Yhteistyö koettiin pääasiassa asialliseksi ja rakentavaksi.

Ympäristökeskusta kuvasivat parhaiten ominaisuudet yhteistyökykyisyys, rohkeus ottaa kantaa ja avoimuus. Toisaalta ympäristökeskusten nähtiin joskus kehityksen tukemisen sijasta asettavan sille rajoituksia ja niillä näytti olevan taipumusta kuuntelun sijasta sanelemaan toimintakulttuuriin. Voidaankin arvioida, että vaikka tavoitteena oleva tasaveroinen kumppanuussuhde oli pääosin saavutettu, vastakkaisiakin kokemuksia oli ollut.

Elinkeinoelämän edustajat arvioivat yhteistyötä kriittisimmin. Ryhmä poikkeaa muista tarkastelluista ryhmistä siinä, että sen suhteet ympäristökeskukseen liittyvät usein myös muihin kuin MRL:n mukaisiin tehtäviin (esimerkiksi YVA-asioihin, ympäristölupiin tai hankkeisiin). Lisäksi elinkeinoelämän edustajat ovat harvoin mukana viranomaisneuvotteluissa.

Näkemyserot ympäristökeskuksen ja sen sidosryhmien välillä näyttivät liittyvän useimmiten rantarakentamiseen, luontoarvoihin ja luonnonsuojeluun, rakennusperinnön ja kulttuuriympäristöjen säilyttämiseen sekä vaikutusten arviointiin. Vain harvoin ristiriitoja koettiin olevan kaupunkikuvaan, infrastruktuuriin tai tiedottamiseen ja osallistumiseen liittyvissä asioissa. Päällimmäisiksi syiksi näkemyseroihin nähtiin eriävät tavoitteet, arvot, toimintakulttuurit sekä erilaiset tiedot.

Sidosryhmien arvioissa painottui ympäristökeskuksen rooli yhtenä sektoriviranomaisena. Ympäristökeskukset itse korostivat vuorovaikutteisempaa roolia, jossa ne turvaavat eri viranomaisten kannanottojen selkeän esille tulemisen (ympäristöministeriö 2005). Kuntaliiton vuonna 2001 tekemään kyselyyn verrattuna sektoriviranomaisen rooli korostui kuntien kaavoittajien vastauksissa aikaisempaa voimakkaammin. Vain pieni osa vastaajista näki, että ympäristökeskuksella olisi eri viranomaisten näkemyksiä sovitteleva rooli.

MRL:n myötä ympäristökeskukselle on tullut haastava tehtävä sovittaa yhteen myös asiantuntijan ja puuttumiskeinojen käyttäjän roolit. Sidosryhmien vastaajista noin puolet katsoi, että ympäristökeskus oli onnistunut yhdistämään molemmat roolit. Viidesosa vastaajista oli toista mieltä. Kunnille oli tärkeää, että ympäristökeskus tuo kantansa esiin johdonmukaisesti kaavaprosessin eri vaiheissa.

Kun tuloksia tarkasteltiin ympäristökeskuskohtaisesti, havaittiin, että ympäristökeskusten välillä ei ollut suuria eroja. Tarkasteltujen kysymysten osalta (ks. liite 4) eri ympäristökeskusten keskiarvojen vaihteluväli oli pienimmillään neljä kymmenesosaa ja suurimmillaan kahdeksan kymmenesosaa (asteikolla 1–5). Vähiten keskuskohtaisia eroja oli sidosryhmien arvioissa viranomaisneuvottelujen tuottamasta lisäarvosta. Eniten eroja havaittiin olevan siinä, miten ympäristökeskus oli onnistunut määrittelemään puuttumiskynnyksen ja toimimaan johdonmukaisesti sekä siinä, miten selkeästi se oli onnistunut viranomaisneuvotteluissa esittämään kaavaan liittyvät reunaehdot. Myös se, nähtiinkö ympäristökeskus ratkaisujen etsijänä vai virheisiin keskittyjänä sekä kehityksen tukijana vai rajoitusten asettajana, vaihteli.

Ympäristökeskusten asiantuntemuksen ja palveluiden kehittäminen

Sidosryhmiltä kysyttiin, missä asioissa ympäristökeskuksen tulisi kehittää asiantuntemustaan. Eniten mainintoja saivat maaseudun suunnittelu, selvitykset ja vaikutusten arviointi sekä neuvottelu- ja vuorovaikutustaidot. Näkemykset kuitenkin vaihtelivat kuntakoon mukaan. Kun pienillä kunnilla painottui maaseudun suunnittelu, suuret kunnat kaipasivat lisää asiantuntemusta kaupunkien ja kaupunkiseutujen suunnitteluun sekä rakennussuojeluun. Kaikki kuntaryhmät korostivat tasapuolisesti ympäristökeskusten neuvottelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämistä.

Ympäristökeskusten järjestämä koulutus ja alueelliset neuvottelupäivät näyttivät sidosryhmien kannalta tärkeiksi palveluiksi, ja niitä toivottiin järjestettävän jatkossakin. Koulutuspäivillä toivottiin kuitenkin rajattavan käsiteltävien asioiden määrää ja syvennyttävän tiettyyn teemaan. Toiseksi toivottiin, että niissä esiteltäisiin käytännön esimerkkejä ajankohtaisista aiheista. Myös koulutuksen järjestäminen luottamushenkilöille ja seminaarien pitäminen yhdessä elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa nähtiin tarpeelliseksi.

Ympäristökeskuksen verkkosivuja www.ymparisto.fi oli käytetty paljon. Niitä toivottiin kuitenkin kehitettävän edelleen siten, että niille saataisiin lisää aineistoa. Myös muuta tiedonvälitystä ympäristökeskuksista sidosryhmille toivottiin kehitettävän.

7.2 Kyselyn luotettavuus

Selvityksen tekemisen metodiksi valittiin kysely. Menetelmän vahvimpana puolelana on sen tehokkuus ja taloudellisuus silloin, kun halutaan tietoa suurelta joukolta ihmisiä. Kyselyllä hankittua tietoa voidaan kuitenkin kritisoida pinnalliseksi, sillä vastaajalla ei usein ole muuta mahdollisuutta kuin valita valmiista vastausvaihtoehdoista yksi. Toisaalta tutkijan ei ole mahdollista perehtyä vastaajien taustoihin, vastaustilanteeseen tai ajatustapaan. (Kiiskinen 2001, 109.)

Yksi luotettavuuden mittari on saatujen vastausten määrä. Kyselyn vastausprosenttia (42 %) voidaan pitää kohtuullisen hyvänä. Kyselytutkimusten vastausprosentti on sitä korkeampi mitä tutumpi, läheisempi ja kiinnostavampi aihe on vastaajalle (Kiiskinen 2001, 112). Vastausprosenttia voidaan saada nostettua myös usealla muistutuskierroksella, tässä tapauksessa tehtiin vain yksi muistutuskierros.

Mittarin, eli tässä tapauksessa kyselyn kysymysten, validiteetilla tarkoitetaan sen kykyä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoitus mitata. Mittaria on osattava käyttää oikeaan kohteeseen, oikealla tavalla ja oikeaan aikaan. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää myös käsitteiden määrittelemistä sellaisiksi analyttisiksi käsitteiksi, joita voidaan mitata. Tällaista käsitelmäärittelyä ja mittareiden luontia kutsutaan operationalisoinniksi. Validi mittari on tulos onnistuneesta operationalisoinnista. (ks. Tampereen yliopisto 2004)

Tässä kyselyssä hankaluuksia saattoi aiheuttaa itse käsitteen määrittely tai sanojen valinta. Saattoi myös olla, että vastaaja ei esimerkiksi koulutustaustastaan tai työtehtävistään johtuen ymmärtänyt lainkaan tai ymmärtänyt samalla tavalla kysymyksiä kuin tutkija. Esimerkiksi kansalaisjärjestöjen pieni vastausprosentti voi olla seurausta siitä, että kyselyn aihepiiri ja käsitteistö oli niille vierasta. Ja koska kyselylomake oli vain suomeksi, oli ruotsinkielisten ehkä vaikea vastata siihen.

Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen ”tarkkuutta”, ”toimintavarmuutta” tai ”ei-sattumavaraisuutta”. Tutkimukselta vaaditaan, että se voidaan tarvittaessa toistaa niin, että tulokset pysyvät samoina. Tässä kyselyssä satunnaisvirheitä saattoi esiintyä vastattaessa sähköisellä lomakkeella. Vastaaja saattoi klikata hiirellä hieman vastausruudun ohi, jolloin vastaus ei tallentunut. Toiseksi vastaajat eivät aina olleet vastanneet kaikkiin kysymysten alakohtiin. Tuolloin vastaaja oli saatanut ehkä huomaamattaan hypätä yhden kysymyksen yli. Lisäksi vastaamatta jättäminen saattoi johtua siitä, ettei vastaajalla ollut asiasta mielipidettä.

Vastaajat suhtautuivat kyselyyn vakavasti. Tutkija sai useita sähköpostiviestejä, joissa vastaajat pahoittelivat viivästynyttä vastausta tai kertoivat, että joku muu heidän organisaatiostaan oli jo vastannut kyselyyn. Osa viesteistä liittyi siihen, että vastaajat eivät olleet heti löytäneet sähköpostiviestin lopusta linkkiä kyselyyn. Pieni osa lähetetyistä kyselyistä palautui tutkijalle väärän sähköpostiosoitteen vuoksi.

Kyselyn viimeisessä kohdassa annettiin vastaajalle mahdollisuus esittää toiveita tai terveisiä ympäristökeskuksille. Muutama kommentti koski itse kyselyä. Yksi vastaaja toivoi, ettei tällaisia kyselyitä enää lähetettäisi. Kyselyiden tulva samoille vastaajille onkin varmasti suuri, ja siksi hallinnon kannattaisi käyttää kyselytutkimuksia harkitusti. Toinen kyselyä kokeva kommentti liittyi kyselyn saatteeseen: kyselyn pituus olisi pitänyt ilmoittaa siinä tarkemmin. Lisäksi kyselylomakkeen olisi pitänyt erään vastaajan mukaan olla myös ruotsiksi.

7.3 Jatkotutkimus

Johtopäätöksissä on tapana pohtia, millaisia uusia tutkimus- tai selvityssaiheita tehty työ on nostanut esiin. Tämän kyselyn aikana havaittiin kaksi keskeistä jatkotutkimusaihetta.

Ensiksi kysely olisi hyödyllistä toistaa muutaman vuoden kuluttua. Näin saataisiin vertailutietoa siitä, kuinka MRL:n mukainen toiminta ja ympäristökeskuksen sidosryhmäsuhteet ovat kehittyneet. Jatkotutkimus tukisi ministeriön tekemää MRL:n toimivuuden seurantaa sekä antaisi ympäristökeskuksille mahdollisuuden arvioida oman toimintansa kehittymistä.

Toiseksi sidosryhmätutkimusta tulisi laajentaa muille ympäristöhallinnon aloille. Alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksen ohella ympäristöhallinto operoi esimerkiksi ympäristön- ja luonnonsuojelun aloilla, joilla sidosryhmien kanssa käytävällä vuorovaikutuksella on myös suuri merkitys. Tutkimuksella saataisiin lisätietoa siitä, millaisena yhteistyökumppanina ympäristökeskukset nähdään näillä aloilla.

Lähteet

- Anttila P. 1999. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Viitattu 28.9.2004. Saatavilla [www-muodossa: <http://metodix.ofw.fi/metodi/pirkko/>](http://www.muodossa.fi/metodix.ofw.fi/metodi/pirkko/).
- Kiiskinen A-L. Ympäristöhallinto vastuullisen elämäntavan edistäjänä. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 187. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.
- Lehtonen J. 2002. Henkilökohtainen esiintyminen asiakaspalvelussa. Teoksessa H.-L. Pesonen, J. Lehtonen & A. Toskala. (toim.) Asiakaspalvelu vuorovaikutuksena. Markkinointia, viestintää, psykologiaa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Määttä T. 2004. Siltoja rakentaen. Sidosryhmäsuhteet alueidenkäytössä ja rakentamisen ohjauksessa. Alueelliset ympäristöjulkaisut 340. Jyväskylä: Keski-Suomen ympäristökeskus.
- Suomen Kuntaliitto. 2002a. Maankäyttö- ja rakennuslaki kuntanäkökulmasta. Osa 1. Kaavoitus. Suomen Kuntaliiton seuranta- ja arviointihanke.
- Suomen Kuntaliitto. 2002b. Maankäyttö- ja rakennuslaki kuntanäkökulmasta. Osa 2. Rakennusvalvonta. Suomen Kuntaliiton seuranta- ja arviointihanke.
- Tampereen Yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto 2004. Menetelmäopetuksen valtakunnallinen tietovarasto. Viitattu 12.11.2004. Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus).
- Tilastokeskus 2003. Asukasluvut, kunnat suuruusjärjestyksessä. Viitattu 1.12.2004. Saatavilla [www-muodossa: http://www.kunnat.net](http://www.kunnat.net) > tilastot > väestö > asukasluvut, asukastiheys.
- Ympäristöministeriö 2001. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuus. Arvio ensimmäisen vuoden kokemuksista. Ympäristöministeriön moniste 78. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Ympäristöministeriö 2002. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuus. Arvio laista saaduista kokemuksista. Suomen ympäristö 565. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Ympäristöministeriö 2004. Osallistuminen yleis- ja asemakaavoituksessa. Opasluonnos 23.11.2004. Viitattu 24.1.2005. Saatavilla [www-muodossa: http://www.ymparisto.fi/maankaytto_ja_rakentaminen](http://www.ymparisto.fi/maankaytto_ja_rakentaminen) > osallistuminen.
- Ympäristöministeriö 2005. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuus. Alueellisille ympäristökeskuksille tehdyn kyselyn tulokset. Ympäristöministeriön moniste 154.

Kyselyn saate

Hyvä vastaaja,

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) voimaantulo vuonna 2000 muutti merkittävästi valtion ja kuntien toimivaltasuhteita ja alueellisten ympäristökeskusten työn luonnetta. Alueellisten ympäristökeskusten tehtäväksi tuli edistää ja ohjata alueidenkäytön suunnittelun ja rakentamisen järjestämistä (MRL 18 §). Tehtävien menestyksellisen hoitamisen kannalta toimivilla neuvottelumenettelyillä ja asiakassuhteilla on aikaisempaa suurempi merkitys.

Tämän sähköpostin liitteenä olevan kyselyn tavoitteena on saada tietoa alueellisten ympäristökeskusten toiminnan kehittymisestä MRL:n mukaisissa tehtävissä. Palautteellanne olette mukana kehittämässä ympäristökeskusten toimintaa ja asiakaspalvelua.

Kysely on osa ympäristöministeriön maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden seurantaan, ja sen toteuttaa ympäristöministeriön toimeksiannosta Keski-Suomen ympäristökeskus. Kysely on lähetetty seuraaville asiakkaille ja yhteistyötahoille: kunnille (lukuun ottamatta Ahvenanmaata), maakuntien liitoille, keskeisille valtion hallintoviranomaisille, kansalaisjärjestöille, elinkeinoelämän edustajille ja alueidenkäytön konsulttiyrityksille.

Pyydämme Teitä vastaamaan kyselyyn liitteenä olevalla www-lomakkeella. Kyselyssä on 38 kohtaa, joihin vastaaminen kestää noin 20 minuuttia. Vaikka merkittävä osa kyselyn kysymyksistä liittyy neuvottelumenettelyihin, kuten viranomaisneuvotteluihin ja kehittämiskeskusteluihin, on kuitenkin toivottavaa, että myös tahot, jotka eivät ole mukana näissä vuorovaikutustilanteissa, vastaisivat kyselyyn. Mikäli ette osaa vastata johonkin kysymykseen, voitte siirtyä seuraavaan kohtaan. Tähdellä merkittyihin kysymyksiin on kuitenkin vastattava, jotta pääsette siirtymään seuraavalle sivulle. Vastaamisen voi keskeyttää, vastauksenne tallentuvat ja voitte jatkaa kyselyä myöhemmin.

Toivomme, että vastaatte kyselyyn mahdollisimman pian, viimeistään 24.9.2004. Jos mielestänne ette ole oikea henkilö vastaamaan kyselyyn, ja tiedätte organisaatiostanne sopivamman, voitte lähettää tämän viestin edelleen hänelle. Oheisen linkin kautta kyselyyn ei kuitenkaan voi vastata useampi kuin yksi henkilö.

Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Tutkija ei saa selville yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä tai esimerkiksi kuntaa, jossa vastaaja työskentelee. Tulokset julkaistaan tutkimusraportissa keväällä 2005.

Lämpimät kiitokset yhteistyöstä,

Tuuli Määttänen, tutkija
Keski-Suomen ympäristökeskus
tuuli.maattanen@ymparisto.fi
(03) 2420 643

Bästa mottagare,

När markanvändnings- och bygglagen (MBL) trädde i kraft år 2000 ändrades avsevärt statens och kommunernas behörighetsförhållanden och karaktären på de regionala miljöcentralernas arbete. De regionala miljöcentralerna fick i uppgift att främja och styra regleringen av kommunernas områdesplanering och byggnadsväsende (MBL 18 §). För att framgångsrikt sköta uppgifterna har förhandlingsförfarandet och kundkontakterna fått allt större betydelse.

Syftet med enkäten som medföljer detta e-brev är att få information om de regionala miljöcentralernas verksamhet och hur den har utvecklats i fråga om uppgifterna enligt MBL. Genom att svara på enkäten är ni med och utvecklar miljöcentralernas verksamhet och kundtjänst.

Enkäten utgör en del av miljöministeriets uppföljning av markanvändnings- och bygglagens ändamålsenlighet och funktion och den genomförs av Mellersta Finlands miljöcentral på uppdrag av miljöministeriet. Enkäten har skickats till följande kunder och samarbetsparter: kommunerna (förutom Åland), landskapsförbunden, de centrala statsförvaltningsmyndigheterna, medborgarorganisationerna, representanterna för näringslivet och konsultföretagen inom områdesanvändningen.

Vänligen svara på enkäten genom att fylla i webblanketten som medföljer som bilaga. Enkäten omfattar 38 punkter som det tar ca 20 minuter att svara på. Trots att en stor del av frågorna i enkäten ansluter sig till förhandlingsförfarandet, såsom myndighetsförhandlingar och utvecklingsdiskussioner, är det önskvärt att även de som inte deltar i dessa processer svarar på enkäten. Om ni inte kan svara på en fråga, kan ni gå vidare till följande punkt. Frågor som märkts ut med asterisk är obligatoriska att svara på för att komma vidare till följande sida i enkäten. Svarsprocessen kan avbrytas, varvid svaren sparas och enkäten kan fyllas i senare.

Vänligen svara på enkäten så snabbt som möjligt, dock senast 1.10.2004. Om ni anser att ni inte är rätt person att svara på enkäten, och ni vet en lämpligare person i er organisation, så kan ni skicka meddelandet vidare till denna. Via bifogade länk kan dock bara en person svara på enkäten.

Svaren behandlas anonymt och konfidentiellt. Forskaren får inte reda på svars-personens identitet eller t.ex. kommun, där svarspersonen är anställd. Resultaten publiceras i en forskningsrapport våren 2005.

Ett varmt tack för gott samarbete,

Tuuli Määttänen, forskare
Mellersta Finlands miljöcentral
tuuli.maattanen@ymparisto.fi
(03) 2420 643

Kyselylomake

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Aluksi pyydämme Teiltä taustatietoja mm. toimialueestanne, organisaatiostanne ja tehtävistänne.

1) Maakunta, jonka alueella toimitte (voitte valita useamman) *

- ☐ Etelä-Karjala   ☐ Etelä-Pohjanmaa   ☐ Etelä-Savo   ☐ Häme   ☐ Itä-Uusimaa
☐ Kainuu   ☐ Keski-Pohjanmaa   ☐ Keski-Suomi   ☐ Kymenlaakso   ☐ Lappi
☐ Pirkanmaa   ☐ Pohjanmaa   ☐ Pohjois-Karjala   ☐ Pohjois-Pohjanmaa   ☐ Pohjois-Savo
☐ Päijät-Häme   ☐ Satakunta   ☐ Uusimaa   ☐ Varsinais-Suomi   ☐ Kaikki maakunnat

2) Organisaatio *

[Valitse] ▼

3) Jos organisaation toiminnassa painottuu tietty kaavataso, niin mikä?

[Valitse] ▼

4) Asema organisaatiossa *

- ☐ Asiantuntija   ☐ Johtava-asema   ☐ Luottamushenkilö   ☐ Muu, mikä?

5) Työvuodet nykyisessä tai vastaavassa tehtävässä *

[Valitse] ▼

6) Sukupuoli

[Valitse] ▼

7) Ikä

[Valitse] ▼

MIKÄLI TYÖSKENTELETTE KUNNAN PALVELUKSESSA, VASTATKAA MYÖS KYSYMYKSIIN 8 JA 9.

8) Työnne painottuu...

[Valitse] ▼

9) Kunnan asukasluku

[Valitse] ▼

Keskeytä / Break

Seuraava / Next -->

10) Millaisissa asioissa olette ollut yhteydessä ympäristökeskukseen?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ Asiantuntijapalvelut (esim. neuvonta laki- tai ympäristöasioissa)
- ☐ Viranomais- ja muut neuvottelut
- ☐ Lupa-asiat
- ☐ Lausunnot
- ☐ Hankkeiden suunnittelu ja toteutus
- ☐ Rahoitus ja avustukset
- ☐ Laboratoriopalvelut
- ☐ Kirjastopalvelut ja tiedotusmateriaalit
- ☐ Muissa asioissa. Missä?

11) Kuinka usein olette yhteydessä ympäristökeskukseen?

[Valitse]

12) Kun olette yhteydessä ympäristökeskukseen, kommunikointeko sen virkamiesten kanssa...

	Usein	Joskus	En koskaan
kasvokkain (esim. neuvotteluissa tai ohjausryhmissä)	☐	☐	☐
puhelimitse	☐	☐	☐
sähköpostitse	☐	☐	☐
kirjeitse	☐	☐	☐
faksilla	☐	☐	☐

13) Mistä olette saanut tietoa ympäristökeskuksen toiminnasta ja palveluista?

	Usein	Joskus	En koskaan
Sanoma- tai aikakauslehdistä	☐	☐	☐
Televisiosta tai radiosta	☐	☐	☐
Internetistä sivuilta www.ymparisto.fi	☐	☐	☐
Tapahtumista (mm. asukas- ja koulutustilaisuudet, messut)	☐	☐	☐
Ympäristökeskuksen asiakaslehdestä	☐	☐	☐
Ympäristökeskuksen virkamiehiltä	☐	☐	☐
Kollegoilta, ystäviltä, tuttavilta	☐	☐	☐

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

YMPÄRISTÖKESKUKSEN TEHTÄVÄT JA PALVELUT. Ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu toimialueen kuntien kaavoituksen ja rakennustoiminnan edistäminen ja ohjaaminen. Sen on myös valvottava, että kaavoituksessa, rakentamisessa ja muussa alueiden käytössä otetaan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, muut alueiden käyttöä ja rakentamista koskevat tavoitteet sekä kaavoitusasioiden ja rakennustoimen hoitoa koskevat säännökset. Lisäksi se ratkaisee osan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista poikkeamispäätöksistä ja järjestää sidosryhmille koulutus- ja neuvottelutilaisuuksia ajankohtaisista alueidenkäytön ja rakentamisen kysymyksistä.

14) Miten arvioisitte seuraavia ympäristökeskuksen tehtäviä oman toimintanne kannalta?

	Erittäin tärkeää	Melko tärkeää	En osaa sanoa	Melko yhdentekevää	Täysin yhdentekevää
Asiantuntija-avun antaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kaavoituksen ohjaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Rakentamisen ohjaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntien kaavoitus- ja rakennustoimen valvonta	☐	☐	☐	☐	☐

15) Miten arvioisitte seuraavia ympäristökeskuksen ALUEIDENKÄYTÖN palveluita oman toimintanne kannalta?

	Erittäin tärkeitä	Melko tärkeitä	En osaa sanoa	Melko yhdentekeviä	Täysin yhdentekeviä
Henkilökohtainen asiantuntija-apu ja muut suorat yhteydenotot	☐	☐	☐	☐	☐
MRL:n mukaiset kehittämiskeskustelut	☐	☐	☐	☐	☐
MRL:n mukaiset kaavoja koskevat viranomaisneuvottelut	☐	☐	☐	☐	☐
Muut kaavoja koskevat neuvottelut ja kokoukset (esim. kuukausipalaverit, kaavoista käytävät työneuvottelut)	☐	☐	☐	☐	☐
Lausunnot	☐	☐	☐	☐	☐
Päätökset	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutus- ja neuvottelutilaisuudet	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskuksen virkamiesten osallistuminen tapahtumiin (esim. asukastilaisuudet)	☐	☐	☐	☐	☐
Www-sivujen palvelut (esim. tiedotteet päätöksistä sekä luonnon ja ympäristön tilasta)	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiset tutkimus-, kehittämis- tai tiedotushankkeet	☐	☐	☐	☐	☐

16) Miten arvioisitte seuraavia ympäristökeskuksen RAKENTAMISEN OHJAUKSEN palveluita oman toimintanne kannalta?

	Erittäin tärkeitä	Melko tärkeitä	En osaa sanoa	Melko yhdentekeviä	Täysin yhdentekeviä
Henkilökohtainen asiantuntija-apu ja muut suorat yhteydenotot	☐	☐	☐	☐	☐
MRL:n mukaiset kehittämiskeskustelut	☐	☐	☐	☐	☐
Muut rakentamisen ohjausta koskevat neuvottelut ja kokoukset	☐	☐	☐	☐	☐
Lausunnot	☐	☐	☐	☐	☐
Päätökset	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutus- ja neuvottelutilaisuudet	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedonvälitys ympäristöministeriön ja kuntien välillä	☐	☐	☐	☐	☐
Www-sivujen palvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiset tutkimus-, kehittämis- tai tiedotushankkeet	☐	☐	☐	☐	☐

17) Mikä tai mitkä edellisistä kohtien 15 ja 16 palveluista ovat mielestänne olleet erityisen onnistuneita? Miksi?

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

KEHITTÄMISKESKUSTELUT. Kunnan ja ympäristökeskuksen kesken käydään vähintään kerran vuodessa kehittämiskeskustelu, jossa käsitellään kunnan alueidenkäytön suunnitteluun ja sen kehittämiseen, vireillä oleviin ja lähiaikoina vireille tuleviin merkittäviin kaava-asioihin sekä kunnan ja ympäristökeskuksen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä (MRL 8§). Kehittämiskeskustelussa voidaan käsitellä myös rakentamisen ohjauksen keskeisiä kysymyksiä.

18) Oletteko osallistunut edellä kuvattuihin kehittämiskeskusteluihin?

- ☐ Kyllä
- ☐ En (jos ette ole, voitte siirtyä suoraan kohtaan 25)

19) Mikäli olette osallistunut kehittämiskeskusteluihin, vastatkaa seuraaviin väitteisiin.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kehittämiskeskustelu on osoittautunut hyödylliseksi yhteistyön välineeksi	☐	☐	☐	☐	☐
Kehittämiskeskustelu on tarpeen käydä joka vuosi	☐	☐	☐	☐	☐
Kehittämiskeskusteluissa on saatu tietoa muiden kuntien hyvistä käytännöistä	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskus on valmistautunut kehittämiskeskusteluihin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
Kunta on valmistautunut kehittämiskeskusteluihin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
Kehittämiskeskustelut ovat johtaneet käytännön toimenpiteisiin	☐	☐	☐	☐	☐

20) Keitä kehittämiskeskusteluihin on osallistunut ympäristökeskuksen ja kunnan alueidenkäytön virkamiesten lisäksi?

	Aina	Joskus	Ei koskaan
Kunnan luottamushenkilöitä	☐	☐	☐
Kunnan virkamiesjohto	☐	☐	☐
Kunnan rakennustarkastaja	☐	☐	☐
Maakunnan liiton edustaja	☐	☐	☐
Valtion sektoriviranomaisia	☐	☐	☐

21) Millaisia kysymyksiä kehittämiskeskusteluissa on käsitelty?

	Aina	Joskus	Ei koskaan
Vireillä oleviin ja lähiaikoina vireille tuleviin merkittäviin kaava-asioihin liittyviä kysymyksiä	☐	☐	☐
Kunnan kaavoituksen kehittämiseen liittyviä kysymyksiä	☐	☐	☐
Kunnan kaavoituksen resurssikysymyksiä	☐	☐	☐
Kunnan rakennusvalvonnan resurssikysymyksiä	☐	☐	☐
Talonrakentamiseen liittyviä erityiskysymyksiä (aloituskokoukset, pätevyudet jne.)	☐	☐	☐
Kunnan ja ympäristökeskuksen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä	☐	☐	☐
Kuntien väliseen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä	☐	☐	☐

22) Millaisia ongelmia kehittämiskeskusteluissa on ollut?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Liian suuri käsiteltävien asioiden määrä	☐	☐	☐	☐	☐
Liian suuri osallistujien määrä, jolloin keskustelu vaikeutuu	☐	☐	☐	☐	☐
Käsiteltävien asioiden vähyyys	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistujien epäselvät roolit	☐	☐	☐	☐	☐
Luottamushenkilöiden vähäinen osallistuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskuksen sisäiset ristiriidat	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnan sisäiset ristiriidat	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskuksen ja kunnan väliset ristiriidat	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikeiden asioiden välttely	☐	☐	☐	☐	☐

23) Oletteko ollut mukana kehittämiskeskusteluissa, joihin on osallistunut useita kuntia? Jos olette, miten arvioisitte niitä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ne tarjoavat hyvän vaihtoehdon kehittämiskeskustelujen käymiseen, kun kunnassa on vain vähän kaavoitustoimintaa	☐	☐	☐	☐	☐
Ne edesauttavat alueellisen yhteistyön kehittämistä	☐	☐	☐	☐	☐
Ne ovat hyviä foorumeita ympäristökeskuksen tiedotus- ja koulutustoiminnalle	☐	☐	☐	☐	☐
Ne ovat jääneet liian yleiselle tasolle, jolloin ei ole voitu paneutua riittävästi kuntakohtaisiin kysymyksiin	☐	☐	☐	☐	☐
Ne eivät korvaa kunnan ja ympäristökeskuksen keskinäistä joka vuotista kehittämiskeskustelua	☐	☐	☐	☐	☐

24) Muita kommentteja kehittämiskeskusteluista:

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

VIRANOMAISNEUVOTTELUT. Valmisteltaessa kaavaa, joka koskee valtakunnallisia tai tärkeitä seudullisia alueidenkäyttötavoitteita tai joka muutoin on maankäytön, luonnonarvojen, kulttuuriympäristön tai valtion viranomaisen toteuttamisvelvollisuuden kannalta merkittävä, on oltava yhteydessä alueelliseen ympäristökeskukseen. Alueellisen ympäristökeskuksen ja kunnan kesken on järjestettävä neuvottelu tällaisen kaavan laadintaan liittyvien keskeisten tavoitteiden selvittämiseksi. Neuvotteluun on kutsuttava myös ne viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea. (MRL 66§.)

25) Oletteko osallistunut kaavoja koskeviin viranomaisneuvotteluihin?

- ☐ Kyllä
- ☐ En (jos ette ole, voitte siirtyä suoraan kohtaan 29)

26) Mikäli olette osallistunut viranomaisneuvotteluihin, vastatkaa seuraaviin väitteisiin:

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Viranomaisneuvottelut ovat tuottaneet lisäarvoa suunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisneuvotteluissa on selvitetty onnistuneesti valtakunnalliset, seudulliset ja muut keskeiset alueidenkäyttötavoitteet	☐	☐	☐	☐	☐
Kynnys viranomaisneuvottelujen järjestämiselle on ollut liian matala	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisneuvottelut järjestetään kaavoituksen valmistelun kannalta sopivassa vaiheessa	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisneuvotteluille on löytynyt neuvotteluajoja riittävän nopeasti	☐	☐	☐	☐	☐
Aineisto on lähetetty osallistujille ajoissa	☐	☐	☐	☐	☐
Muut valtion viranomaistahot, kuten sektoriviranomaiset, ovat osallistuneet yleis- ja asemakaavojen viranomaisneuvotteluihin riittävästi siten, että neuvottelut ovat olleet toimivia	☐	☐	☐	☐	☐
Maakunnan liitto on osallistunut yleis- ja asemakaavojen viranomaisneuvotteluihin riittävästi siten, että neuvottelut ovat olleet toimivia	☐	☐	☐	☐	☐
Osanottajat ovat valmistuneet neuvotteluihin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisneuvotteluissa on ollut epäselvyyttä osallistujatahojen rooleista	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisneuvotteluissa on ollut epäselvyyttä osallistujien neuvotteluvaltuuksista	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisneuvotteluissa on ollut epäselvyyttä siitä, onko kyseessä MRL 66§:n tarkoittama viranomaisneuvottelu vai jokin muu kaavaneuvottelu (esim. työpalaveri)	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisneuvottelujen muistioon on kirjattu selkeästi neuvottelujen tulos	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisneuvottelujen (66§) lisäksi merkittävien kaavojen suunnittelussa on usein tarvetta muille työpalaverille	☐	☐	☐	☐	☐
Aloituseuvottelussa on vaikea ottaa kantaa suunnittelun kannalta oleellisiin kysymyksiin	☐	☐	☐	☐	☐
Viranomaisten näkemyserot tulevat liian usein esille vasta kaavan ehdotusvaiheen neuvottelussa	☐	☐	☐	☐	☐

27) Miten ympäristökeskus on onnistunut viranomaisneuvotteluissa?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Se on välittänyt selkeästi näkemyksensä kaavan sisällöstä	☐	☐	☐	☐	☐
Se on esittänyt selkeästi kaavaan liittyvät reunaehdot	☐	☐	☐	☐	☐
Se on esittänyt näkemyksensä kaavan edellyttämistä selvitystarpeista riittävän aikaisessa vaiheessa	☐	☐	☐	☐	☐
Se on sovittanut yhteen osallistujien välisiä näkemyseroja, jos sellaisia on ilmennyt	☐	☐	☐	☐	☐
Se on toiminut johdonmukaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Sillä on ollut ongelmia muodostaa selkeä kanta kunnan kaavahankkeesta	☐	☐	☐	☐	☐
Sen huomio on kiinnittynyt liikaa kaavan sisällön ja kaavamääräystekniikan yksityiskohtiin	☐	☐	☐	☐	☐

28) Muita kommentteja viranomaisneuvotteluista:

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

YMPÄRISTÖKESKUKSEN ROOLI JA TOIMINTATAVAT. Ympäristökeskus toimii yhteistyössä aluehallinnon muiden viranomaisten kanssa ja osallistuu alueen kehittämistoimintaan. Tässä osiossa kysymme, millainen rooli ympäristökeskuksella on suhteessa muihin toimijoihin, millaisiksi sen toimintatavat koetaan sekä mistä mahdolliset yhteistyön ongelmat johtuvat.

29) Millainen rooli ympäristökeskuksella mielestäsi on alueidenkäytössä? Valitse parhaiten roolia kuvaava vaihtoehto.

- ☐ Ympäristökeskus toimii alansa sektoriviranomaisena kuten muutkin viranomaiset
- ☐ Ympäristökeskus seuraa kaavoitusta ja turvaa, että eri viranomaisten kannanotot tulevat mahdollisimman selkeästi esille
- ☐ Ympäristökeskus pyrkii sovitteluun viranomaisten eri näkökantoihin liittyviä ristiriitaisia näkemyksiä

30) Mitkä ominaisuudet parhaiten kuvaavat ympäristökeskusta?

Valitse mielipidettäsi lähinnä oleva vaihtoehto.

yhteistyökykyisyys	☐	☐	☐	☐	☐	yhteistyökyvyttömyys
sisäinen yksimielisyys	☐	☐	☐	☐	☐	sisäiset ristiriidat
rohkeus ottaa kantaa	☐	☐	☐	☐	☐	epävarmuus ottaa kantaa
kuuntelu	☐	☐	☐	☐	☐	sanelu
avoimuus	☐	☐	☐	☐	☐	salailevuus
ratkaisujen etsiminen	☐	☐	☐	☐	☐	virheisiin keskittyminen
kehityksen tukeminen	☐	☐	☐	☐	☐	rajoitusten asettaminen
aktiivinen tiedottaminen	☐	☐	☐	☐	☐	niukka tiedottaminen
hyvä sisäinen tiedonkulkua	☐	☐	☐	☐	☐	sisäisen tiedonkulun ongelmat

31) Miten seuraavat väittämät luonnehtivat yhteistyötä ympäristökeskuksen kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ympäristökeskuksen kanssa toimiminen on tilvistä	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskuksen kanssa toimiminen on asiallista ja rakentavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskuksen toiminnassa on havaittavissa epäyhtenäinen linja eri kunnissa	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskukselta saa yhteistyötilanteissa palautetta	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskukselta saa yhteistyötilanteissa lisäarvoa	☐	☐	☐	☐	☐
suunnitteluratkaisujen kehittelyyn	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskuksen virkamiehiin on helppo ottaa yhteyttä	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskus on aktiivinen vaikuttaja alueellaan	☐	☐	☐	☐	☐

32) Jos ympäristökeskuksen kanssa on esiintynyt näkemyseroja, miten usein ne ovat liittyneet seuraaviin aiheisiin?

	Melkein aina	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Kaavan laadinnan tarpeellisuuteen	☐	☐	☐	☐	☐
Kaava-alueen rajaukseen	☐	☐	☐	☐	☐
Asumiseen ja elinympäristön laatuun	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupunkikuvaan	☐	☐	☐	☐	☐
Yhdyskuntarakenteeseen	☐	☐	☐	☐	☐
Rakennusperintöön ja kulttuuriympäristöjen säilyttämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Rantarakentamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristönsuojeluun (esim. melu tai pilaantuneet maat)	☐	☐	☐	☐	☐
Infrastruktuuriin (esim. liikenneväylät tai liikenteen määrä)	☐	☐	☐	☐	☐
Luontoarvoihin tai luonnonsuojeluun	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikutusten arviointiin	☐	☐	☐	☐	☐
Erilaisiin selvityksiin	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedottamiseen ja osallistumiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Laintulkintaan (esim. poikkeamisluvat, suunnittelutarveratkaisut)	☐	☐	☐	☐	☐

33) Mistä mahdolliset näkemyserot johtuvat?

	Usein	Joskus	Ei koskaan	En osaa sanoa
Eriävistä arvoista	☐	☐	☐	☐
Eriävistä tavoitteista	☐	☐	☐	☐
Eriävistä poliittisista intresseistä	☐	☐	☐	☐
Eriävistä taloudellisista intresseistä	☐	☐	☐	☐
Eriävistä toimintakulttuureista	☐	☐	☐	☐
Eriävistä tiedoista	☐	☐	☐	☐
Epäluottamuksesta	☐	☐	☐	☐
Henkilöerisyyksistä	☐	☐	☐	☐
Henkilöiden ominaisuuksista	☐	☐	☐	☐

34) Ympäristökeskus voi tarvittaessa puuttua kunnan tekemään päätökseen tekemällä siitä valituksen tai oikaisukehotuksen. Miten seuraavat väitteet kuvaavat ympäristökeskuksen toimintaa?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ympäristökeskus on onnistunut määrittelemään selvän puuttumiskynnyksen ja toiminut johdonmukaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Kaavoja koskevilla viranomaisneuvotteluissa ympäristökeskus on pystynyt ilmaisemaan selvästi, mikäli kaavassa on puuttumiseen (oikaisukehotus tai valitus) johtavia kysymyksiä	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökeskus on onnistunut sovittamaan yhteen asiantuntijan ja puuttumiskeinojen (oikaisukehotus tai valitus) käyttäjän roolit	☐	☐	☐	☐	☐

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

ODOTUKSET YMPÄRISTÖKESKUSTA KOHTAAN. Jotta ympäristökeskus voisi kehittää toimintaansa, pyydämme palautetta siitä, millaista asiantuntijuutta ja millaisia palveluita sen mielestänne tulisi kehittää.

35) Missä alueidenkäyttöön ja rakentamiseen liittyvissä asioissa toivoisitte ympäristökeskuksen kehittävän asiantuntemustaan? Voitte valita useamman kohdan.

- ☐ Kaupunkien ja kaupunkiseutujen suunnittelu
- ☐ Maaseudun suunnittelu
- ☐ Kulttuuriympäristö
- ☐ Rakennussuojelu
- ☐ Luonnonsuojelu
- ☐ Ympäristönsuojelu
- ☐ Lainsäädännön tuntemus
- ☐ Kaavoitusmenettelyn tuntemus
- ☐ Selvitykset ja vaikutusten arviointi
- ☐ Uudisrakentamiseen liittyvät säännökset
- ☐ Korjausrakentamiseen liittyvät säännökset
- ☐ Ekologinen rakentaminen
- ☐ Neuvottelu- ja vuorovaikutustaidot

36) Tähän voitte perustella tai tarkentaa kohdan 35 vastausta:

37) Miten alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaukseen liittyviä palveluita (esim. asiantuntijapalvelut, koulutus- ja neuvottelutilaisuuudet, www-sivusto) tulisi mielestänne kehittää?

38) Muita toiveita ja terveisiä:

Keskeytä / Break

Kiitos vastauksestanne! Tack för svaret!

☐ Haluan lähettää vastaukset
Jag vill skicka svaren

I want to submit my answers

<-- Edellinen / Previous

Lähetä Skicka Submit

Ympäristökeskuksittain tarkastellut kysymykset.

Väitteitä (1 = Täysin eri mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä)	Kaikkien vastausten keskiarvo	Ympäristö- keskus- kohtaisten keskiarvojen vaihteluväli
Ympäristökeskuksen kanssa toimiminen on asiallista ja rakentavaa	4,1	3,9 – 4,3
Ympäristökeskukselta saa yhteistyötilanteissa palautetta	4,0	3,7 – 4,1
Ympäristökeskuksen toiminnassa on havaittavissa yhtenäinen linja eri kunnissa	3,0	2,6 – 3,3
Ympäristökeskus on onnistunut määrittelemään selvän puuttumiskynnyksen ja toiminut johdonmukaisesti	3,3	2,8 – 3,6
Ympäristökeskus on esittänyt näkemyksensä kaavan edellyttämistä selvitystarpeista riittävän aikaisessa vaiheessa	3,7	3,2 – 3,7
Kaavoja koskeissa viranomaisneuvotteluissa ympäristökeskus on pystynyt ilmaisemaan selvästi, mikäli kaavassa on puuttumiseen (oikaisukehotus tai valitus) johtavia kysymyksiä	3,6	3,3 – 3,7
Viranomaisneuvottelut ovat tuottaneet lisäarvoa suunnitteluun	4,2	4,0 – 4,4
Viranomaisneuvotteluissa on selvitetty onnistuneesti valtakunnalliset, seudulliset ja muut keskeiset alueidenkäyttötavoitteet	3,9	3,6 – 4,1
Viranomaisneuvottelussa ympäristökeskus on välittänyt selkeästi näkemyksensä kaavansisällöstä	3,9	3,5 – 4,1
Ympäristökeskus on esittänyt selkeästi kaavaan liittyvät reunaehdot	3,8	3,3 – 4,1
Kehittämiskeskustelu on osoittautunut hyödylliseksi yhteistyövälineeksi	3,9	3,6 – 4,3
Ympäristökeskuksen ominaisuudet		
yhteistyökyvyttömyys (1) – yhteistyökykyisyys (5)	3,8	3,4 – 4,1
salailevuus (1) – avoimuus (5)	3,6	3,2 – 3,8
virheisiin keskittyminen (1) – ratkaisujen etsiminen (5)	3,4	2,9 – 3,7
rajoitusten asettaminen (1) – kehityksen tukeminen (5)	3,3	2,7 – 3,5

Vastaajien taustaorganisaatiot ympäristökeskuksittain.

	kunta	maakun- nan liitto	valtion viran- omaistaho	elinkeino- elämän edustaja	kansalais- järjestö	konsultti- toimisto	muu
LOS	59	1	6	5	1	12	9
LSU	49	1	7	8	0	7	6
PSA	29	1	5	5	0	5	3
PPO	30	0	3	6	1	10	5
LAP	28	1	6	5	1	8	5
KSU	32	1	4	8	0	11	7
ESA	20	2	5	3	0	5	6
PKA	17	2	5	6	0	2	3
PIR	29	3	10	3	1	10	5
KAS	27	2	9	7	1	6	5
UUS	33	0	9	16	2	10	6
HAM	28	1	10	9	3	11	3
KAI	8	1	2	3	0	5	3

Kuvailulehti

Julkaisija	Ympäristöministeriö Alueidenkäytön osasto	Julkaisuaika	Syyskuu 2005
Tekijä(t)	Tuuli Määttänen		
Julkaisun nimi	Alueellinen ympäristökeskus yhteistyökumppanina Sidosryhmien kokemuksia alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksesta		
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut			
Tiivistelmä	<p>Vuonna 2000 voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslaki muutti alueellisten ympäristökeskusten tehtäviä. Kuntien kaavoituksen ja rakentamisen ohjaus painottui neuvotteluyhteistyöhön, neuvontaan ja asiantuntija-avun antamiseen. Toimivat neuvottelumenettelyt ja asiakassuhteet saivat siten aiempaa suuremman merkityksen tehtävien menestyksellisessä hoitamisessa.</p> <p>Tässä tutkimuksessa on selvitetty alueellisten ympäristökeskusten ja niiden sidosryhmien yhteistyön toimivuutta alueidenkäyttöön ja rakentamisen ohjaukseen liittyvissä tehtävissä. Tutkimus perustuu asiakaspalautteeseen, jota kerättiin valtakunnallisella kyselyllä. Kysely tehtiin syksyllä 2004 kuntien kaavoittajille ja rakennustarkastajille, maakuntien liitoille, keskeisille valtion viranomaisille, elinkeinoelämän edustajille ja eräille kansalaisjärjestöille.</p> <p>Kyselyn mukaan sidosryhmät pitävät ympäristökeskusten maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia ohjaus- ja valvontatehtäviä sekä palveluja oman työnsä kannalta tärkeinä. Palvelut arvioitiin pääsääntöisesti toimiviksi. Esimerkiksi viranomaisneuvottelut täyttävät niille asetetut tehtävät ja tuottavat lisäarvoa suunnitteluun. Myös kehittämiskeskusteluja pidettiin hyödyllisinä, vaikka ei yhtä tärkeinä kuin esimerkiksi viranomaisneuvotteluja.</p> <p>Ympäristökeskukset näyttäytyivät sidosryhmille yhteistyökykyisinä toimijoina. Yhteistyö koettiin pääasiassa asialliseksi ja rakentavaksi. Elinkeinoelämän edustajat arvioivat yhteistyötä kriittisimmin. Yhteistyökykyisyys, rohkeus ottaa kantaa ja avoimuus kuvasivat sidosryhmien mielestä parhaiten ympäristökeskuksia. Toisaalta niiden nähtiin kehityksen tukemisen lisäksi myös asettavan sille rajoituksia. Vastaavasti kuuntelun rinnalla esiintyi taipumusta sanelemaan toimintakulttuuriin.</p>		
Asiasanat	Alueellinen ympäristökeskus, alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaus, viranomaisneuvottelu, kehittämiskeskustelu, maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden seuranta		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Suomen ympäristö 784		
Julkaisun teema	Alueiden käyttö		
Projektihaankeen nimi ja projektinumero			
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Ympäristöministeriö		
Projektiyhmään kuuluvat organisaatiot	Ympäristöministeriö, Keski-Suomen ympäristökeskus		
	ISSN	ISBN	
	1238-7312	951-731-330-6 (nid.), 951-731-331-4 (PDF)	
	Sivuja	Kieli	
	76	suomi	
	Luottamuksellisuus	Hinta	
	julkinen		
Julkaisun myynti/ jakaja	Edita Publishing Oy, Asiakaspalvelu, PL 800, 00043 Edita puh. 020 450 05, telefax 020 450 2380 sähköposti: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi, www-palvelin: http://www.edita.fi/netmarket		
Julkaisun kustantaja	Ympäristöministeriö		
Painopaikka ja -aika	Edita Prima Oy, Helsinki 2005		
Muut tiedot	Yhteyshenkilö ympäristöministeriössä: Katri Tulkki, puh. (09) 1603 9594		

Presentationssblad

Utgivare	Miljöministeriet Markanvändningavdelningen	Datum September 2005
Författare	Määttänen, Tuuli	
Publikationens titel	Alueellinen ympäristökeskus yhteistyökumppanina. Sidosryhmien kokemuksia alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksesta (Den regionala miljöcentralen som samarbetspartner. Intressegruppernas erfarenheter av markanvändnings- och byggstyrning)	
Sammandrag	<p>Markanvändnings- och bygglagen, som trädde i kraft år 2000, innebar att de regionala miljöcentralernas uppgifter reviderades. Styrningen av kommunernas planläggning och byggverksamhet inriktades på samråd, rådgivning och tillhandahållande av experthjälp. En fungerande förhandlingspraxis och goda kundrelationer fick därigenom en större betydelse än tidigare med tanke på en framgångsrik skötsel av uppgifterna.</p> <p>I denna undersökning klarläggs hur samarbetet mellan de regionala miljöcentralerna och deras intressegrupper fungerar i uppgifter som gäller områdesanvändning och byggande. Undersökningen baserar sig på den kundrespons som erhöles via en riksomfattande enkät. Enkäten genomfördes hösten 2004, och dess målgrupper var kommunernas planläggningsmyndigheter och byggnadsinspektörer, förbund på landskapsnivå, centrala statliga myndigheter, representanter för näringslivet och en del medborgarorganisationer.</p> <p>Enligt enkätresultaten anser intressegrupperna att det med tanke på deras arbete är viktigt med den styrning och övervakning som miljöcentralerna bedriver i enlighet med markanvändnings- och bygglagen. Generellt sett ansågs miljöcentralernas tjänster fungera väl. Exempelvis myndighetssamråden fyller sin funktion och innebär ett mervärde inom planeringen. Även utvecklingsdiskussionerna betraktades som nyttiga, men inte som lika betydelsefulla som t.ex. myndighetssamråden.</p> <p>Intressegrupperna uppfattar miljöcentralerna som samarbetsdugliga aktörer. I huvudsak ansågs samarbetet vara sakligt och konstruktivt. Mest kritik mot samarbetet framfördes av representanter för näringslivet. Enligt intressegrupperna kännetecknades miljöcentralernas verksamhet av samarbetsförmåga, mod att engagera sig och öppenhet. Å andra sidan ansågs miljöcentralerna inte enbart främja utvecklingen, utan även sätta gränser för denna. Vid sidan av förmågan att lyssna förekom i miljöcentralerna även en benägenhet för enväldiga beslut.</p>	
Nyckelord	Regional miljöcentral, styrning av områdesanvändning och byggande, myndigheternas samråd, utvecklingsdiskussion, uppföljning av hur markanvändnings- och bygglagen fungerar	
Publikationsserie och nummer	Miljön i Finland 784	
Publikationens tema	Markanvändning	
Projektets namn och nummer		
Finansiär/uppdragsgivare	Miljöministeriet	
Organisationer i projektgruppen	Miljöministeriet, Mellersta Finlands miljöcentral	
	ISSN	ISBN
	1238-7312	951-731-330-6, 951-731-331-4 (PDF)
	Sidantal	Språk
	76	finska
	Offentlighet	Pris
	offentlig	
Beställningar/distribution	Edita Publishing Ab, Kundservice, PB 800, FIN-00043 Edita, Finland tel. +358 20 451 05, telefax +358 20 450 2380 e-mail: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi, www-server: http://www.edita.fi/netmarket	
Förläggare	Miljöministeriet	
Tryckeri/tryckningsort och -år	Edita Prima Ab, Helsingfors 2005	
Övriga uppgifter	Kontaktperson i miljöministeriet: Katri Tulkki, tlf. (09) 1603 9594	

Documentation page

Publisher	Ministry of the Environment Land Use Department	Date September 2005												
Author(s)	Määttänen, Tuuli													
Title of publication	Alueellinen ympäristökeskus yhteistyökumppanina. Sidosryhmien kokemuksia alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksesta (Regional Environment Centres as cooperation partners. Stakeholders' experiences of the steering of land use and building)													
Abstract	<p>The Land Use and Building Act, which came into force in 2000, changed the roles of Regional Environment Centres. In the steering of municipal planning and building, the emphasis is now on negotiations and providing advice and expert assistance. This underlines the importance of a smooth negotiation process and good customer relations in the successful management of tasks.</p> <p>This study investigates how successfully Regional Environment Centres and their stakeholders are cooperating in tasks associated with the steering of land use and building. The study is based on customer feedback collected in a national survey in autumn 2004. In it the views of municipal planners and building inspectors, regional councils, the most important Government authorities, the business sector and a number of non-governmental organizations were probed.</p> <p>It was found that stakeholders consider the steering, supervision and services provided by Regional Environment Centres under the Land Use and Building Act important for their work. As a whole, services are considered to function well. For example, negotiations between authorities have achieved the goals set for them and bring added value to the planning process. Development negotiations are also considered useful though not as important as negotiations with authorities, for example.</p> <p>Stakeholders view Regional Environment Centres as actors capable of smooth cooperation. Cooperation is mainly considered to be substantive and constructive. The strongest criticism comes from the business sector. According to stakeholders, the phrases 'ability to cooperate', 'ability to voice an opinion' and 'openness' best described Regional Environment Centres. However, besides providing support for development, they are also seen to restrict it. In addition to being good listeners, they are also seen as bodies wishing to impose their will on others.</p>													
Keywords	Regional Environment Centre, steering of land use and building, negotiations between authorities, development negotiation, supervising the functioning of the Land Use and Building Act													
Publication series and number	The Finnish Environment 784													
Theme of publication	Land Use													
Project name and number, if any														
Financier/ commissioner	Ministry of the Environment													
Project organization	<table><tr><td colspan="2">Ministry of the Environment, Central Finland Regional Environment Centre</td></tr><tr><td>ISSN</td><td>ISBN</td></tr><tr><td>1238-7312</td><td>951-731-330-6, 951-731-331-4 (PDF)</td></tr><tr><td>No. of pages</td><td>Language</td></tr><tr><td>76</td><td>Finnish</td></tr><tr><td>Restrictions for public use</td><td>Price</td></tr></table>		Ministry of the Environment, Central Finland Regional Environment Centre		ISSN	ISBN	1238-7312	951-731-330-6, 951-731-331-4 (PDF)	No. of pages	Language	76	Finnish	Restrictions for public use	Price
Ministry of the Environment, Central Finland Regional Environment Centre														
ISSN	ISBN													
1238-7312	951-731-330-6, 951-731-331-4 (PDF)													
No. of pages	Language													
76	Finnish													
Restrictions for public use	Price													
For sale at/ distributor	Edita Publishing Ltd, Box 800, FIN-00043 Edita, Finland tel. +358 20 451 05, telefax +358 20 450 2380 e-mail: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi, www-server: http://www.edita.fi/netmarket													
Financier of publication	Ministry of the Environment													
Printing place and year	Edita Prima Ltd. Helsinki 2005													
Other information	Contact at the Ministry of the Environment: Katri Tulkki, tel.+358 9 1603 9594													